

XII.

1969

1915

Suprema S. Congregatio S. Officii. Litterae Ad Emum Ac Rmum Dnum Card. Archiepiscopum Parisiensem, Super Cultu Sacratissimi Cordis Iesu Eucharistici. Ad omnes dubietates et anxietates tollendas, quae post evulgata sacrae Rituum Congregationis Decreta dierum 28 martii et 15 iulii anni superioris istic inter fideles exortae perhibentur, flagitabat nuper Eminentia Tua explicitam Sanctae Sedis declarationem super dubio: „Num titulus Cor Iesu Eucharisticum servet sensum, quibuscumque non obstantibus, quem habet in ultima Collectione (Raccolta) Indulgentiarum anni 1898 et in Brevi dato a Leone XIII die 16 februarii 1903.“

Super cultu
Ss. Cordis
Iesu Eucha-
ristici.

Ra delata ad supremam hanc sacram Congregationem sancti Officii, cuius est curare ne fidei puritas coeni quacumque permixtione turbetur, omnibus eadem mature perpensis, in plenario conventu habito feria IV. die 24 martii anni currentis, respondendum censuit: „Adfirmative; et ad mentem. Mens est ut firma et immutata remanere debeant Decreta Sedis quoad emblemata, imo etiam quoad partem liturgicam devotionis erga Cor Iesu Eucharisticum; attamen devotio ipsa erga Cor Iesu Eucharisticum haberi debeat ut adprobata ab Apostolica Sede in sensu declarationis quae continetur in ultima Collectione Indulgentiarum anno 1898 edita.“

Quam quidem responsionem perpetuo hac super re Ecclesiae sensui apprime consonam facile inveniet quisquis paulisper secum reputet in ipsis Breviarii Romani lectionibus pro Officio festi sacratissimi Cordis Iesu iamdiu concesso, commendari praecipue „caritatem Christi patientis et pro

humani generis redemptione morientis atque in suae mortis commemorati-
onem instituentis sacramentum corporis et sanguinis sui, ut (eam) fideles
sub sacratissimi Cordis symbolo devotius ac ferventius recolant, eiusdem-
que fructus uberius percipiant“; et festum Ssmi Corporis Christi cum eius-
dem sacratissimi Cordis festo in sacra liturgia ita coniungi ut alterum alte-
rius quasi sequela et complementum videatur. Nil igitur mirum si, inole-
scente postea devotione erga sacratissimum Cor Iesu Eucharisticum, con-
stanter ab Apostolica Sede declaratum fuerit „cultum erga sacratissimum
Cor Iesu in Eucharistia non esse perfectiorem cultu erga ipsam Euchari-
stiam neque alium a cultu erga sacratissimum Cor Iesu.“

Ex quibus omnibus plane consequitur devotionem erga sacratissi-
mum Cor Iesu Eucharisticum nedum unquam a Sancta Sede improbatam
haud fuisse, quin immo pluries positive recognitam: hoc tamen omnino et
non alio sensu, nova vero circa eam emblemata, imagines, titulos ac fe-
stivitates liturgicas ideo potissimum vetitas fuisse, ne forte simplicium ani-
mis, novitatis amore captis, devotionem ipsam in erroneos vel minus op-
portunos sensus deflectentibus, res tam sancta obloquentium dicteriis ex-
poneretur.

Dum Te igitur precor, ut huius adeo salutaris devotionis frequenta-
tores, veram et genuinam Apostolicae Sedis mentem prudenter edoctos, in
sancto proposito confirmare satagas, honori mihi duco altissimae aestima-
tionis meae sensus exprimere Eminentiae Tuae, cui manus humillime deo-
sculor.

Datum ex aedibus S. O. die 3 aprilis 1915.

R. Card. Merry Del Val, Secretarius.

1970

1915

Pensionem
petunt.

Pro pensione vacante infra terminum praefixum duo sacerdotes dioe-
cesani recursus suos rite instructos Officio dioecesano exhibuerunt:

Dr. Geysa Onczay em. vicearchidiaconus, parochus Németskér-ensis,
72 annorum, qui post plurimos labores in diversis muniis diligentissime
exantlatos initio huius anni gravi morbo correptus decubuit. Testimonium
medici recessum in statum quietis absolute necessarium pro ipso asserit,
a districtu vero proprio *merito* commendatur.

Georgius Folnegović sacerdos dioec. a servitio ad interim relevatus,

36 annorum, qui propter debilitatem nervorum secundum medici sententiam a quovis munere diutius abstinere deberet. A districtu, in quo ultima vice commoratus est, dicta confirmantur.

Puncto 9-o statutorum instituti pensionalis convenienter velit nunc iam ven. clerus vota sua in scriptis usque 1-um Augusti a. c. depromere, cuinam pensionem adiudicari desideret. Vota vero per vicearchidiaconos Officio dioecesano submitienda erunt.

1971

1915

David Aulik investitus est pro parochia Kistengelicz.

Personalia.

Ioannes Cserta cooperator in Magyarakeszi propter infirmitatem relevatus est a servitio dioecesano.

Neopresbyteri cooperatorum constituti sunt: *Stephanus Auguszt* in Nagynyárád, *Eugenius Kubesa* in Podgajci, *Victor Perr* in Magyarakeszi.

1972

1915

Folyó évi július 1-én a pécsi papnevelő intézetben megtartott nyilvános pályázaton a következő növendékeket vettem fel: Drescher József és Kraxner József főgimn. VI. osztályu, Amrein Ferenc, Apaczeller Károly, Fűrész József, Gergelyffy Nándor, Gombos József, Hanti János, Harag István, Keller Ádám, Mayer Ferenc, Sárvári József, Szabó Jenő, Tihanyi István, Veszely Ferenc, Visinszky József és Wagner János főgimn. V. osztályu tanulókat.

Felvétel a papnevelő-intézetbe.

1973

1915

A tábori püspök urtól 16481. sz. a. vett értesülés szerint Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy ott, ahol ez eddig nem történt meg, az összes katonaságnak, beleértve az ujoncokat (és a népfelkelőket), alkalom adassék a vásár- és ünnepnapi istentiszteleten és szentbeszédre való részvételre s hogy a katonai parancsnokságok e tekintetben a legénységre buzditóan hassanak.

Istentisztelet a katonaság részére s erről jelentéstétel.

Ezen legkegyelmesebb felségrendelet alapján szeretettel meghagyom a következőket. Mindazon helyeken, ahol katonaság van s katonalelkész híján katonáink lelki gondozása a világi papságra hárul, az illetékes lelkipásztor

a helyi katonai parancsnoksággal lépjen érintkezésbe, hogy a kath. legénység minden vásár- és ünnepnapon szentbeszéddel egybekapcsolt istentiszteletre kirendeltessék.

Hogy ezen istentiszteletet lehetővé tegyem, az apostoli Szentszéktől nyert felhatalmazás alapján azon plébániákon, hol a körülmények úgy kívánják, az illetékes lelkész kérelmére binandi facultásra, esetleg szabadban altare portatilen való misézésre készséggel engedélyt adok. A szentmise kegyelmein s a szentbeszéd erősítésén kívül buzgó lelkiatyai gondossággal legyen rajta minden lelkész, hogy a szentségekhez való járulást is előmozdítsa. Különös figyelmébe ajánlom papságomnak a harctérre induló katonákat, nehogy gyónás és áldozás nélkül távozzanak.

Egyben elrendelem, hogy mindazon lelkészek, kiknek plébániájában katonaság tartózkodik, jelentést tegyenek a katonai istentiszteletek tárgyában tett intézkedésükről.

1974

1915

Istentisztelet
és gyűjtés a
rokkant kato-
nák javára
aug. 8-ikán.

Az isteni Gondviselés kifürkészhetetlen s vigasztaló segítségével folytán reánk nézve dicsőségesen előrehaladó világháboru szenvedései közepette készséggel teljesítem a „Rokkant Katonákat Gyámolító és Elhelyező Hivatal” alábbi kérelmét s elrendelem, hogy f. é. aug. 8-ára eső vasárnapon, az ártatlanul meggyilkolt trónörökös pár nemes emlékezetének megújítására egyházmegyém templomaiban ünnepélyes istentisztelet (Missa pro populo) tartassék megfelelő szentbeszéd kíséretében s erre a hatóságok is meghívásának. Ez alkalommal a háboruban rokkantakká vált katonák javára templomi gyűjtés rendezendő, melyhez ott, hol egyéb szükségletek megengedik, 5 K-ig a templompénztár is igénybe vehető.

A gyűjtés eredménye aug. 9-én 2 példányban kiállított jegyzék kíséretében Hozzám beküldendő. A kimutatásban részletezendő, hogy mennyivel járult hozzá a papság, hivek, templom s ez utóbbi kettőnél külön az anyaközség s külön a fiókegyház.

Méltóságos és Főtisztelendő Gróf Dr. Zichy Gyula püspök, főrendiházi tag urnak, Pécs.

Méltóságos Püspök Ur!

Egy szomorú napnak gyászos évfordulójához érkeztünk. Ma egy esztendeje, 1914. június 28-án a becsületesen érző embernek lelke meg-

döbbenve borzadt meg és aggodó szorongással várta mindenki a jövőt, melynek rejtett utjait kísérteties fénnel világította meg az orgyilkosok fegyvereinek villanása. Éreztük, hogy nem közönséges gyilkosság tette apátlan-
anyátlan árvákká a trónörököspár gyermekeit; ez az orgyilkosság szomorú bizonyosságot tett arról, hogy a meggyőzés és béketűrés szelid eszközei nem érhetnek célt ellenségeinknek aknamunkájával szemben és készeknek kell lennünk arra, hogy fegyverrel vegyük fel a harcot ellenségeinkkel. Alig egy hónappal a gaz merénylet után, be is következett — amit elhárítani annyi türelemmel és elnézéssel igyekeztünk, a háboru, és most, — egy évvel az eseményeket megindító junius 28-ika után az ártatlanul megölt trónörököspár emlékezetének sápadt fényénél leperreg előttünk az elmúlt esztendőnek sok véres napja, és úgy érezzük, hogy ez évfordulónál boldog szívvel hálát kell mondanunk a Mindenhatónak, aki dicsőségre vitte fegyvereinket, és nem engedte, hogy igaz ügyünkön győzedelmeskedjenek ellenségeink.

A két nap évfordulóját győzedelemben elérve, lehetne-e másutt a megemlékezésnek hódolni, mint a templomokban?

Kérő szívvel fordultunk Magyarország egyházaihoz, hogy előre megjelölt napon, minden templom kapuja az emlékezni kívánó hívőket gyűjtse össze.

A Hercegprimás Ur Ő Eminentiaja eszménket helyesnek és megvalósítandónak méltóztatott találni és különböző körülmények bölcs figyelembe vételével az augusztus hó 8-ára eső vasárnapot jelölte ki az emlékezetnek szentelt isteni tisztelet megtartására.

Mély alázattal vagyunk bátrak Méltóságos Püspök Urat arra kérni, méltóztassék az eszmét szintén elfogadni és püspöki megyéjében elrendelni, hogy augusztus hó 8-án minden templomban istentisztelet tartassék, mely alkalommal a pap lehetőleg emlékezzék meg a junius 28-iki gyilkosságról, mely a hazánk ellen törő ellenségnek zászló-bontása volt. És hogy az emlékezés e gyönyörű napjából messze kiható áldás fakadjon, mély tisztelettel arra kérjük Méltóságos Püspök Urat, miszerint azt is elrendelni méltóztassék, hogy az isteni tiszteleteken alkalmas módon a hivek között a háboru első évében rokkanttá vált katonák javára gyűjtés rendeztessék. A gyűjtést eszközölköző templomokat méltóztassék felkérni, hogy a gyűjtés eredményét augusztus hó 9-én 2 példányban kiállított jegyzék kíséretében Méltóságodnak küldjék be és Méltóságodat arra kérjük, hogy amint az egyházmegye összes templomainak gyűjtése beérkezett, Méltóságod a pénzt a templomokból

beérkezett jelentésekkel együtt a Rokkant Katonákat Gyámolító és Elhelyező Hivatalhoz (Budapest, VI., Andrásy-ut 8. sz.) beküldeni méltóztassék.

A jelentések egyik példányát megfelelően bekötve Méltóságodnak küldjük vissza, hogy a püspöki levéltárban örök időkre meglegyen a hívők áldozatkészségének ezen írásos bizonyítéka, a jelentések második példányát pedig megyék szerint vastokokban elhelyezve a Nemzeti Muzeumban állítjuk ki.

Abban a reményben, hogy Méltóságod támogatását szerencsések leszünk birni, mély tisztelettel kérjük Méltóságod kegyes válaszát és ismerve Méltóságodnak atyai jóakarátát és nagy hazafiasságát, nem kételkedünk abban, hogy kérelmünk meghallgatásra talál és a válasz kedvező lesz.

Maradtunk Méltóságodnak legőszintébb köszönetünk tolmácsolása mellett

Budapest, 1915. június 27.

hazafias tisztelettel
Apponyi Albert
elnök.

1975

1915

Tartalékos
honvéd se-
gédlelkeszek
és a póttarta-
lék nyilván-
tartásában
levők jelent-
kezésre hi-
vatnak fel.

Felhivom mindazon papjaimat, akik tartalékos honvéd segédlelkeszek, illetőleg a honvédség póttartalékának nyilvántartásában vannak, hogy ezen minőségüket illetőségi helyük s nyelvismereteik közlése mellett nyilvántartás végett püspöki irodámnak írásban haladéktalanul bejelentsék. E rendelkezés nem vonatkozik a közös hadsereghez tábori lelkészekké (Feldkurat) már kinevezettekre.

1976

1915

Jelentéstétel
hadi célra
felajánlható
harangokról.

Örömmel állapítom meg, hogy egyházmegyém számos hitközsége ajánlott már fel hadi célokra templomi harangot. A további intézkedések foganatosítása céljából kérem mindazon érdekelteket, kik ezideig határozatukat be nem terjesztették, hogy jelentésüket — még *nemleges esetben is* — jelen felhívásom vétele után haladéktalanul beküldjék.

1977

1915

Váltópénz-
érmek el-

Az ércváltópénz elrejtésének káros volta tárgyában a nm. vallás- és közokt. m. kir. miniszter urnak Hozzám intézett átiratát t. papságom s ked-

ves tanítóim figyelmébe azzal ajánlom, hogy az ügyet hazafias kötelesség-
ből is magukévá tegyék s a gondjaikra bizott hiveket a váltópénzérték el-
rejtésének, a forgalomból való kivonásának indokolatlanságáról s káros kö-
vetkezményeiről minél szélesebb körben felvilágosítsák.

rejtésének
káros voltáról
a hives felvi-
lágositandók.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 5782/1915. eln. szám.

A háborús állapot bekövetkezte óta, de különösen a legutóbbi időben merültek fel panaszok az ércváltópénz hiánya miatt.

Dacára annak, hogy a körmőczi m. kir. pénzverőhivatal a háborús állapot bekövetkezte óta teljes munkaképességének felhasználásával állandóan ver egy koronás, 10 és 2 filléres érmekeket, aminek következtében már eddig is tetemes mennyiségű új váltópénz érme került forgalomba, a fennálló hiányt még sem sikerült megszüntetni, a minek oka nem a váltópénz érmék hiányában, hanem abban a körülményben leli magyarázatát, hogy a lakosság nagy része a váltópénzértékeket elrejteti, azokat ily módon a forgalomból kivonja, a mi által úgy a hazai közgazdaságnak, mint a pénz és kereskedelmi forgalomnak mérhetetlen károkat okoz.

Hozzájárulnak a lakosság ily irányú magatartásához azok a lelkiismeretlen forrásból származó és minden alapot nélkülöző hiresztelések is, a melyek a bankjegyek elértéktelenedésével ijesztik a tájékozatlan közönséget.

Ennek következtében szükségesnek mutatkozik, hogy a legszélesebb körben, arra hivatott tényezők hívják fel a nagyközönség figyelmét a váltópénzérték elrejtésének hazafiatlan és káros voltaára.

Épp ezért tisztelettel arra kérem a Főtiszt. Főhatóságot, méltóztassék sürgősen intézkedni az iránt, hogy a hatósága alá tartozó tanítószag és pap-ság, mint akik leginkább hivatottak a köznép hangulatának és magatartásának befolyásolására és irányítására, a lakosságot minél szélesebb körben világosítsák fel, hogy a bankjegyek a koronaérték pénzértékével és ennél fogva a váltópénzértékekkel is teljesen egyenlő értékűek és hogy azok értékcsökkenéséről terjesztett hiresztelések minden alapot nélkülöznek, továbbá, hogy a váltópénzérték elrejtése, felhalmozása és ezáltal azoknak a forgalomból való elvonása a hazai közgazdaság, a pénz- és értékforgalom, nemkülönben a hazai kereskedelem megbénítását okozó hazafiatlan cselekedet, amely a legszigorubb megrovást és megtorlást érdemli meg és hogy az elrejtve tartott pénzérték forgalomba hozatala a jelen körülmények között

hazafias kötelesség és elsősorban a nagyközönség összes rétegeinek érdekében áll.

Budapest, 1915. évi június hó 28-án.

Jankovich.

1978

1915

Alkohol elleni
küzdelem.

Ha valaha, akkor különösen a mai, nemzetünk minden életerejét próbára tevő s országunk fennállásáért vívott küzdelemben van szüksége egyesnek, társadalomnak, nemzetnek egyaránt józanságra, szellemi és testi erejének, rugékonyságának csorbitatlan megőrzésére és teljes mértékben való kihasználására.

Kétszeres veszteséget okoz ma tehát az alkohol élvezete is, mely egyeseket épugy, mint egész néprétegeket józan megítélőképességében, energiájának megfeszítésében korlátoz.

Ezért tűzte ki működésének egyik feladatául az országos hadsegélyező bizottság népjóléti albizottsága, az alkohol, az iszákosság és első sorban a pálinkaélvezet elleni küzdelmet is és kérte fel az érdekelt hatóságokat a következő intézkedések foganatosítására.

1. Az iskolákban alkoholelles nap tartandó,
2. a tanítók alkoholelles téren elért eredményekért prémiumban részesítendők,
3. a nép foglalkoztatása és szórakoztatása, olvasó- és polgári körök létesítése — vándorelőadások — mozielőadások által,
4. közutak és melegedő szobák létesítése,
5. a vendéglősök kötelezése, hogy alkoholmentes italokat is tartsanak értéküknek megfelelő áron,
6. tej és más hűsítő (alkoholmentes) italok ambulans árusítása.

Senki sem tapasztalja az alkoholizmus szomorú hatásait annyira, mint a pap és a tanító: gátat vet eredményes működésüknek. Ép azért felhívom tő papságomat és a fennhatóságom alá tartozó tanítói kart, hogy a testet-lelket megmételvező ezen szenvedély ellen lelkesen és kitartóan küzdenek és a fentvázolt intézkedéseket saját hatáskörükben megvalósítani, illetve előmozdítani tőlük telhetőleg törekedjenek.

1979

1915

3014/1911. sz. rendeletimmal intézkedtem a hatóságom alá tartozó elemi iskolai tantervek elkészítése és beküldése tárgyában. E rendeletem 5. pontja értelmében három évről három évre kell ugyanazon tanítónak ugyanazon tanterem részére, ha se tankönyvváltozás, se más különös eset fenn nem forog, a részletes tanterveket elkészíteni. Minthogy a jövő tanévre — a három év elteltével — hivatkozott rendeletem értelmében a tanterveket újra kellene készíteni, tekintettel a háborus idők okozta rendkívüli körülményekre, a háboru tartamára a tantervek elkészítése tárgyában a következőket rendelem:

Részletes
tantervek be-
küldése a
háborus idők
alatt.

1. 3014/1911. sz. rendeletem az alábbi módosítások figyelembevételével, mely módosítások azonban csak a háboru tartamára érvényesek, egész terjedelmében érvényben marad.

2. Mindazon tanítók és tanítónők, akiknél a háboru sem osztályösszevonást, sem más változást munkakörükben nem idézett elő, tanterveiket a 3014/1911. sz. rendelet értelmében úgy készítik el, mintha rendkívüli viszonyok nem is lennének.

3. Ahol helyettesek működnek, helyettesítésük idejére tartoznak részletes tanterveiket elkészíteni.

4. Ahol a hadbavonult tanítókat az otthon maradottak osztályösszevonásokkal, felváltva való tanítással a délelőtti és délutáni váltakozó eljárással, vagy más módon helyettesítik, ezen állapotra vonatkozólag a helyettesítők tartoznak a megfelelő részletes tantervet elkészíteni.

5. A 3. és 4. pont alatti rendelkezések szerint készült tantervek csak a rendkívüli időre szólnak és ideigleneseknek tekintendők.

6. Amennyiben a jó Isten kegyelméből a háborunak a tanév elején, avagy a tanév alatt bármikor vége lenne s kedves tanítóim a harctérrel visszatérve állásaikat elfoglalnák, olyan helyeken, ahol egyszerűen egy helyttestől kapnák vissza iskolájukat, a helyettes tanterve szerint folytathatják a tanítást, ahol pedig osztályösszevonások, felváltva és más módon való tanítások útján történik a helyettesítés, ott az illető visszatérő tanítók a tanév végéig régi tanterveik alapján taníthatnak. Az így visszatért vagy újonnan alkalmazott tanítók az 1915/16. tanév elejére esedékes új részletes tanterveiket az 1916/17. tanév elejére lesznek kötelesek elkészíteni.

A tantervek bemutatása az igazgató urak és kerületi tanfelügyelő urak által való összegyűjtése, felülvizsgálása, véleményezése s az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz való beküldése tekintetében a fennálló rendelkezések irányadók.

1980

1915

Gyermek-
menhelyi
gyermekek
felkarolása
és új telepek
létesítése tár-
gyában vall.
és közokt.
min. rend.

A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 46692/1915. sz. rendeletét alábbiakban egész terjedelmében közlöm.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1915. évi május hó 26-án 46692/1915. szám alatt valamennyi kir. tanfelügyelőhöz és tanfelügyelői kirendeltséghez intézett rendeletének másolata.

Felmerült az a panasz, hogy több helyen az állami gyermekmenhelyek által kihelyezett gyermekeket nem fogadják szívesen az iskolába, ahol pedig a menhelynek vagy az államnak van iskolája, a község lakosai elfogultságból különválasztják gyermekeiket a szegény elhagyatottaktól és azokat előmenetelük kockáztatásával is inkább tulzsufolt iskolába járatják, semhogy a menhelyi gyermekek közé engedjék.

Minthogy azonban az ember csak a társadalomban lesz valóban emberré s a menhely gyermekeinek épen a társadalom bátorító támogatására és biztató szeretetére van szüksége, kívánatos, hogy az elhagyott gyermekek, kiket az állam nagy anyagi és erkölcsi áldozatokkal vissza akar helyezni a társadalmi élet szervezetébe, a társadalom részéről is a legnagyobb jóakarattal és meleg szeretettel fogadtassanak. Nem elég, hogy a gyermekeket az egyes családok körükbe fogadják, hanem az egész községnek, különösen pedig az iskolába járó gyermekek társaságának kell őket rokonszenvvvel fogadnia.

Ennek biztosítására felkérem a kir. Tanfelügyelő urat, tegyen meg hatáskörében mindent, hogy tankerületében a menhelyi gyermekek a község többi gyermekeivel közös iskolába jár hassanak, különösen is érdeklődjék a kihelyezett erkölcsi viselete és tanulmányi előmenetele iránt, nyerve meg a gondnokságokat, iskolaszékeket, tanítókat és községi előjárókat, vesse latba energiáját és pedagógiai tapintatát, hogy különösen az iskola maga részéről mindent megtegyen az elhagyatottak érdekében és a menhely gyermekeiből is a magyar hazának használható, derék polgárokat neveljen.

A hivatalos másolat hitelül:

Komlóssy
igazgató,

Ez évi IX. sz. körlevelemben 1366/1915. sz. alatt már felhívtam a tisztt. egyházmegyei papságot és kedvelt tanítóimat, hogy különösen kisebb számu gyermekekből létesítendő gyermekmenhelyi telepek létrehozását támogassák. Ez alkalommal még külön is figyelmükbe ajánlom, hogy a társadalom jóindulatának megnyerésére is törekedjenek s hassanak oda, hogy a szegény elhagyatott gyermekek a községek lakóinak szeretetét és gondozását elnyerhessék. Amennyiben egyes helyeken az esetleg létesülő gyermekmenhelyi telepek az iskola tulzsufoltságát s ezáltal uj tantermek létesítését és uj tanítói állások szervezését vonnák maguk után, ilyen helyekről az illető plébános urak, mielőtt a telep létesítése megtörténnék, az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak a tervezendő gyermektelepről s a következő évekről tegyenek részletes jelentést, hogy a tárgyalások a gyermekmenhely vezetőségével a további teendőkre nézve megindíthatók legyenek.

1981

1915

Dr. Rusznák Miklós eperjesi kanonok, theol. tanár két értékes könyvet adott ki. „A keleti egyház miséi“ című műve minden tekintetben érdekes munka. Ezek a liturgiák ugyanis méltán képezik a Kelet és Katholicizmus dicsőségét, mert nagy költők és kiváló szentatyák művei, amelyekben lépten-nyomon természetfeletti lendület és orthodox theologia nyilatkoznak meg. Innen érthető, hogy ezekben a katholicizmus változatlan egysége érdekes és instruktív többléleségből jelenvén meg, a pápák is többszörösen védték és ajánlották azokat. Nem alkalmatlan függelékek ezek a kath. anyaszentegyházban, hanem lendületes, dogmatikai megnyilatkozásai az őskereszténységnek, és mint ilyenek csak épülésre és tanulságra szolgálnak. Ára 5 kor. 20 fillér.

A „Purgatorium“ című munkának tulnyomó nagy része katholikus dogmatika magyar nyelven, rövidesen azonban fel van tüntetve benne a szakadárak tanítása is, ami, bizonyos kifejezésektől eltekintve, voltaképen a tanok lényegben való megegyezését igazolja. Ára 3 kor. 20 fillér. Mindkét munkát papok és világiak egyaránt lelki haszonnal forgathatják.

Megrendelhető a szerzőnél.

Datum Quinque-Ecclesiis, 10. Julii a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

Rusznák
Miklós dr.
művei.

1915.

XIII.

2101

1915

Instantibus nonnullis Episcopis, sacra Rituum Congregatio, vigore facultatum sibi specialiter a sanctissimo Domino nostro Benedicto Papa XV tributarum, benigne concessit, ut, hoc bello perdurante, capellani militum in castris vel in captivitate detenti, necnon eorum adiutores alique sacerdotes praelio dimicantes, legere rite possint in Dominicis et festis Domini eorumque Octavis, Missam *de Ssma Trinitate*, in aliis vero festis Duplicibus I vel II classis Missam *de sancta Maria a Pentecoste ad Adventum*; in utroque casu, cum *Gloria* et *Credo* additaque oratione *tempore belli*: reliquis autem diebus praefati capellani et sacerdotes celebrare valeant vel enuntiatam Missam de beata Maria Virgine cum Oratione *tempore belli*, vel Missam *tempore belli* cum oratione *de sancta Maria*, vel Missam de Requie.

Missae votivae durante praesenti bello.

Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 15 aprilis 1915.

A. Card. Vico, *Pro-Praefectus*. L. † S.

† Petrus La Fontaine, Patriarcha electus Venetiarum, *Secretarius*.

2102

1915

Proposito huic sacrae Poenitentiariae dubio: „Utrum miles quicumque in statu bellicae convocationis, seu, ut aiunt, *mobilisationis*, constitutus ipso facto aequiparari possit iis qui versantur in periculo mortis, ita ut a buovis obvio sacerdote possit absolvi.“

De militibus in statu bellicae convocationis.

Resp. Detur responsum diei 18 martii 1912, ad Episcopum V., nempe: „*Affirmative*, iuxta regulas a probatis auctoribus traditas“.

Datum Romae ex aedibus S. Poenitentiariae die 29 maii 1915.

Carolus Perosi, S. P. *Regens*.

Joseph Palica, S. P. *Secretarius*.

2103

1915

Augmentum
foundationis
St. Szeifricz.

Innotuit Venerabili Clero Dioecetano egregium illud beneficentiae opus in Litteris Circularibus a. 1913. sub nro 4722/1913. publicatum, quo Illmus ac Rssmus D. Stephanus Szeifricz, el. episcopus, praepositus maior Capituli Cathed. Eccl. Quinque-Ecclesiensis summam 250000 Coronarum eo fine numeravit, ut dotem constituat foundationis pro subsidio sacerdotum dioecetanorum pensione provisorum. Noluit vero praelaudatus Benefactor ut mandata munificae Suae liberalitatis hisce expleta habeantur et revera sollemnia pii Fundatoris ob annum quinquagesimum sacerdotii feliciter plenum nuper celebrata, de quibus et Nos gaudentes Eidem ex animo gratulari festinavimus, maiorem adhuc splendorem sacerdotali Ipsius adhaesioni et charitati addiderant; iubilari etenim hac occasione placuit Eidem denuo 50000 Cor. in publicis nominibus (Hadikölcsön-kötvény) ad manus Nostras deponere, ut sub conditione prioris dispositionis in augmentum cedant foundationis Nr. 4722/1913. coordinatae.

Novissimum hoc ac vere nobile, quia fraterna charitate inspirante proditum subsidium ad pergratam Venerabilis Cleri Dioecetani notitiam perferendo et Deum Omnipotentem, ut perquam diu Eum almae Matri Ecclesiae Quinque-Ecclesiensi conservet, rogando, reliquum est, ut Illustrissimum Benefactorem de cura fraterna optime meritum et Vos Fratres condigno prosequamini aestimio.

2104

1915

Mors Ste-
phani Bődy.

Divinae placuit Providentiae corda nostra de novo probare *Stephanumque Bődy* parochum Püspökbogád-ensem 13-o Iulii a. c. ad aeternam patriam transferre. Pridie, quam 44 annos in terra expleret, doloribus atque morbo fractus, sacramentis autem rite confortatus in coelum migravit. Annos 21 in sedulo ministerio altaris sacraavit, e quibus duos tantum tamquam pastor verus animarum in Püspökbogád egit. Sacerdos erat secundum cor Dei,

qui Magistri divini exemplo sese conformare denuo studuit. Memoria eius in benedictione erit.

Animam confratris praematura morte nobis erepti precibus et suffragiis trium sacrorum praescriptorum Ven. Clero impense commendo.

Requiescat in pace!

2105

1915

Beneficium parochiale Pécsvárad, patronatui fundi R. Scientiarum Universitatis Budapestinensis obnoxium, ob translationem proprii pastoris vacans, praesentibus usque ad 15-um Aug. a. c. concursui expono. Sacerdotes dioecesiani, in examine prosynodali approbati, beneficium istud obtinere cupientes, recursus suos Exmo Domino Ministro cultus et instit. publicae inscribendos, legalique tymbro providendos usque dictum terminum Mihi exhibeant.

Concursus
pro parochia
Pécsvárad.

2106

1915

Pro beneficio parochiali Püspökbogád, iuri patronatus episcopalis obnoxio, per decessum proprii pastoris vacante praesentibus concursum usque 15-um Aug. a. c. duraturum publico, competituros, in examine prosynodali approbatos inviando, ut recursus suos Mihi inscriptos usque terminum praefatum Officio dioecesano exhibeant.

Concursus
pro parochia
Püspökbogád.

2107

1915

Iosephus Czernohorszky parochus Pécsvárad-ensis, inspector scholarum eiusdem districtus, erga praesentationem L. Regiae Civitatis Quinque-Ecclesiarum nominatus et investitus est parochus pro parochia Quinque-Ecclesiensi ad S. Augustinum.

Personalia.

Administratores interim. constituti sunt:

Ioannes Taksonyi in Pécsvárad;

Aemilius Leicht in Püspökbogád.

2108

1915

Examen prosynodale anno currenti diebus 21-a et 22-a Septembris in aedibus Seminarii Nostri Episcopalis asservabitur. Die prima coram exa-

Examinis
prosynodalis
terminus.

minatoriis trinis ex studiis stabilitis viva voce, altera autem die ex homiletica atque catechesi scriptotenus tenentur candidati peritiam suam probare. Quod praesentibus pro statu notitiae communico Venerabili Clero dioecetano provocando eos, qui examen supradictum subire intendant, ut intentionem suam praevie Officio dioecetano insinuant exponentes simul juxta statutum Nostrum in Litteris Circ. XVII. a. 1909. sub nr. 4652., num ex integra materia, vel ex parte quali praeparati sint.

2109

1915

Az új termés
hatósági értékesítése és
a párbér.

A lelkész urak közül többen aggodalmukat fejezték ki, hogy az új termés hatósági lefoglalása és értékesítése folytán nem fognak-e elesni párbérjövödelmüktől, ami sok lelkészre nézve jelentékeny kárral járna. Bár erre nézve általános intézkedés nincs, mégis megnyugtatom a lelkész urakat, hogy veszteség nem érheti őket. A párbér közjogi tartozás. Amennyiben tehát azt természetben nem kaphatnák meg a termény értékesítése miatt, meg fogják kapni annak árát készpénzben. Ez pedig jelen körülmények között teljesen mindegy, mert hiszen a lelkész urak is csak annyit tarthatnak meg a terményből, amennyire nekik a hatósági megállapítás alapján szükségük lesz s így a természetben kiszolgáltatott párbérgabonát, amennyiben a szükségletet felülhaladja, kötelesek hatósági értékesítés céljából átengedni. Egyébként a lelkész urak lépjenek érintkezésbe az összeíró bizottságokkal s igyekezzenek érdekeiket a lehető legjobb módon biztosítani.

Hívják fel hiveiket, hogy a párbért is jelentsék be a visszatartható szükségletek közé, milyenek a vetőmag, a cselédségnek kiszolgáltatandó terményjárandóság stb. Esetleg maguk a lelkész urak adják át a párbérkötelesek jegyzékét az összeíró bizottságnak.

2110

1915

Földmunka-
váltsági nyug-
tatványok bé-
lyegmentes-
ségéről köz-
igazgatási bi-
rószági ítélet.

A földmunkaváltsági összegekről kiállított nyugtatványok bélyegmentességét megállapító s a közigazgatási bíróság által 6369/1914. P. szám alatt hozott ítéletet, tudomás vétel céljából közlöm.

6369/1914. P. szám — Ö Felsége a király nevében a magyar királyi közigazgatási bíróság P. B. balatoni lakos illeték ügyét, amelyben a sájoszentpéteri magyar királyi adóhivatalnál terhére az 1912. évi K. j. 180. tételszám alatt kiszabott 1 korona 42 fillér egyszeres, 2 korona 84 fillér

felemelt-, összesen 4 korona 26 fillér bélyegilleték ellen beadott fellebbezését a miskolczi magyar királyi pénzügyigazgatóság 1913. évi március hó 8-án 48658/III. 1912. szám alatt hozott végzésével elutasította, a megnevezett fél panaszára 1915. évi március hó 4. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőképen ítelt. A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak helyet ad és az abban neheztelt illeték megfizetésének kötelezettsége alul a panaszost felmenti. Indokok: A panaszos, ki Balaton községben plebános, *lelkészi és templom földmunkaváltság* fejében a község által behajtott összegekről 3 darab nyugtát állított ki, egyet 30, egyet 160 és egyet 190 koronáról.

A neheztelt illeték amiatt szabadt ki, mivel ezek, a községi számadáshoz csatolt nyugták bélyeggel ellátva nem voltak.

Azonban, minthogy a földmunkaváltság fejében teljesített fizetések, nem polgári jogviszonyon alapulnak és az illeték díjjegyzék 102. §. g. pontja értelmében, oly vétbizonyítványok, melyek nem polgári jogviszonyon alapuló, hanem közigazgatás céljára szolgáló adó vagy egyéb szolgáltatások teljesítéséről állíttatnak ki, bélyegmentesek:

és minthogy az egyházi vagyon igazgatóságai azokra az okmányokra nézve, melyeket a rájuk bízott célokra állítanak ki, a díjjegyzék 85. tétel 2. pontja szerint bélyegmentességet élveznek, ha ezek az okmányok nem magánjogi viszonyra vonatkoznak,

minthogy továbbá a díjjegyzék 79. tétel c) pontja szerint azok az okiratok, melyek kiállítását hatóságok és hivatalok kizárólag hivatalos célra kívánják, addig míg más, mint az említett célra nem használtatnak, föltétlenül illetékmentesek, holott kétségtelen, hogy a kérdéses nyugták egyedül arra a célra állíttattak ki és használtattak, hogy a községi számadás vonatkozó kiadási tételeinek igazolására szolgáljanak:

nyilvánvaló, hogy a panaszos — akármelyik tekintessék a díjjegyzék felhívott tételei közül — a szóban forgó nyugtákat bélyeggel ellátni nem volt köteles.

Ezeknél fogva tehát a panasznak helyet adni és a jelen ítélet rendelkező része szerint határozni kellett.

A bíróság ennek a határozatnak két példányát a miskolczi magyar királyi pénzügyigazgatóságnak 1914. évi március hó 17. napján 13755/III. 1914. szám alatt kelt jelentése mellékleteivel együtt, foganatosítás végett

azzal a meghagyással adja ki, hogy az egyik példányt a panaszosnak kézbesítse.

Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1915. évi március hó 4. napján tartott üléséből. Báró *Abele* Rezső, s. k. tanácselnök.
Dr. Szüts István, s. k. előadó.

Árvaszékek 2111
megkeresése anyakönyvi kivonatokról díjmentesen adandók ki. 1915

Meghagyom a joghatóságom alá tartozó valamennyi plébánia vezetőinek, hogy az árvaszékek által törvényesítés, illetőleg örökbefogadás céljára hivatalosan kért anyakönyvi kivonatokat mindenkoron nemcsak bélyeg-, hanem egyuttal díjmentesen is szolgáltatassák ki.

2112
1915

B) alosztályu népfölkelők nem kötelesek a fölmentési javaslat elintézésé előtt bevonulni.

Ismételten felmerült már azon kérdés, vajjon a tényleges katonai szolgálat alól való felmentésre javaslatba hozott B) alosztályu népfölkelők kötelesek-e a behívás napján bevonulni még az esetre is, ha a felmentési javaslat nem intéztetett el a bevonulás napjáig? Tekintettel arra, hogy ezen kérdésre vonatkozólag a multban is nézeteltérések merültek fel, a kalocsai érsek úr Ő Excellenciája a kétség elosztatása végett megkereste a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium erre a következő választ adta :

„Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 4935/1915. eln. szám. — Nagyméltóságú Érsek úr! Folyó évi május hó 6-án 2065. szám alatt kelt nagybecsű iratára való hivatkozással, a honvédelmi miniszter úrnak folyó évi június hó 2-án 122.243/3—1915. szám alatt hozzám intézett átiratában foglaltak alapján tisztelettel értesitem Nagyméltóságodat arról, hogy a katonai célokra dolgozó s külön kijelölt gyáraknál és vállalatoknál, valamint közhatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél (ideértve az állami, felekezeti és községi intézeteket is) alkalmazott B) alosztályu népfölkelők, akik előjáró hatóságuk által a népfölkelési tényleges szolgálat alól való felmentésre javaslatba hozattak, a felmentési javaslatok elintézéséig egyelőre felmentetteknek tekintendők s így polgári alkalmaztatásukban megmaradhatnak.

Ellenben nem ily alkalmazásu népfölkelők, tekintet nélkül a rájuk vonatkozóan kiterjesztett felmentési javaslatokra, a megállapított határnapon

csapattestükhöz bevonulni tartoznak. Budapest, 1915. évi június hó 11. A miniszter rendeletéből: Schröder, miniszteri osztálytanácsos, elnöki titkár. — Nagyméltóságu Dr. Várady L. Árpád v. b. t. t. Urnak, kalocsai róm. kath. érsek. Kalocsa.“

2113

1915

A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala működés-körének ismertetését az alábbiakban közlöm, bizvást remélve, hogy tiszt. papságom és hiveim eddigi áldozatos buzgalmukkal fogják ezután is e hivatalt üdvös céljai elérésében támogatni.

A Hadsegélyző Hivatal feladatairól.

A Hadsegélyező Hivatal feladatairól.

A háborus játékonysági intézmények homlokterében kétségkívül a magyar királyi honvédelmi miniszterium által felállított Hadsegélyző Hivatal áll, amely mindjárt a háboru kitörése után a király parancsára létesült, hogy központi szerve legyen Magyarország területén az önkéntes segélynyújtásnak és irányítója a játékonysági cselekvéseknek.

Mithogy a háboru ez alkalmi alakulásra rendkívüli kötelességeket hárít, az elengedhetetlen együttműködés érdekében szükséges, hogy a társadalom figyelmét ismételten rátereljük a Hadsegélyző Hivatalra.

A Hivatal tevékenységi és működési köre főbb vonásaiban az, hogy alapot gyűjt a katonák özvegyei és árvái, valamint a rokkantak részére, segíti a harctéren küzdő katonákat és eljuttatja hozzájuk az áldozatkész közönség szeretetadományait, ruhaneműeket oszt ki a rokkantaknak, a katonai özvegyeknek és árváknak s minden téren segítője, gyámolítója a háboru szerencsétleneinek.

A Hivatal által kezelt játékonysági alapok összege már meghaladta a két millió, — természetbeni gyűjtésének eredménye pedig a három millió koronát.

A direkt gyűjtéseken kívül a Hivatal céljainak szolgálatában állanak:

1. A *Magyar Nők Korona Alapja*, melynek tagja lehet minden magyar asszony és leány, aki legalább egy koronát fizet az alap pénztárába. A teljes bevétel, mint a többi gyűjtésektől elkülönülő alap, a katonai özvegyeké és árváké. Az adományok hivatalos emlékszelvények ellenében történnek, amelyek a Hadsegélyező Hivatalnál és vidéken a Hadsegélyező Hölgybizottságoknál szerezhetők be.

2. A *Nemzeti áldozatkészség szobrának* alapzatára és a lovasalak páncélzatára illesztendő bronzlemezek jövedelme felerészben az özvegyeké és árváké, felerészben a rokkant katonáké. Ezt az akciót a *Gyorssegély Augusztá-alappal* együttesen viszi keresztül a Hadsegélyző Hivatal. E bronzlemezek az adományozó nevével ellátva, két korona minimális áron foglalhatók le.

3. Az alakulóban levő *Hadsegélyző Szövetségbe* beléphet mindenki, aki öt éven keresztül évi egy korona tagsági díj fizetésére vállal kötelezettséget. Ennek a szövetségnek teljes jövedelme felerészben az özvegyeké és árváké, felerészben a rokkantaké. Vidéken a szövetség akcióit tagsági ívvel a tanítószázad hazafias áldozatkészséggel intézi.

4. *Családi és egyéb gyűjtőperselyeket* hozott forgalomba a Hivatal; a családi perselyek 40 fillér árban Budapesten, IV., Kossuth Lajos-u. 12. szám alatt, vagy a Hadsegélyző Hivatalnál (Képviselőház) rendelhetők meg. Vidéki megrendelések utóbbi helyre intézendők. A befolyó összegek fele az özvegyeké és árváké, fele pedig a rokkantaké.

5. *Gyűjti a Hivatal a közönség természetbeni szeretetadományait* élelmi és élvezeti cikkekben, *pénzbeli adományokat a harctéren levő és Magyarország területén kiegészülő közös, honvéd- és népfőlkelő-csapatok részére és az adományokat eljuttatja a harctérre.*

6. Elfogad és gyűjt mindenfajta *pótruházatot és felszerelési tárgyakat* a harctéren levő csapatok részére.

7. *Forgalomba hoz* jelvényeket, emlékérmeket, emléklapokat, csataképes levelezőlapokat, egyéb mű-, disz- és használati tárgyakat, melyek a Hadsegélyző Hivatal jelvényével diszitivék. Jótékonysági bélyegeket és számolócédulákat ad ki, üzleti számlákat, levélpapírokat és névjegyeket jótékonysági bélyegzővel lát el. Mindezek jövedelme az özvegy- és árvaalapé.

8. Gyűjt *férfiruházati tárgyakat* a katonai kötelékből elbocsájtott rokkantak részére. *Női- és gyermekruhákat* a katonák özvegyei és árvái számára.

9. Elfogad *készpénzt, arany-, ezüst- és egyéb értéktárgyat, képet, szobrot stb.* az özvegy- és árvaalap javára.

10. Azokat a hozzá érkezett *élelmicikkeket*, amelyek a harctérre való szállításra nem alkalmasak, értékesíti s a befolyó összeget az özvegy- és árvaalaphoz csatolja.

A közönség forduljon bizalommal és szeretettel minden hadsegélyező

ügyben a Hadsegélyező Hivatalhoz, mely a legnagyobb készséggel és díjtalanul ad tanácsot és felvilágosítást. Elintézi a lehetőséghez képest ez irányban minden kívánságot. Felkarolja a háború szerencsétleneit, segíti a rászorulókat.

Épen a kielégítésre váró igények nagy mérve indokolja, hogy a Hivatal fejlődő alapjai a társadalom állandó jóindulatára és támogatására szorulnak.

A Hadsegélyező Hivatal vezetősége a Képviselőház palotájában van. Átvételi különítménye és nagy raktára Budapesten, Váci-utca 38. szám alatt található és ide címzendők az élelmi és élvezeti cikkeket, ruhaneműeket stb. tartalmazó csomagok, ládák. A pénzküldeményeket a Hivatal pénztára (a Képviselőház földszintjén) veszi át. A gyűjtő- és propagandaosztály (Képviselőház, földszint) az összes jelvényekre és egyéb kiadványokra vonatkozólag szívesen szolgál szóval vagy írásban útbaigazítással. Ugyanitt van a Nemzeti áldozatkészség szobrának végrehajtóbizottsága is.

Budapest, 1915. évi június havában.

Kirchner

cs. és kir. altábornagy,
a Hadsegélyező Hivatal vezetője.

2114

1915

„Néhány szó a keresztény szocializmusról.” Ily cím alatt nemrég egy öt ivre terjedő társadalmi tanulmány jelent meg *Romanecz Aladár* tb. kanonok-esperes tollából, mely általában a szociális kérdéssel és ennek keresztény szellemben való megoldásával foglalkozik.

Romanecz Aladár: „Néhány szó a keresztény szocializmusról” c. könyvének ajánlása.

A tanulmány első része a szocializmus különféle válfajait és a keresztényszocializmust ismerteti minden politikai vonatkozás nélkül; a második rész a katolikus egyház és tényezőinek feladatait tárgyalja objektív módon, úgy hogy abból az érdekeltek sok hasznos útmutatást és tájékozást meríthetnek.

Ez a mélyebb érdekű s vallás-bölcseleti alapon megírt tanulmány mindenki figyelmét megérdemli, kit az általánosan elterjedt hitközönyösség hatalmába nem ejtett, sőt katolikus tanintézeteink segédkönyvül is használhatják az oly fontos szociális problémák elsajátítására. A mű ára 2 korona, — kapható a szerzőnél Bilkén (Beregmegyében, posta helyben.)

2115

1915

Dr. Kis-Erős:

„A magyar nyelv . . .“
cimű munkája ajánlatik.

Dr. Kis-Erős Ferenc, főszentszéki ülnök, a kalocsai polgári tanító-nőképző magyar nyelvi tanára, sok évi fáradságos munka, tudományos buvárkodás s neves szakértőkkel való érintkezés után „A magyar nyelv rendszeresen vizsgálva a nyelvbölcselet, a finnugor összehasonlító, a magyar történeti nyelvtan és a magyar nyelvjárástan alapjairól“ címmel becses és használható könyvet adott ki, melyről a M. T. Akadémia Nyelv-tudományi Bizottságának előadója is teljes elismeréssel nyilatkozott. Dr. Kis-Erős ezen magasabb szintájú munkája nemcsak hasznos tankönyv lesz a felsőbb intézetek részére, hanem, mert a magyar nyelv eredetét, életét, lelkét, filozófiáját és szépségeit is elemzi, azt mindenki haszonnal és élvezettel tanulmányozhatja. Ez okból melegen ajánlom a művet a T. Lelkészuraknak, mint iskolaigazgatóknak is, kik azt mind saját, mind iskoláik érdekében haszonnal és tanulsággal forgathatják s a tanítóknak is ugyanilyen célból rendelkezésre bocsáthatják.

A könyv ára 10 korona. Megrendelhető Kalocsán a Miasszonyunkról nevezett szegény iskolánénéknél.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 26. Julii a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XIV.

2266

1915

Szent István napja mindig országos ünnepe volt a magyar népnek. Részvétel a
Első szent királyunk dicsőséges Jobbja, melyet Isten kilencszáz éven át cso- budapesti
dálatos módon megőrzött az enyészettől, a magyar nemzetnek drága erek- Szt. István-
lyéje, minden veszély s viszontagság között hitének talpköve, reményének napi ünnepen
örökös horgonya, a létét és fennállását fenyegető százados viharok, ferge- és körmen-
tegek és csapások között biztos mentsége volt. Azért midőn nemzetének ten.
hálás kegyelete évről-évre diadalmas körmenettel körülviszi az ország szívé-
ben, újra éled milliók lelkében az a szent hit, melyet a nagy király oltott
őseinkbe, lánggra gyullad az a benső ragaszkodás — a hazaszeretet, —
melyet az általa alapított ország, a haza szent földje iránt érez minden
magyar, s mint a melengető napsugár csókjára kinyilik a bimbó, kifejlődik
a szivekben az az örömteli, lendületes szellem, mely a haza jóvoltáért és
benne mindazért, amit a szent király drága örökségként mindnyájunkra ha-
gyott, életet, vért, vagyont, s amire csak képes, kész örömet áldoz.

Hitvallásos, hazafias misszió volt tehát ez a nagyarányu, országos
ünneplés és a szent Jobb körülhordozása ezelőtt is mindig, ámde kétszere-
sen azzá kell lennie a világháboru eme nagy évében, amikor a rettenetes
háboruval járó ezerféle szorongatás, baj, siralom s áldozat között is világo-
san látjuk az isteni Gondviselés csodás segítségét és Szent István dicsősé-
ges Jobbjának oltalmát. A hatalmas ellenségek, melyek még nem régen a
hazai drága földön álltak, avagy annak közvetlen közelében szorongatták
hazánk szomszédságát, megállítva, megverve, szétszórva menekülnek vitéz

hadseregünk s különösen e hazának oroszlánok módjára küzdő és harcoló hős fiai elől.

Kivánatos tehát, hogy az idén Szent István ünnepe s a Szent Jobbot kísérő országos körmenet még nagyobb, fényesebb, hatalmasabb legyen, mint eddig bármikor. Ez emelheti csak e nagy ünnep jelentőségét arra a magaslatra, amely azt az évszázadok során át élő kegyelet miatt ebben a félelmetesen nagy és viharos esztendőben megilleti.

Az Országos Katholikus Szövetség megkeresése alapján felhivom tehát egyházmegyém tiszt. papságát és hiveit, hogy akik csak tehetik, e fenséges ünnepen és körmeneten az ország szívében részt venni iparkodjanak.

Akik pedig nem mehetnek Budapestre, az ország szívébe, egyesítsék itthon buzgó imáikat azok fohászával, akik Szent István dicsőséges Jobbjának ünnepélyes körülhordozása mellett apostoli királyunknak, népei atyjának dicsőséges uralkodást, fegyvereinknek diadalt, szeretett hazánkunk győzelmes békét és boldog fejlődést esdenek le a magyar nemzetnek fenséges ünnepén.

2267

1915

Concursus
pro beneficio
parochiali
Kővágószőlő-
lős.

Beneficium parochiale Kővágószőlős per translationem proprii parochi vacans, patronatui Venerabilis Capituli Cathedralis Quinque-Ecclesiensis obnoxium, praesentibus usque 25. Aug. a. c. concursui publico expono. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, beneficium istud appetentes, recursus suos Patrono inscriptos usque praefatum terminum Officio Dioecesano submittere velint.

2268

1915

Concursus
pro beneficio
parochiali
Hetvehely.

Beneficium parochiale Hetvehely ob translationem vacans, praesentibus usque 25. Aug. a. c. concursui publico expono. Qui igitur e sacerdotibus dioecesanis, in examine prosynodali approbatis dictum beneficium, iuri patronatus Venerabilis Capituli Cathedralis Quinque-Ecclesiensis obnoxium, obtinere cupiverint, recursus suos Patrono inscriptos usque praefixum terminum Officio Dioecesano exhibeant.

2269

1915

Personalia.

Parochi nominati et investiti sunt :

Dr. Petrus Kővágó parochus Kővágószőlős-ensis in Dunaföldvár ;
Mathias Rudolf parochus Hetvehely-ensis in Mözs.

Administratores interim. constituti sunt:

Ernestus Hardy prof. pro schol. med. approbatus in Kővágószőlős;
Carolus Hofman coop. Czikó-ensis in Hetvehely.

Cooperatores missi sunt:

Joannes Fejes ex Ozora ad Laskafalu; *Emericus Hauser* e Laskafalu ad Pécsbányatelep; *Carolus Horváth* e Mecsekszabolcs ad Szekszárd civ. int.; *Adamus Jung* e Mágocs ad Ozora; *Josephus Léh* e Pécsbányatelep ad Mágocs; *Franciscus Szabó* e Szigetvár ad Mecsekszabolcs; *Petrus Mayerhof* neopresbyter ad Czikó.

2270

1915

Alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr A „Tüdővész elleni Országos Liga“ támogatása.
6144/1915. eln. sz. rendeletét, amely a József Kir. Herceg Szanatórium-Egyesület által a „Tüdővész elleni Országos Liga“ címén indított mozgalom támogatása tárgyában adatott ki.

Különösen kiemelem, hogy e rendelet a hadjáratban tüdőbetegségbe esett katonák gyógykezelésére vonatkozik, miértis e mozgalom támogatása hadi szempontból rendkívül fontos, de a súlyos téli háboruban megbetegedett katonáink is a legnagyobb mértékben megérdemlik, hogy egészségük visszanyerése érdekében a társadalom minden lehetőet megtegyen. Ez okból szeretettel hangsúlyozom, hogy lelkeszkedő papságomnak, mindennemű iskoláim tanárainak és kedves tanítóimnak az itt közölt rendelet céljának felkarolása körüli tevékenységére messze menő módon számítok. Miként a rendelet is hangsúlyozza, tisztán önkéntes adakozásról van szó s ezt külön is kiemelem azért, hogy tanintézeteim tanárai s tanítóim az iskolában minden erkölcsi nyomástól a tanulókkal szemben tartózkodjanak, azonban úgy a gyermekeket, mint azok szülőit és hozzátartozóit, valamint a községek lakóit alkalmas módon lelkesítsék, hogy minden jutalomra érdemes beteg katonáink javáért a tőlük telhető áldozatot meghozzák.

Körrendelet a József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület által a „Tüdővész elleni Országos Liga“ címen indított mozgalom támogatása tárgyában. Valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelői kirendeltségnek. A felsőbb leányiskolák miniszteri biztosának. Valamennyi tankerületi kir. főigazgatónak. A felső kereskedelmi iskolák főigazgatóságának. Az iparoktatási főigazgatónak.

A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület társadalmi mozgalmat indít azzal a kitűzött céllal, hogy a gyulai József-szanatorium és a debreceni Augusztá-szanatorium területén külön-külön két-két 100—100 ágyas tüdőbeteg barakkot létesítsen, amelyek a háboru idején a tüdőbeteg katonák befogadására szolgáljanak, a háboru után pedig bennük azokat a szegény rokkantakat gyógyítsák, akik harctéri szolgálatuk következtében váltak rokkantakká.

Az Egyesület úgy véli legjobban szolgálni ez ügyet s úgy reméli leginkább megnyerni az iskolák növendékei révén a szülők rokonszenvét és megértését, ha a „Tüdővész elleni Országos Liga” címen állandó szervezetet létesít, amelynek 20 filléres tagsági díjjal minden iskolai növendék tagja lehet s egyuttal részese lehet annak a küzdelemnek, amely a szenvedő hősök egészségének visszaszerzésével a tüdővész további pusztítását kívánja meggátolni.

A tüdővész ellen való védekezés ismereteinek terjesztése céljából minden adakozó tagsági jegyet fog kapni, amelynek hátsó oldalára egy közegészségügyi tizparancsolat lesz nyomtatva.

E mozgalom társadalmi és nemzeti jelentőségét méltányolva a József Kir. Herceg Szanatorium Egyesületnek engedélyt adok arra, hogy a fent jelzett keretben a tüdőbeteg katonák megmentésére irányuló akciója érdekében gyűjtést indíthasson az iskolákban.

Amidőn erről *Cimedet* tudomásul vétel és a további intézkedéseknek még a tanév megnyitása előtt saját hatáskörében leendő megtétele végett értesitem, hangsúlyozni kívánom, hogy a tanuló ifjúság csupán csak önkéntes adakozásra hívható fel s ennél fogva világosan kijelentendő az ifjúság előtt, hogy az adományozásra senki sincs kényszerítve. Budapest, 1915. évi július hó 30-án.

2271

1915

A hús-
fogyasztás
korlátozása.

A húsfogyasztás korlátozása tárgyában kiadott magas kormányrendelet népszerűsítésére vonatkozó s alább egész terjedelmében közzétett vallás-és közokt. miniszteri megkeresést azzal közlöm a tiszt. lelkészkedő papsággal, hogy az eszmét lelkipásztori működésük körében felkarolni, a hívő népnek a kormányrendelet készséges betartását melegen ajánlani s ezzel az országos érdekek megvédését előmozdítani sziveskedjék

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. — 6728/1915. eln. szám. — Egy éve már annak, hogy ellenségeink háborura kényszerítettek bennünket s a dicsőség útján haladó nagy küzdelem még mindig tart.

E hosszú idő alatt halban álló több milliós hadseregünk élelmezése már is tetemesen csökkentette az ország állatállományát.

Már pedig a beállott hiányt — a dolog természeténél fogva — még békés időben is csak hosszabb idő után pótolhatja a céltudatos állattenyésztés.

A kormánynak kötelessége tehát, hogy egyfelől a háboru még hátralevő idejére a hadsereg és az itthonmaradottak élelmezését, valamint a gazdasági munka zavartalan folytatásához szükséges állati munkaerőt biztosítsa, másfelől gondoskodjék arról, hogy a rendkívüli mértékben lepadó állatállománynak helyreépítéséhez szükséges tenyészanyag a békés idők beálltával rendelkezésre álljon. Mindez csak az állatállomány messzemenő kimérlésével, vagyis a húsfogyasztás okszerű korlátozásával történhetik.

Ebből kiindulva a miniszterium a törvényhozástól kivételes intézkedésekre nyert felhatalmazás alapján kiadott 2357/1915. M. E. számú rendeletével eltiltotta a marhahúsnak, borjúhúsnak és sertéshúsnak a hét két napján (kedden és pénteken) való kimérését, illetőleg étkező helyeken való kiszolgáltatását.

Az állatállomány védelmét célzó ez az intézkedés nem jelenti azt, mintha az a közönséget valamely pótolhatatlan életszükséglet kielégítésétől fosztaná meg. Az orvosi tudomány ugyanis már régen megállapította, hogy a húsetel az emberi szervezet erejének fenntartása és fokozása szempontjából egyáltalában nem nélkülözhetetlen tápszer, sőt ellenkezőleg, éppen a hússal való túltáplálkozás az, ami határozottan káros elváltozásokat idéz elő az emberi szervezetben. Már pedig hazánkban a hússal való táplálkozás egészben véve nagy túltengést mutat.

Ha tehát a zöldség- és főzelékfélék s a gyümölcs, amelyekben különösen nyáron eléggé bővelkedünk, a húst könnyen nélkülözhetővé teszik: hazafias érzésünk feltétlenül megköveteli, hogy megszokott életmódunkon változtassunk, főleg mikor azzal egészségünknek is hasznára lehetünk.

A háboru sok más irányban és mindannyiunktól nagy áldozatokat követel, amelyeket a magyar társadalom eddig mindig páratlan hazafias lelkesedéssel sietett minden téren meghozni. Ezek mellett igazán csekélységgé törpül a hússal való táplálkozás mérséklése, amely lényegében csak

némi életrendi kérdéssé zsugorodik, kihatásában ellenben kiszámíthatatlan hadviselési és közgazdasági eredményekkel jár.

Joggal remélhető tehát, hogy a közönség nemcsak a miniszterium rendeletében meghatározott napokon fog tartózkodni a húsételtől, hanem önszántából is még nagyobb mértékben fogja csökkenteni a húsfogyasztást, amely önkéntes önmegtartóztatással maga is nagy mértékben elősegítheti azt, hogy a miniszteriumnak az állatállomány védelmére irányuló törekvése minél üdvösebb eredményre vezessen.

Ismerve a hazai papságnak az ország népességére gyakorolt nagy erkölcsi befolyását, azzal a kéréssel fordulok a Főtiszt. Főhatósághoz, méltóztassék utasítani a hatósága és illetékessége alá tartozó lelkészeket, akik magasztos hivatásuk következtében állandó és közvetlen érintkezésben állanak a néppel, hogy a húsfogyasztás korlátozásának eszméjét minél szélesebb körben népszerűsítsék s erős meggyőződéssé érleljék azt az igazságot, hogy a húsfogyasztás mérséklésével az állam minden polgára nemcsak hazafias áldozatot hoz, hanem saját egészségének is szolgálatot tesz.

Bizalommal számítok a Főtiszt. Főhatóság nagybecsű támogatására s bizton remélem, hogy a Főtiszt. Főhatóság szíves utasítása következtében a lelkészek ez ügyben is a háborúval kapcsolatos feladatok megoldása körül eddig tapasztalt lelkesedéssel és odaadó buzgalommal fognak eljárni, ami a kívánt sikert már eleve biztosítja. Budapest, 1915. évi július hó 27-én.
Jankovich.

2272

1915

Elvi jelentőségüknél fogva közlöm az alábbi ítéleteket:

Felekezeten
kívül állók
hozzájárulása
róm. kath. is-
kola fenntar-
tásához.

Temes vármegye közig. bizottsága. — Szám: 1858/1914. Marmann Péter és két társa temesfüvesi lakos (képv. dr. Róth Ottó temesvári ügyvéd által) valamint Schiller György temesfüvesi rk. hitfelekezeti iskolaszéki elnök fellebbez az ujaradi járási főszolgabíró 140/914. kig. sz. elsőfoku véghatározata ellen, amelyben Marmann Péter és két társa — iskolaköteles gyermekeinek a temesfüvesi rk. hitfelekezeti iskolába való felvétele elrendeltetvén — köteleztettek a hitközség által 1913. évre kivetett összes rendkívüli iskolaépítési hitfelekezeti adó megfizetésére, azontul a jövőben pedig csupán a rendes hitközségi adó megfizetésére a hitfelekezetből történt kilépésektől számítandó öt éven át, a tisztán iskolai adó megfizetésére pedig mindaddig, amíg gyermekeiket iskolába járatják.

Marmann Péter és két társa azért fellebbez, mert az 1912. év végén felekezetnélkülivé válván, már az 1913. évben sem hajlandó a rendkívüli iskolaépítési hitfelekezeti adót megfizetni. Schiller György pedig azért fellebbez, mert feleslegesnek és jogilag tévesnek tartja a kilépést követő öt éven át és a gyermekek iskoláztatása ideje alatt fizetendő hitfelekezeti adótartozások mérvének részletezését.

Egyidejűleg tárgyalatik Marmann Péternek és hét társának fellebbezése az ujaradi főszolgabíró 990/914. kig. sz. rendelkezése ellen, amellyel ellenök temesfüvesi rkat. hitfelekezeti adótartozások 1913. évtől maradt hátralékai miatt közigazgatási végrehajtás elrendeltetett és halasztási kérelmek ellenére tényleg is foganatosított.

Véghatározat. A közigazgatási bizottság a fellebbezéseknek részben figyelembe vételével az ujaradi főszolgabíró 140/914. kig. sz. véghatározatát a járulékok megállapításáról szóló *részében megváltoztatja* és az 1895: XLIII. t.-c. 25. §. alapján Marmann Péter és felekezetnélküli hét fellebbező társa rkat. hitfelekezeti *járulékait* másodfokon *következően állapítja meg*:

1. Marmann Péter, Weisz András, Schiller Jakab, ifj. Marmann Péter, Wilcz Ignác, Altenbach Sebestyén, Jäger János és Altenbach Mátyás mindaddig, míg valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez nem csatlakoznak, az id. törvényszakasz a) pontja értelmében 1912. december 30. napjától, mint kilépések napjától számított 5 naptári éven át 1917. december 31-ig kötelesek az esedékes *rendes egyházi járulékot* a temesfüvesi rk. *egyháznak* szolgáltatni, de évenként nem többet annál az összegnél, amennyit az 1912. évben és évre fizettek volt;

2. Nevezettek az id. törvényszakasz b) pontja értelmében ugyanazon időtartamra és mérvben kötelesek az 1912. évi *rendes iskolai adót* Temesfüves község pénztárába befizetni;

3. Nevezettek az id. törvényszakasz c) pontja értelmében kötelesek a rkat. hitf. iskola céljaira eddig elvállalt *rendkívüli* járulékokat, tehát az 1911. július 16-án tartott iskolaszéki ülésnek augusztus 4-én egyházfelettes hatóságilag is jóváhagyást nyert határozatában jogerősen kimondott *iskolaépítésből rájuk rótt* iskolaadót is a kivetés tartamára Temesfüves község pénztárába befizetni;

4. Marmann Péter, Wilcz Ignác és Altenbach Sebestyén, mint akiknek a hitf. iskolát látogató tanköteles gyermekeik vannak, az 1868. XXXVIII. t.-c. 45. §. értelmében kötelesek az iskolalátogatás tartamára a temesfüvesi

rk. hitf. elemi iskola fenntartásához ugyanazon módon és arányban hozzájárulni, mint a fenntartó hitközség tagjai hozzájárulnak.

Mindezek következtében a közigazgatási bizottság az ujaradi főszolgabíró 990/914. kig. sz. rendelkezését, mellyel szabályszerű hátraléki kimutatás alapján az 1913. évi hitf. hátralékokat közíg. végrehajtás útján behajtatta, a fellebbezés elutasítása mellett helyben hagyja.

Indokolás. A véghatározat 1—4. pontja az ott felhivott törvényszakaszok alapján volt kimondandó, a szabályszerűen fogantatott hitf. hátraléki végrehajtás ellen és során pedig a felszólalás az előzmények indokai alapján és azokból folyólag már nem volt figyelembe vehető.

Miről az ujaradi járási főszolgabíró és általa 8 nap alatt beterjesztendő vétiv mellett Temesfüves község előljárósága, a temesfüvesi rk. hitf. iskolaszék képviselője Schiller György, végül Marmann Péter, Weisz András, Schiller Jakab, ifj. Marmann Péter, Wilcz Ignác, Altenbach Sebestyén, Jäger János és Altenbach Mátyás fellebbező temesfüvesi lakosok és képviselőikben dr. Róth Ottó temesvári ügyvéd értesítetnek oly figyelmeztetéssel, hogy jelen véghatározat ellen a kézbesítést követő naptól számított 15 nap alatt a főispánnál az id. t.-c. 25. §. és az 1896: XXVI. t.-c. 49. §. szerint *birósági panasz* jogorvoslatával élhet. — Kelt Temesvárott, Temes vármegye közigazgatási bizottságának 1914. május hó 14. napján tartott rendes havi üléséből. — *Joanovich*, s. k., min. tanácsos, főispán, elnök.

9187. szám/1914. K. Ő Felsége a Király nevében a magyar királyi közigazgatási bíróság felekezeten kívül álló Marmann Péter, Weisz András, Schiller Jakab, ifj. Marmann Péter, Wilcz Ignác, Altenbach Sebestyén, Jäger János és Altenbach Mátyás temesfüvesi lakosoknak elhagyott római katolikus hitfelekezetiük egyházi és iskolai kiadásaihoz való hozzájárulási kötelezettségük megállapítása iránt folyamatba tett ügyben Temes vármegye közigazgatási bizottsága által 1914. évi május hó 14. napján 1858/kb. 1914. sz. alatt hozott határozat ellen a nevezettek részéről beadott panaszt 1915. évi április hó 28. napján tartott nyilvános ülésében az 1896. évi XXVI. t.-c. 49. és 50. szakaszai alapján tárgyalás alá vevén, következőleg *ítélt* :

A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasz következtében a megtámadott határozat 2. és 4. pontjában foglalt kötelezést akképen helyesbíti, hogy Marmann Péter, Wilcz Ignác és Altenbach Sebestyén és általában panaszosok közül azok a szülők, akiknek a római katolikus hitfelekezeti elemi népiskolát látogató tanköteles gyermekei vannak, — az iskolalátogatás

tartamára a római katolikus elemi népiskola fenntartásához szükséges rendes költségekhez teljesen ugyanazon módon és arányban tartoznak hozzájárulni, mint a fenntartó hitfelekezet tagjai, vagyis az ilyen szülők az iskola fenntartásához szükséges rendes költségeket az iskolalátogatás tartamára a hivel azonos módon és arányban, — az iskolalátogatás megszűntével pedig a megtámadott határozatban meghatározott időtartamon keresztül a hivel azonos, de az 1912. évi rendes hozzájárulásukat meg nem haladó módon és arányban tartoznak viselni. — Egyebekben a bíróság a panasznak helyet nem ad.

Indokolás: A megtámadott határozat egyes pontjaiban foglalt kötelezéseket a bíróság külön-külön a következők szerint bírálta el: Ad 1. A megtámadott határozat 1. pontjában foglalt az a kötelezés, hogy a római katolikus hitfelekezetből kilépett, de más hitfelekezethez nem csatlakozott panaszosok a kilépésüket követő 5 év tartamára az egyházi rendes kiadásokhoz való hozzájárulásra a hivel terhelő arányban, de a panaszosok 1912. évi hozzájárulását meg nem haladó mérvben kötelezettek, — mindenben megfelel az 1895. évi XLIII. t.-c. 25. §. 1. pontja rendelkezéseinek.

Ad 2. A római katolikus hitfelekezeti elemi népiskola fenntartásához szükséges rendes kiadásokat a hivel terhelő arányban, de a panaszosok 1912. évi hozzájárulását meg nem haladó mérvben a panaszosok az idézett törvényszakasz b) pontja értelmében nemcsak öt év tartamán át, hanem mindaddig a község pénztárába beszolgáltatni tartoznának, amíg valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez nem csatlakoznak, vagy pedig amíg a község az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 35. §-a alapján az 5% iskolai adót és az 1891. évi XV. t.-c. 18. §-a alapján 3% óvodai pótdót ki nem veti. — Ennélfogva a megtámadott határozat 2. pontjában foglalt kötelezésnek szintén csak öt évi tartamba való megállapítása a panaszosokra nem sérelmes. — Önként következik azonban, hogy amennyiben az 1895. évi XLIII. t.-c. 25. §. b) pontjában megszabott kötelezettség megszűnésének törvényes előfeltételei korábban beállanak, ez a kötelezettség az 5 év lejártá előtt is megszűnik.

Ad 3. Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 11. §-a értelmében a hitfelekezetek hivel anyagi hozzájárulását iskolák felállítására és fenntartására saját képviselőik által meghatározandó módon és arányban igénybe venni jogosultak. — Az egyházi hatóságnak, nevezetesen a róm. kat. hitfelekezeti iskolaszéknek, amely az ottani róm. kat. hivel egyéb szervezetének hiányá-

ban a hivek megterhelhetése kérdésében is a határozathozatalra jogosított-nak tekintendő, — a megyés püspök által jóváhagyott és még 1911. évi július hó 16. napján hozott az a határozata, amelyben az iskolaszék állam-segély elnyerésétől feltételezetten új iskolai épület emelését határozta el, — a hivekre és így panaszosokra is, akik még akkor a hitfelekezetből ki nem léptek, — kötelező erővel bír, az a kötelezettség tehát, amelyet ez a feltételtől függő, de az államsegély időközben bekövetkezett elnyerésével feltét-lenné vált határozat ró a hivekre, — egy tekintet alá esik azzal a kötele-zettséggel, amelyet a hivek önként vállalnak a hitfelekezettel szemben. — A panaszosok kötelezettségét nem érintheti az a körülmény, hogy a hatá-rozat szerint az iskolaépítés végrehajtása egy éven belül terveztetett és az építkezés egy éven belül végre nem hajtatott, mert nincs megcáfolva az egyházi főhatóságnak az az állítása, hogy az építkezés és az államsegély elnyerése iránt az eljárás egy éven belül megindított, de az iskolaszék akaratán kívül álló okból be nem fejeztethetett. Ennélfogva a megtámadott határozat 3. pontjában foglalt az a kötelezés is megfelel, az 1895. évi XLIII. t.-c. 25. §-a c) pontja rendelkezésének, — hogy t. i. az építkezés elhatározása után a római katolikus hitfelekezetből kilépett és más vallás-felekezethez nem csatlakozott panaszosok az építkezés következtében a költ-ségek fedezésére kirótt rendkívüli hozzájárulást a kivetés tartamára a köz-ség pénztárába befizetni tartoznak. A most idézett törvényhely célja ugyanis megakadályozása épen a panaszosokkal szemben is fenforgó olyan eset be-álltának, — hogy a hitfelekezethez tartozás idejére visszavezethető vagyon-jogi kötezettségek alól pusztán csak a hitfelekezetből való kilépés által szabadulni lehessen.

Ad 4. Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 45. §-a alapján a hitfelekezeti iskola rendes kiadásaihoz való hozzájárulásra a hivekkel azonos módon és arányban a hitfelekezethez nem tartozó minden szülő megterhelhető, akinek tanköteles gyermekét a hitfelezet azért köteles iskolájába befogadni, mert a községben állami vagy községi iskola nincs. Ez az eset Marmann Péter, Wilcz Ignác, Altenbach Sebestyén panaszosokkal szemben fennforogván; a megtámadott határozat 4. pontjában foglalt kötelezésük is törvényszerű. Annak a körülménynek, hogy a most nevezettek tanköteles gyermekeit az 1914. évnek elején az iskolafenntartó hitfelekezet iskolaszéke akadályozta az iskola látogatásában, — az iskolai kiadásokhoz való hozzájárulás mér-téke szempontjából jelentőséget tulajdonítani nem lehetett, — mert pana-

szosok nem is állították, hogy az alsófokú felekezeti tanügyi hatóságnak ezen téves intézkedéséből a tanköteles gyermekek iskoláztatására hátrány származhatott volna akkor, amikor a téves intézkedés még az iskolaév folyamán hatálytalanított. A megtámadott határozat helyesbitésére a 2. és 4. pontban foglalt kötelezés összhangba hozatala céljából volt szükség. A bíróság a határozat 11 példányát a 2734 kb. 1914. számú felterjesztés mellékleteivel együtt Temes vármegye közigazgatási bizottságának azzal a felhívással adja ki, hogy a határozat egy-egy példányát a panaszosoknak, a község birájának és a csanádi megyés püspöknek kézbesíttesse. — Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1915. évi április hó 28. napján tartott üléséből. — *Dr. Wlassics Gyula*, s. k. elnök, *Dr. Szelless László*, s. k. előadó. P. H.

2273

1915

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 78.395/915. IV. számhoz. Pályázati hirdetés. A Lackenbacher-féle alapítványból a következő kérdés legjobb megoldásáért 1200 azaz egyezerkettőszáz korona tüzetik ki jutalmul:

Lackenbacher-féle pályázat.

„Exponatur historia pharisaeorum et sadducaeorum“.

Csatolandó a használt irodalmi segédeszközök pontos jegyzéke s egy betürendes tárgymutató.

A pályázati feltételek a következők:

1. Nem tarthat számot a jutalomra az a munka, amely nem a „Providentissimus Deus“ encyclica szellemében oldja meg a kérdést és nem mozditja elő a tudományos kutatást. Hasonlóképen nem jutalmazható meg az a munka, amelyből nem tűnik ki, hogy a szerző járatos azokban a nyelvekben, amelyeknek ismerete a bibliai tanulmányok eredményes műveléséhez elengedhetetlen s melyeknek megtanulását a Lackenbacher-féle alapító levél előmozdítani kívánja.

2. A pályamunka nyelve a latin vagy német: teljesen egyenlő értékű munkák közül azonban a latin nyelven írott előnyben részesül.

3. Pályázhatnak a bécsi egyetem, a prágai cseh és német egyetemek és a budapesti tudomány egyetem theologiai karainak rendes hallgatói, azonkívül Magyarország és Ausztria minden római katolikus papja, kivéve az egyetemi tanárokat.

4. A pályamunkát a bécsi cs. kir. egyetem theologiai facultásának decanatusánál legkésőbb 1917. évi május hó 15-ig kell benyújtani.

5. A pályamunkáknak jeligével kell ellátva lenniök és sem kívül, sem belül nem szabad elárulniok a szerző nevét, mert különben a pályázatból kizáratnak. A jeligével ellátott munkák lepecsételt boríték kíséretében nyújtandók be, mely boríték külsején ugyanaz a jelige olvasható, belül pedig a szerző nevét és lakását tartalmazza.

6. A megjutalmazott pályamunka a bíráló bizottság által eszközölt változtatásokkal, toldásokkal, javításokkal együtt nyomtatandó ki. (Átalány 400 korona). Ezért kívánatos, hogy a pályamunkák ne legyenek bekötve és a papirlapnak csak egyik oldalára írva nyujtassanak be. Budapest, 1915. július hó 27-én.

2274

1915

Elszámolás a
f. é. aug.
8-ikán tartott
templomi
gyűjtés ered-
ményéről.

Vonatkozással folyó évi július 10-én 1974. szám alatt kelt körlevéli intézkedésemre, mellyel a háboruban rokkantakká vált katonák javára templomi gyűjtést rendelttem el, értesítem a tisztt. egyházmegyei papságot, hogy a 2 példányban hozzám beküldött kimutatáson kívül elszámolással külön utasításom nélkül senkinek sem tartozik, s a befolyt összeg elküldését igazoló okmányt kivülem senkinek sem szolgáltathatja ki.

2275

1915

Hodács:
„Imádkozol-e még“ c. fü-
zete.

A sebesült katonák között, nemkülönben a templomi könyves-táblák által való terjesztésre egyaránt alkalmas Hodács Ágost, csanádegyházmegyei plébánoshelyettes legujabb kiadványa, a Weiler M. pléb. nyomán megírt „Imádkozol-e még“ c. füzet. Megrendelhető a szerzőnél, Plébániahivatal, Kisiratos (Csanád m.); egyes füzet ára bérmentve 20 fillér, nagyobb rendelésnél 20%, legalább 100 példánynál 50% engedmény készpénzfizetés esetén.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 10. Aug. a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XV.

2394

1915

A világháboru kitörésének szomorú évfordulóján a számtalan sok cikk, XV. Benedek szózat és közlemény között, melyek az egész világot lángba borító harcok esélyeivel foglalkoztak, egy olyan felhívás jelent meg, mely az egész világ figyelmét lekötötte, s a béke áldásai után sóvárgó milliók szívében bizakodó reménységet keltett. Ez volt a pápa béke-szózata.

pápa béke-
szózata.

Szentséges Atyánk, XV. Benedek pápa, kit az Isteni Gondviselés mindjárt a háboru elején emelt a pápai trónra, mint a béke királyának, Krisztusnak helytartója, fenkölt lélekkel és törhetetlen buzgósággal kezdettől fogva azon fáradozott, hogy a háboru borzalmait, e rettenetes csapás keresztjei mihamarább megszüntsenek. S ámbár a háboru első évében a várva-várt béke nem következett el, a pápa törekvése nem maradt sikertelen. A fegyveres szolgálatra alkalmatlan hadifoglyok kölcsönös kicserélése, a háboru által sújtott országrészek és népek erőteljes segélyezése, a háboruban elesettek özvegyeinek és árváinak lelkes felkarolása az ő felemelő, buzdító és példátadó kezdeményezésére indult meg mindenfelé. Százezrek imája és áldást mind ezért a jóért Szentséges Atyánkra.

Ámde ez a részleges eredmény, a háboru által ütött sebek irgalmas gyógyítása nem volt elég neki. A mérhetetlen bajok patakzó forrását, milliók vérzését, a temérdek inség, nyomor és szenvedés eredetét: magát a háborut szeretné megszüntetni. Kérő, intő, buzdító szavával a föld hatalmasai-

hoz, a nemzetek és népek sorsának intézőihez fordul tehát újra, hogy a béke megkötését tegyék lehetővé.

Mélységes hálával és fiui hódolattal fogadjuk Szentséges Atyánk fenkölt felhívását, melynek sikere mindnyájunk szívének leghőbb kívánsága. Minket úgy sem az öldöklés vágya, nem is bosszú vagy gyűlölet vitt a háboruba: mi csak hazánk épségeért, nemzeti létünkért és családi tűzhelyeink biztosításaért fogtunk fegyvert akkor, mikor ádáz elleneink el akartak bennünket tiporni. Mi tehát annyival is inkább örömmel és lelkesedéssel üdvözljük Szentséges Atyánk buzdító szavait, mert igazságos ügyünk védelmében napról-napra tapasztaljuk Isten segítségét.

Épen ezért fohászkodjunk buzgó szívvel a seregek hatalmas Urához, hogy adja meg fegyvereinknek mihamarább a döntő diadalt, s ezáltal is vezesse sikerre Krisztus helytartójának az áldásos béke biztosítására irányuló nemes törekvését. Öszentségének szózata magyar fordításban a következő:

A mikor mi érdemünkön kívül arra hivattunk, hogy az apostoli trónon utódjává legyünk a rendkívüli kegyes életű *X. Pius* pápának, a kinek szent és jótékony életét a röviddel azelőtt Európában kitört testvérgyilkos küzdelem megrövidítette, *a véres csatamezők annak az atyának kinségeit éreztették velünk, a kinek házáat a dühöngő vihar elpusztította és kihalttá tette.* És amikor kimondhatatlan fájdalommal gondolunk fiainkra, a kiket ezerszámra öltek meg, Krisztus szeretetétől áthatott szívünket eltöltötte az anyák minden jajveszéklése, az időelőtt özvegyé lettek és az arák bánata, valamint az időelőtt az apai vezetéstől megfosztott gyermekek vigasztalhatatlan keserősége. Az a részvét, a melyet számtalan család gyötrelme iránt érzünk és ama *kötelességünk tudata, a mely ilyen szomorú időben a béke és szeretet magasztos missziója folytán reánk hármlik,* azt a szilárd elhatározást keltette bennünk, hogy *egész tevékenységünket és egész hatalmunkat a harcoló népek kibékítésére fordítsuk.* Ezt fogadjuk is ünnepiesen a *Megváltónak,* a ki vére árán akarta minden testvérét megmenteni s béke és szeretet sugallták amaz első szavakat, a melyeket mi, mint a lelkek legfőbb pásztora *a nemzetekhez és vezetőikhez intéztünk.* De a mi szeretetteljes és nyomatékos atyai és baráti tanácsunk meghallgatatlan maradt. *Ez fokozta fájdalmunkat, de nem ernyesztette el szándékunkat.* Törhetetlen bizakodással fordultunk szakadatlanul a Mindenhatóhoz, a ki kezében tartja úgy az alattvalókat, mint a királyok lelkét s szívét és hozzá fohászkodunk, hogy

vessen véget a rettenetes mészárlásnak. Áhitatos és alázatos imánkban minden hívőnket részeltetni engedjük és hogy annak hatályosságát növeljük, gondoskodtunk arról, hogy keresztény jótékonyági művek kísérjék. Ma pedig, a borzasztó konfliktus kitörésének *szomoru évfordulóján szivünkéből* az az óhaj sarjadzik ki, hogy a *háboru érjen gyorsan véget* és ez az atyai kívánságunk a mai napon még izzóbb és még hangosabb. Harsogja tul ez a szózat az ijesztő fegyverzörejt és jusson el azokhoz a népekhez és fejeikhez, a kik most háborut viselnek és másítsa meg gondolkozásukat. Menynyei Atyánk, Isten szent nevében és Jézus akaratából, a kinek megszentelt vére az emberi megváltás díja volt, *könyörgünk nektek, a kiket az Isteni Gondviselés a nemzetek élére állított, vessetek véget ennek az iszonyu gyilkolásnak, a mely már egy éve vet homályt Európa becsületére.* Testvérek vére az, a melyet szárazon és tengeren ontanak. Európa legszebb vidékei, a világ kertje hullákkal és romokkal van keresztül szántva. Ahol nemrégiben műhelyek és a föld művelése haszonhajtó értékeket teremtek, ott az ágyuk rémes fenyegetése ijeszti a népeket és rombolási dühökben nem kímlenek sem falvakat, nem városokat, hanem mindenütt pusztulást és halált terjesztenek. Ti viselitek Isten és az emberek előtt a háboruért és békéért való rettentő felelősséget. *Hallgassatok reánk, hallgassatok kéréseinkre, az örök legfőbb Biró helytartójának atyai hangjára,* mert ennek a Birónak *felelőséggel tartoztok, úgy nyilvános cselekedeteitekért, mint magándolgaitokért.* A gazdaságoknak az a halmaza, amellyel Isten, a Teremtő, a nektek alárendelt országokat ellátta, kétségtelenül megengedi nektek a háboru folytatását, *de milyen áron?* Erre az a sok ezer fiatal emberélet válaszoljon, amely nap-nap után kialszik a csatatereken, valamint annyi sok városnak és falunak romja és az a sok elpusztult emlékmű, amelyet az elődök kegyes érzése és lángesze alkotott. Azok a keserű könnyek, amelyek csendes kunyhókban vagy az oltárok lábánál szivárognak, vajjon ezek is nem azt ismétlik-e, hogy a mostani harc ára nagy, tulságosan nagy? *Ne is mondják, hogy a mérhetetlen konfliktust nem lehet a fegyverek ereje mellőzésével elintézni. Mondjanak le a kölcsönös megsemmisítés szándékáról.* Gondolják meg, hogy *a nemzetek nem halandók.* Ha a nemzetek meg vannak alázva és elnyomva, akkor türelmetlenül viselik a rájuk rótt igát és előkészítik a megszabadulást azzal, hogy nemzedékről-nemzedékre hagyományozzák a gyűlölet és bosszuvágy szomoru örökségét. Miért nem mérlegelik már mostan elfogulatlan lelkiismerettel a népek jogait és jogos törekvéseit. Miért nem kezdik meg önként

a nézőpontok közvetett vagy közvetlen kicserélését a jogok és követelések lehető tekintetbevételével, miért ne lehetne oda jutni, hogy a borzasztó küzdelemnek határt szabjanak, úgy ahogy korábban hasonló körülmények között megtörtént. *Áldott legyen az, aki először veszi kezébe az olaját és jobbját nyújtja az ellenségnek olyképen, hogy megfelelő békepontokat kínál. A világ egyensulya és a nemzetek üdvhozó és biztos nyugalma a jog tiszteletére és a kölcsönös jóakaratra, valamint a mások méltóságának tiszteletére sokkal inkább van alapítva, mint a fegyverek tömegére és a rettenetes erődhálózatra.*

Ez az a békeszózat, a mely e szomorú napon hangosabban tör ki lelkünkől és *felszólítjuk a világot minden békebarátját, nyujtsák nekünk kezüket, hogy a háborúnak gyorsan vége legyen, annak a háborúnak, amely egy év óta Európát egy nagy csatamezővé változtatta. Mutassa Jézus, az Irgalmas, fájdalmakkal teli Anyjának közbenjöttével egy ily borzalmas vihar után az enyhe és ragyogó békehirnök isteni ábrázatát, hangozzanak el rövidesen minden javak legfőbb adományozójához a hála-himnuszok az államok megbéküléseért. Térjenek vissza a népek testvérísülve a szeretetben, a tudományban, művészetben és iparban való *békességes versenyhez*. És ha a jog uralma ismét helyre lesz állítva, akkor határozzák el magukat, hogy viszálykodásaik elintézését a jövőben ne bizzák többé a kard pengéjére, hanem a méltányosság és igazság csendes és serény tanulmányozására. *Ez lesz a legszebb és legdicőségesebb hódítás*. Abban a kellemes reménykedésben, hogy a világ csakhamar a béke fájának oly kívánatos gyümölcseit fogja élvezni *Apostoli Áldásunkat osztjuk mindazoknak, akik a reánk bízott misztikus nyáját alkotják és kérjük a Mennyei Urát, hogy azokat, akik nem tartoznak a római egyházhoz, kösse velünk össze a tökéletes kegyes tevékenység kötelékével.**

Róma, Vatikán, 1915. július 28.

XV. Benedek.

2395

1915

Harangjaink
összeírása.

Nincs az az áldozat, melyet készséges örömmel ne tennénk le a haza oltárára, ha szeretett Magyar hazánk legszentebb érdeke, önvédelmi harcunk mindent felülmúló fontossága kívánják azt tőlünk. Egyházmegyém buzgó hitközségei már első felhívásomra 81 harangot ajánlottak fel *minden ellenszolgálatás nélkül* hadvezetőségünk céljaira. Ezért a példás áldozatkészségért és

hazafias nemeslelkűségért itt is forró köszönetet mondok. Dicsőségesen küzdő hadseregünknek a közel jövőben szüksége lehet azonban arra is, hogy még meglevő, de nélkülözhető harangjainkról is lemondjunk a haza javára. Összeírjuk tehát a pécsi egyházmegye összes templomaiban és kápolnáiban levő harangokat, hogy szükség esetén mindazokat felajánlhassuk, amelyeket bármi módon nélkülözni tudunk. Az így átengedendő harangokért hadvezetőségünk megfelelő térítést fog megállapítani, melynek segítségével a felajánlott harangok helyett a háboru szerencsés befejezése után újakat szerezhethünk.

Alább egész terjedelmében közreadom a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak e tárgyban kelt felhívását és meghagyom egyházmegyéim összes tiszt. lelkészeinek, hogy az összeírás megkönnyítése céljából minden plebánia részére több példányban mellékelt kimutatás felhasználásával az összeírást a plebániájuk területén levő összes templomok és kápolnák harangjaira nézve haladéktalanul és *pontosan* foganatosítsák és azokat folyó évi szeptember 5-ikéig a kerületi esperesekhez beküldjék, akiknek kötelességévé teszem, hogy a kimutatásokat felülvizsgálva s azok helyességét a lehetőség szerint ellenőrizve f. évi szeptember 10-ikéig az egyházmegyei hatósághoz betérjesszék.

Az ügy sürgősségére való tekintettel az összes érdekeltet szeretettel kérem, hogy hazafias kötelezettségüknek lelkiismeretesen és pontosan eleget tegyenek, nehogy akár az adatok felületes összeállítása, akár a beküldés késedelmessége miatt kellemetlenségek támadjanak. A kimutatások rendes és szabályos kiállítására különös gond fordítandó.

Azon plebániák, amelyeknek községei különféle megyékbe, járásokba tartoznak, az egy járásba tartozó községekről külön-külön kimutatást kötelesek készíteni. Több helyen a harangok súlyát a *visitatio canonica* fontokban tartalmazza. Az átszámítás eszközlése céljából jelzem, hogy egy font 56 dekagramm (560 gramm). Az újabb harangok súlya a szentelési bizonyítványokban kilogrammokban pontosan meg van adva. Azok tehát betekintendők. Az utolsó rovatot a plebániahivatalok csak az egyik példányban töltsék ki. A második példányt maga a hatóság fogja kitölteni.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 7903/1915. eln. szám.

A most folyó nagy háboru, erőinknek teljes kifejtése érdekében, mindinkább fokozódó áldozatkészséget követel nemcsak a társadalomtól, és az államtól, hanem az egyházaktól is, amelyek eddig is *jó példával járva elől, ennek teljes mértékben megfelelték.*

A hadsereg céljaira szolgáló fémek beszerzésének megkönnyítése céljából a közel jövőben felmerülhet a szüksége annak, hogy az egyházak hitközségei templomaik *nélkülözhető* harangjairól lemondjanak. A rendelkezésre bocsájtható fémmennyiség megállapíthatása céljából kimutatást óhajtok nyerni arra nézve, hogy hány harang van az egyházhatóság vagy hitközség tulajdonában.

Ennek alapján van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot felkérni, hogy a Főtiszt. Főhatóság hatósága alá tartozó összes egyházközségekben és zárdákban, vagyis a joghatósága alatt álló összes templomokban és kápolnában levő harangokról, mielőbb kimutatást összeállítani és azt az ügy sürgőségére való tekintettel, folyó évi szeptember hó 15-ig hozzám eljuttatni méltóztassék.

E kimutatás az itteni összesítés megkönnyítése céljából törvényhatóságunkint és ezeken belül politikai járásonkint oly képen lenne megszerkesztendő, hogy minden egyes kimutatás a következő rovatokat tartalmazza:

- 1.) A politikai község neve.
- 2.) A lakosságnak száma.
- 3.) A hitközségek lélekszáma.
- 4.) A templomok vagy kápolnák száma.
- 5.) Az ezekben lévő harangok száma, s a régebbi harangoknál ezek készítésének időpontja.
- 6.) A harangok hozzávetőleges súlya kg-ban.
- 7.) Amennyiben ismeretes a fémkeverék megjelölése, amelyből a harang készült.
- 8.) Ha egyes templomban több harang van, annak megjelölése, hogy melyiknek megtartására kíván a Főtisztelendő Főhatóság súlyt helyezni.
- 9.) Egyes harangok netaláni különös műértéke, az ezt indokoló körülmények feltüntetésével és egyéb jegyzetek.

E harangok, illetőleg azok egy részének a hadvezetőség céljaira való átengedése esetén az átengedett harangok súly egysége alapján számítandó térítés fog megállapíttatni, mely a háboru befejeztével új harangok beszerzésére szolgálhat.

Amennyiben a Főtiszt. Főhatóságnak harangok átengedése tekintetében valamely javaslata vagy óhaja lenne, erre vonatkozó nagybecsü közlését köszönettel fogom venni. Budapest, 1915. évi augusztus hó 18. *Jankovich.*

2396

1915

Több oldalról kérdést intéztek Hozzám, hogy a hadi célokra felajált fém-
tárgyak beküldése mily módon történjék. Erre nézve beható tájékoztatást
nyújt a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak f. évi augusz-
tus 14-én kelt alábbi értesítése, melyet az érdekeltek figyelmébe ajánlok. A
szóba jöhető tárgyak átengedésének feltételeit f. é. XI. körlevelem 1786. szá-
mu rendelkezésében közöltem.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 7424/1915. eln. sz.
Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur!

A hadi célokra felajánlott fémtárgyak beváltása tárgyában folyó évi junius hó 28-án 4627. eln. szám alatt kelt átiratom kapcsán tisztelettel értesitem Méltóságodat, hogy a kereskedelemügyi miniszter urnak ez ügyben folyó hó 3-án R. 3715. szám alatt kelt átirata szerint a hadi célokra igénybe vett, valamint az ingyen felajánlott fémtárgyak beváltása, illetve gyűjtése körül az utóbbi időkben szerzett tapasztalatok alapján legcélravezetőbbnek látszik, ha az egyházi hatóságok kezelésében levő nélkülözhető fémtárgyak a budapesti vagy pozsonyi fémátvételi bizottságnak küldetnek be, akár térítés ellenében, akár ingyen engedik át e tárgyakat.

A felajánlott fémkészleteknek a fémátvételi bizottsághoz való beküldése körüli eljárás a következő:

A fémkészletek vasuton teherárúként küldendők be. A csomagolási és szállítási költségeket a hadvezetőség megtéríti a feladóknak. A budapesti fémátvételi bizottságnak szánt küldemények Budapest, Lipótváros állomásra címzendők. Az elküldéssel egyidejűleg a fémátvételi bizottsághoz jegyzék küldendő be, amelyben fel kell tüntetni a feladó nevét, lakóhelyét, a vasuti állomást, ahol a küldemény feladatott, a csomagok darabszámát és a vasut által megállapított súlyát, továbbá a csomagolás és szállítás összes költségeit, valamint azt is, hogy kíván-e a beküldő térítést vagy nem.

A budapesti fémátvételi bizottság levélcíme: Budapest, IV. Városház u. 16. IV. em., a pozsonyi fémátvételi bizottságé pedig: Pozsony, Városház.

A fémátvételi bizottságok a küldeményeket lemérlegelik és megállapítják a térítés összegét. Ezen összeget, csomagolás és szállítás költségeivel együtt a katonai parancsnokság utalja ki a beküldőnek.

A XIX. századnál régibb keletkezésű fémtárgyak egyáltalán nem küldhetők be, hanem csakis a múlt és jelen századból származók.

Ezek alapján tisztelettel felkérem, hogy a szükséges intézkedéseket mielőbb foganatosítani sziveskedjék. Budapest, 1915. évi augusztus hó 14. *Jankovich.*

2397

1915

A párbérgabona kiszolgáltatása.

Megnyugtató tájékozásul közlöm a Főmagasságu Bibornok Hercegprimás Urnak a párbérgabona kiszolgáltatásának biztosítása tárgyában Hozzám érkezett átiratát. — Magyarország Bibornok Hercegprimásától. 4312/1915. sz. Főtisztelendő Egyházmegyei Főhatóságnak Pécs. A folyó évi termés hatósági összeírása alkalmával párbér címén járó gabonamennyiség biztosítása tárgyában a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak folyó évi aug. 12-én 85712/915. I. sz. alatt kelt átiratát tudomásvétel végett van szerencsém az alábbiakban közölni: „Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter. — 85712/915. I. szám. Főmagasságu Bibornok, Hercegprimás, Érsek Ur! A folyó évi termés hatósági összeírása és értékesítése alkalmával a lelkészeknek és kántoroknak párbér címén járó gabonamennyiség visszatartásának biztosítása tárgyában mult hó 9-én 3753. sz. alatt kelt nagybecsű átiratára tiszteletteljesen értesitem Főmagasságodat, hogy az ez ügyben általam megkeresett földmívelésügyi miniszter urnak folyó hó 2-án 54547. eln. sz. alatt hozzám intézett átirata szerint a lelkészeknek és kántoroknak fizetendő párbér a leghatározottabban a házi és gazdasági szükséglet fogalma alá tartozik s így e címen a megfelelő mennyiségű gabona kétségtelenül visszatartható. A nevezett miniszter ur továbbá arról is értesített engem, hogy amennyiben panasz vagy felelősség útján tudomására jutna, hogy egyik vagy másik hatóság a fellevelet kérdés eldöntésénél a fentiektől eltérő álláspontra helyezkedett volna, azonnal fog intézkedni, de ily értelmű általános intézkedés szükségét nem látja fenforogni. Fogadja Főmagasságod őszinte tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1915. augusztus hó 12. *Jankovich.*“

2398

1915

Schemat. adatok beküldésének elhalasztása.

Tekintettel a háboru okozta nehézségekre és változásokra, egyházmegyéim schematismusát nem az 1916. év elején, hanem csak a háboru befejeztével szándékozom kiadni. Értesitem tehát az összes érdekelteket, hogy az augusztus hónapban esedékes schemat. adatok — ezuttal kivételesen — egy később közzéteendő időben lesznek betérjesztendőek.

Kelt Pécsen, 1915. augusztus 23.

† Gyula s. k.
püspök.

— 221 —
1915.

XVI.

2512

1915

Sacrae Rituum Congregationi sequentes quaestiones pro opportuna solutione propositae fuerunt; nimirum:

Dubia a S.
Congr. Rituum soluta.

I. An Commemoratio de Anniversario electionis et consecrationis Episcopi in Missis lectis prohibeatur diebus infra octavas privilegiatas, ritus semiduplicis?

II. An dioecesana lege prohiberi possit domorum benedictio diebus Sabbatum sanctum proxime praecedentibus, imo toto tempore quadragesimali, ne talis benedictio a fidelibus ut paschalis aestimetur, et magna exinde confusio oriatur in populo?

Et Sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, propositis quaestionibus ita respondendum censuit:

Ad I. Negative.

Ad II. In casu, affirmative iuxta decreta.

Atque ita rescripsit et declaravit. Die 2 iulii 1915.

A. Card. Vico, S. R. C. *Pro Praefectus*. L. † S.

Alexander Verde, *Secretarius*.

2513

1915

Dubium. — Archiepiscopus Vercellensis ad hanc S. Congregationem Concilii infrascriptum dubium pro opportuna solutione reverenter detulit, nimirum:

Decr. S. C.
Conc. de
iure fune-
randi.

„An, dum ardet praesens bellum, capellanis castrensibus, qui in hospitalibus nunc pro militibus vulneratis aut aegrotantibus erectis inserviunt, *exclusive* competat ius funerandi quoad milites qui in praedictis hospitalibus decedant?“

Et sacra eadem Congregatio, re mature perpensa, die 7 iulii 1915. rescribendum censuit prout rescripsit: *Affirmative*, dummodo exsequiae peragantur in sacello hospitalis, et cadaver sine pompa efferatur ad coemeterium.

Datum ex aedibus S. C. Concilii, die, mense et anno ut supra.

L. † S. O. Giorgi, *Secretarius*.

2514

1915

Pensio.

Dr. Geysa Onczay em. vicearchidiaconus districtus Dunaföldvár-ensis, parochus in Németskér, votis cleri dioecesani conformiter, accedente consensu Capituli Cathedralis, inde a 1-o Septembris a. c. inter sacerdotes dioecesanos rudedonatos susceptus est.

2515

1915

Concursus
pro parochia
Czikó.

Beneficium parochiale Czikó, ob translationem vacans, liberae collocationis, praesentibus usque 15-um Septembris a. c. concursui publico exponitur. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, beneficio dicto potiri cupientes provocantur, ut recursus suos infra terminum supra-fatum Officio Dioecesano submittant.

2516

1915

Personalia.

Parochi nominati et investiti sunt:

Dr. Aloysius Csizmadia parochus Kárász-ensis pro Püspökbogád; *Ioannes Gaál* vicerector Seminarii Nostri Quinque-Ecclesiensis pro Kővágószőlős; *Aloysius Rausz* parochus Czikó-ensis pro Kárász.

Ioannes Tihanyi coop. parochiae Cathedralis Quinque-Eccl., nunc autem curatus castrensis, nominatus est parochus Hetvehely-ensis.

Ioannes Rumsauer catecheta schol. elem. status Quinque-Ecclesiis nominatus est vicerector Seminarii Nostri Quinque-Ecclesiensis. *Ernestus Hardy* administrator interimalis Kővágószőlős-ensis constitutus est professor religionis suppl. apud archigymnasium status Szekszárd-ense.

Administratores constituti sunt:

Stephanus Braun catecheta schol. el. status Quinque-Eccl. in Czikó;
Paulus Hal subsidiarius Németkér-ensis ibidem.

Alexander Gedeon coop. Dunaföldvár-ensis et *Ioannes Scharfenberger* coop. in Paks nominati sunt catechetae scholarum elem. status Quinque-Ecclesiis.

Cooperatores translati sunt:

Antonius Fényes e Vásárosdombó ad Paks; *Ludovicus Horváth* iun. ex Abaliget in Gödre; *Josephus Müller* e Gödre ad Tolna; *Victor Perr* e Magyarakeszi ad Vásárosdombó; *Robertus Péter* e Tolna ad Dunaföldvár; *Michael Piliván* e Gyulaj ad Fadd; *Paulus Sebő* e Fadd ad Gyulaj.

Dr. Ferdinandus Vörös administrator Kajdacs-ensis ad curam animarum castrensem vocatus est. *Julius Lajos* prof. relig. suppl. in archigymnasio Szekszárd-ensi, qua praefectus instituti Mus. Sacrae Quinque-Ecclesias revocatus est. *Iosephus Bauer* coop. in Szekszárd-belv. a servitio dioecetano relev. director spiritualis instituti Patron. cath. in Znióvárálja factus est.

Stephanus Komócsy Capell. Suae Sanct. ad hon., subregens Seminarii puer. Quinque-Ecclesiensis nominatus est praeses dioecetanus pro unionibus opificum cath., *Georgius Gábor* director sacristiae Eccl. Cathedralis autem constitutus est praeses unionis iuvenum opificum cath. Quinque-Ecclesiensium.

2517

1915

A nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur az általam 1780/1915. sz. alatt közreadott 5060/1915. eln. sz. rendeletet az alább egész terjedelmében a következő 5835/1915. eln. sz. rendelettel egészítette ki. E rendelet értelmében hatályon kívül helyeztetik az 5060/1915. eln. sz. rendelet azon intézkedése, hogy az egy éves önkénteseket nem kell kimutatni s ellenkezőleg elrendeltetik azoknak a többivel egyformán való kimutatása, miért is utasítom a hatóságom alá tartozó iskolaszéki elnökségeket illetőleg iskolagondnokságokat, hogy 1780/1915. sz. rendeletem szem előtt tartásával a szóban forgó kimutatásokat pótlólag *legkésőbb f. évi szeptember 20-ig* az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba küldjék be.

Min. rend. a hadbavonult egy éves önkéntes néptanítók kimutatásáról. Pótrendelet az 1780/1915. sz. rendelethez.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 5835/1915. eln. szám.
Utalással folyó évi június hó 10-én 5060/el. szám alatt kelt intéz-

vényemre, van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot, szives tudomás és megfelelő eljárás végett, tisztelettel arról értesíteni, hogy az idézett intézvényem ötödik bekezdésében foglalt ama rendelkezés alá, mely szerint a katonai szolgálatra bevonult alkalmazottakról a cs. és kir. hadügyminiszterhez beküldendő kimutatásokba az 1913. évi október hóban bevonult s azóta is tényleges katonai szolgálatban levő egyéves önkéntesek nem veendő fel, az 1913. évi XV. t. c. 24. §-a és az 1913. évi XVI. t. c. 20. §-a szerint elbírálandó tanítókat érinteni nem kívánta s így azok a cs. és kir. hadügyminiszter ur számára készítendő kimutatásokba felveendő.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 11-én.

A miniszter rendeletéből: *Schwöder* miniszteri osztálytanácsos, elnöki titkár.

2518

1915

Ministeri
rendelet az
1915/16. is-
kolai évre az
elemi népis-
kolai tanítás
ügyében.

A nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur alább közölt 7681/1915. eln. sz. rendeletével intézkedik az állami és községi, valamint más közvetlenül a politikai hatóságok alá tartozó iskolákban 1915/16. tanévben keresztülviendő tanításra nézve. E rendelet főbb elveiben megegyezik az én 3315/1914. és 4284/1914. sz. rendeleteimmal. Épen ezért utasítom a hatóságom alá tartozó összes iskolai hatóságokat és iskolai előjáróságokat, valamint a tanítókat, hogy hivatkozott két rendeletemet és a nm. vallás- és közoktatásügyi minister urnak alább egész terjedelmében közölt rendeletét összhangba hozva, intézkedjenek az 1915/16. tanévben keresztülviendő tanításra nézve. Mindazok a jelentések, amelyeket 3315/1914. és 4284/1914. sz. rendeleteim előírnak, az 1915/16. évben is az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez beterjesztendők, továbbá a tanítóknak újabb katonai szolgálatra való behívása esetében a helyettesítésekre nézve is mindazon elvi szempontok érvényesítendők, melyeket hivatkozott rendeleteim a múlt évre előírtak. Általános elv legyen, miként ezt a nm. vallás és közoktatásügyi minister ur itt közölt rendelete is előírja, hogy egyházmegyém területén az összes népiskolákban a tanítás valamivel a lehetséges határok között kiterjedtebb méretek szerint vitessék keresztül, mint a múlt évben. Különösen hangsúlyozom, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur 7681/1915. eln. sz. rendeletének az elemi iskolai felsőbb osztályokra vonatkozó intézkedései a lehető legnagyobb mértékben érvényesítendők.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 7681/1915. eln. szám.
Az iskolabajárás kötelezettségének az 1915/16. iskolai évre nézve

való korlátozása, a szorgalmi idő megállapítása és a tankötelesek összeírásának mellőzése tárgyában a törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz egyidejűleg ugyanezen szám alatt kiadott körrendeletemet szives tudomásvétel végett azzal a tiszteletteljes kéréssel van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságnak megküldeni, hogy ezen rendelkezéseim végrehajtását a maga részéről is elősegíteni s a főhatósága alatt álló iskolákra nézve lehetőleg ezeknek megfelelően rendelkezni s nagybecsű rendelkezését velem közölni méltóztassék. Budapest, 1915. évi augusztus hó 19-én.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 7681/1915. eln. szám.

Az elmúlt iskolai évben a népoktatás a háborus viszonyok szülte közismert okok hatása következtében a normális időkhöz képest jobbra csak amaz erősen szűkített keretek között folyhatott, amelyeket 3930/1914. eln. számú körrendeletemben vontam meg.

A háborunak most kezdődött második évében a közviszonyok már megállapodottabbak s így áttekinthetőbbek is lévén, mint a háboru első hónapjaiban az általános mozgósítás közepette voltak, immár mód nyílik arra, hogy egyrészt a katonai célokra lefoglalva volt iskolák nagyobb részének felszabadulásával, másrészt a hivatásuk körében meghagyott néptanítók idejének és munkaerejének kellő felhasználásával, nemkülönben az arra alkalmas egyéneknek a népoktatás szolgálatába való bevonásával a mult tanévi kereteket némileg tágítani s részben a mulasztottakat is pótoltatni lehessen. Annál is inkább, mert ahhoz, hogy az ország a népoktatás terén a normális viszonyok felé egy lépést már megtehessen s hogy a népiskola a hadban levő tanítók sokkal nagyobb száma mellett is a mult évinél nagyobb eredményt érhessen el, már az is hozzájárul, hogy az a feszültség, amely a határainkon dúló harcok idején a nyugodt kulturmunkásság kifejtésére bénítólag hatott, a harctérnek az ország határaitól mind messzebb való eltolódásával s a győzelmek szakadatlan láncolatával megszűnt.

Viszont azonban a népiskolai szorgalmi időnek s az iskolakötelezettség mértékének megszabásánál most is figyelemmel kell lennem ama súlyosan fontos körülményekre, amelyek a családfenntartó munkából oly nagy számmal elvont férfiak pótlására, a fiatalabb nemzedék, bár csekélyebb, de mégis számottevő munkaerejének igénybevételét parancsoló szükséggé s ennek folytán a 9—14 éves iskolaköteleseknek főleg a külső gazdasági mun-

kák idején s részben a mással nem végezethető házi teendők teljesítésére is az iskolabajárás kötelezettsége alól való felmentését elengedhetetlenné teszik.

Mindezen körülmények mérlegelésével a népiskolai tanulók iskolába járása és az elemi iskolai szorgalmi idő megállapítása tekintetében az állami és a községi elemi iskolákra nézve az 1915/16. tanévre — a viszonyok változása esetén bekövetkező további intézkedéséig a következőkben rendelkezem :

1. Elemi iskolák nem korlátozott működéssel.

A törvényhatósági közigazgatási bizottságok, amennyiben egyes városokban és községekben az elemi mindennapos iskolák felső osztályai, illetve az ismétlő tanfolyamok működésének időbeli korlátozására, vagyis a szabályszerű szorgalmi idő megrövidítésére semmi kényszerítő ok nem forog fenn, az illető városoknak és községeknek akár összes vagy esetleg csak egyes elemi népiskoláit az összes évfolyamokban s illetve az ismétlő tanfolyamokon is az egész iskolai éven át való szabályszerű működésre kötelezhetik.

2. Elemi iskolák korlátozott működéssel. I—III. osztály.

Az elemi népiskolák mindennapi tanfolyamának I—III. osztályait, ha tanterem és tanító rendelkezésre áll, miként normális időkben más városokban és községekben is, már a tanév elején meg kell nyitni s az ezekre utalt tankötelesek az iskolát az egész tanéven át kötelesek látogatni. Ez alól csak a III. osztályra nézve lehet kivételnek helye, még pedig, hogy ezen osztály tanulói közül azok, akik már a múlt iskolai évben is fel voltak mentve, még egy teljes évet ne veszítsenek s a népiskolai tanításnak a normális idők visszatérte után az egész vonalon a szabályszerű keretekben való megindulásakor a többiek haladását ne nehezítsék, csupán annyiban, hogy a törvényhatósági közigazgatási bizottságok ezen osztályra nézve tulajdonképpen mezőgazdasági népességű községekben a tanév elejét október hó 1-ével, végét pedig április hó 30-ával állapíthatják meg. Az I. és a II. osztályra nézve a tanítási év szeptember elején kezdődik és június végén végződik.

3. Elemi iskolák korlátozott működéssel. IV. osztály.

Az összes t. h. jogú és r. t. városokban, nemkülönben a t. h. közigazgatási bizottságok által kijelölendő olyan nagy népességű községekben,

a melyeknek polgári vagy középiskolájuk, illetőleg középfokú szakiskolájuk van s abba a helybeli elemi iskolák tanulói rendszerint jelentékeny számmal szoktak átlépni s a melyben ezt az illetékes közigazgatási bizottság szükségesnek látja, az általa meghatározandó elemi iskola IV. osztályának is az egész iskolai évben működnie kell. Amíg azonban városokban a szorgalmi időnek ebben az osztályban is szeptember elejétől június végéig kell tartania, addig a közigazgatási bizottságok által a fentiek alapján kijelölt községekben a szorgalmi idő a IV. osztályra nézve is korlátozható az október-áprilisi időszakra. Ezen rendelkezésemmel egyrészt módot kívánok nyújtani arra, hogy magasabb általános vagy szaktanulmányokat folytatni óhajtó tanuló kötelesek s főleg az olyan családok gyermekei, a melyek a háborúban kenyérkeresőjüket veszítették el, a rendes időben, ne pedig csak egy évvel később végezdhessék be tanulmányaikat és juthassanak kenyéradó pálya elfoglalásához megkívánható oklevél birtokába, másrészt pedig arra, hogy az ilyenek közül minél kevesebben legyenek kénytelenek a szülői házból idegen városba menni a IV. osztály látogatása végett.

4. Elemi iskolák korlátozott működéssel. IV-VI. osztály és ism. tanfolyamok.

A IV. osztályra utalt tanköteleseket a községekben, az V. és a VI. osztályra, nemkülönben az elemi népiskola általános és gazdasági ismétlő-tanfolyamára utaltakat pedig úgy a városokban, mint a községekben csupán november 15-től április 15-ig kötelezem az iskola látogatására.

Hogy azonban a mindennapi iskolai és a gazdasági ismétlő-iskolai oktatást az önként jelentkező 9-14 évesek részére a IV. osztály tanulóira nézve a 3 pontban említett községeken kívül is a lehetőséghez képest a rendes keretek közt is biztosítsam, elrendelem, hogy ahol a IV. osztályba legalább 5, az V-VI. osztályokba s a gazdasági ismétlő-iskolákba pedig legalább 10 tanuló az egész tanévre vagy esetleg az október elejétől április végéig terjedő időre jelentkezik, ott ezek amennyiben tanító és tanterem erre rendelkezésre áll s ha helyben több iskola van, a kir. tanfelügyelő által felekezesi iskola helyiségének vagy tanítójának mellőzhetetlen igénybevétele esetén az illető egyházi főhatóság előzetesen kikérendő hozzájárulásával kijelölt iskolában összegyűjtve, a kívánt oktatásban részesítendőek. Ily községekben, valamint azokban, amelyekben valamely iskola IV. osztálya az önként jelentkezők részére a 3. pont értelmében már szeptember vagy október elején megnyílik, az iskolabajjárásra csupán a téli időszakra kötelezettek lehetőleg

ne amazok közé osztassanak be, hanem más iskolába vagy legalább is más csoportba, hogy amazok oktatásának menetét meg ne zavarják.

5. A kisegítő iskolákban, valamint a gyógypaedagógiai intézetekben a tanításnak az egész tanéven át a rendes keretek közt kell folynia.

6. Az iparos- és kereskedő tanonciskolákra nézve külön szám alatt rendelkezem.

7. A rendelkezésre álló tantermek s más a népiskolai oktatás céljaira felhasználható helyiségek igénybevétele a tanítók és helyettesítők beosztása, a szükséges osztályösszevonások, illetőleg a váltakozó tanítási rendszer az iskolai internátusok működése, valamint a tanítói személyzet szabadságolásának megszorítása dolgában utalok a 3930/1914. eln. szám alatt kiadott körrendeletem 1-4 pontjaiban és az azokat követő részeiben foglaltakra, a mely rendelkezéseimet ezennel megújítom.

8. Az elemi mindennapi iskola IV-VI. osztályaira, a kisegítő iskolákra utalt 9-14 éves tanköteleseknek a helyi iskolai hatóságok az iskolábajárás alól a gazdasági, ipari, háztartási és egyéb munkákban való részvétel céljából, ideértve a hadi célokat szolgáló munkálatokat is, felmentést adhatnak, még pedig szeptember elejétől november közepéig és ápr. közepétől június végéig olyan helyeken is, ahol az iskola illető osztályaiban e hónapokban is kötelező a tanítás, kivéve a fenti 1. pont értelmében összes osztályaikkal működő városi elemi mindennapi iskolák IV—VI. osztályaira és a 3. pont értelmében IV. osztályukkal is működő városi iskolák ezen osztályára utaltakat. Ezeket a tanköteleseket ugyanis a helyi iskolai hatóság a megállapított egész szorgalmi idő alatt, ugyszintén a más iskolák IV—VI. osztályaira és az ismétlő tanfolyamokra utalt tanköteleseket a november közepétől április közepéig terjedő időszakban csakis nagyon kivételes esetekben mentheti fel, mikor t. i. az illető tankötelesre az otthoni munkában, pl. a háztartásban, a gazdasági munkában, állatörzésnél, vagy kenyérkereső ipari, vagy háziipari munkában a család létfenntartása érdekében feltétlenül szükség van (pl. az apa a harctéren van, vagy már nem él, az anya beteg, más arra való személy pedig nincs a háznál stb.) vagy ha a tanköteles a felmentés megtagadásával valamely hadi célt szolgáló munka köréből vonatnék el.

Ezen utóbbi körülmények fennforgása esetén, tehát ugyancsak kivételesen, a III. osztályra utalt s testileg kellően fejlett tankötelesek is kaphatnak az egész tanévre felmentést az iskolába járás alól. Végül

9. A városi és a községi közigazgatási hatóságoknak, illetőleg közegeknek a hadi állapotból folyó nagy, rendkívüli elfoglaltságára való tekintettel az iskolába be nem iratkozó tanköteleseknek a hivatali elődöm 2085/1907. eln. számú rendeletével kiadott Utasítás értelmében való összeírását s az ezzel kapcsolatos teendőket (A, B, D/1, D/2, E és H, továbbá a 2294/1908. eln. illetőleg 4423/1909. számú rendeletekkel életbe léptetett A/1, B/1, és B/2 minták kitöltését is) az 1915/16 tanévre felfüggesztem. Az iskolába beiratkozó tankötelesek iskolamulasztásainak kimutatására F/1, F/2, F/3 és G minták, a tanoncviszonyba lépők neveinek közlésére C/1 és C/2 minták, nemkülönben az elemi népiskolákba beiratkozó tankötelesek számának bejelentésére (a 4423/1909. eln. számú rendelettel életbe léptetett s ezuttal azok anyanyelvi megoszlását tudakoló rovatokkal és kiegészített A/2 minta) vonatkozólag érvényben levő rendelkezéseket ellenben a szóban levő iskolai évre is fenntartom.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 19-én.

Jankovich.

2519

1915

A háboru által életre hívott jótékonyági szervezetek között kiváló ^{A Kath. Ka-} helyet foglal el a háboru első napjaiban megalakult *Katholikus Karitás*. ^{ritász.} A katolikus gondolattól és érzéstől áthatott lelkekben természetszerűleg támadt fel az ellenállhatatlan vágy: vigasztalni, segíteni, gyámolítani és az Evangeliumban magasztalt irgalmasság cselekedeteivel enyhíteni a háboru borzalmait. Azért született meg a Kath. Karításban a Budapesten székelő kath. egyesületek háborus jótékonyági szervezete, hogy egyesült erővel dolgozzon hőseinkért, az árvákért és özvegyekért, segítséget nyújtson, munkát és keresetet adjon a munkás kezeknek és valóban keresztény jótékonyágot végezzen karitativ és szociális alapon.

A Kath. Karitás kitűzött fenséges feladatának a háboru első éve alatt derekasan megfelelt. Több mint tizezer katonát látott el meleg téli ruhával, s ezenfelül pénzzel és anyaggal támogatta azokat az egyesületeket, melyek katonai téli felszerelést készítettek. Harcosaink vallásos érzését ápolandó közel százezer szent képet, olvasót, keresztet, érmet és imakönyvet ajándékozott katonáinknak, míg itthon a Kath. Karitás körül tömörült hölgyek és egyesületek nőtagjai a háboru szenvedései által megviselt, se-

besült és beteg harcosokat ápolták s gondozták a különféle hadikórházakban.

A Kath. Karitászszeretete és gondoskodása kiterjedt azonban a hadbavonult hősök gyermekeire is. Napközi otthonokat nyitott számukra, hogy akiket életük tavaszán fenyegetnek, vagy már el is értek a legnagyobb veszteségek, a krisztusi szívek melegében enyhülést és biztos oltalmat találjanak addig, míg Istentől rendelt gyámolítójuk újból teljesítheti hivatását. A napközi otthonokban 1914. szeptember havától kezdve naponként átlag 350 gyermeket gondozott a Kath. Karitászs és csupán a gyermekek élelmezésére több mint 15 ezer koronát fordított.

Azon célból pedig, hogy a fentebb említett keresztény jótékonytságot szociális elemekkel is kiegészítse, a Kath. Karitászs munkát igyekezett adni azoknak, akik a háboru idején kenyérkeresőiktől megfosztva maguk kénytelenek önmaguk és esetleg gyermekeik mindennapi kenyérért gondoskodni. Varrodákat, foglalkoztató műhelyeket és munkakiosztó helyeket létesített a Kath. Karitászs, melyek révén a munkásnők 482 ezer darab különféle katonai fehérneműt készítettek. Csúpn munkabérekben közel 130 ezer koronát fizetett ki a Kath. Karitászs.

Olyan nagyarányu és áldásos munkát végzett ezek szerint a Kath. Karitászs, hogy annak erőteljes folytatása nem csak küzdő vagy már megsebesült katonáinknak, az ő családjaiknak és az értük szívesen dolgozó munkásnőknek, hanem az egész magyar katolikus társadalomnak is elsőrangú érdeke. Karoljuk fel tehát a Kath. Karitászt áldásos munkájában, mert ezzel nemcsak az irgalmasság legnemesebb cselekedeteit végezzük, hanem egyúttal a leghelyesebb szociális munkát is elősegítjük. Szívesen remélem, hogy tiszt. papságom a hívek figyelmét minden kínálkozó alkalommal örömet felhívja a Kath. Karitászs áldozatkész támogatására.

2520

1915

Hadi zászló-
szög.

Az a titáni küzdelem, melyet Ausztria-Magyarország hűségese és nagy szövetségesevel, Németországgal karöltve több mint egy év óta a félvilággal folytat, annyi babért font már a diadalmas szövetségese fegyverekre, hogy az már ma is bámulatba ejti a világot. S ha kérdezzük, mi az oka annak, hogy zászlóinkat győzelemtől-győzelemre viszik katonáink, csak két feleletünk lehet. Az egyik az, hogy hadseregünk minden egyes tagja, a legelső

vezetőtől az utolsó katonáig tudja, hogy igazságos ügyért harcol. A másik pedig az a tudat, hogy mialatt hőös katonáink a harctereken száguldottak diadalról-diadalra, itthon az apák és testvérek, a nemzet egész fegyvertelen zöme, szintén megvívja csatáját kezemunkájával, takarékosága gyümölcseivel és lángoló hazaszeretetének áldozatkészségével. Tudja, hogy bármily veszedelem érje is őt a harcmezőn, az itthonmaradottak nem feledkeznek meg róla és hozzátartozóiról.

Ennek tudatában fordul most az Orsz. Hadsegélyző Bizottság Jelvényosztálya a hazafias magyar társadalomhoz, hogy a jótékonyság gyakorlásának egy újabb forrását nyissa meg számára. Művészi kivitelű, bronzból készült *Hadi Zászlószög*-et hoz forgalomba, amely diszes tokkal együtt 15 koronába kerül. Kívánatos, hogy azok a néma zászlók, melyek nem a harctereken lobognak, hanem itthon szimbolizálják az egyes erkölcsi testületeket, egyleteket, társulatokat és jogi személyeket, szintén megörökítsék egy egységes jelvénnnyel a most folyamatban levő nagy idő emlékét.

A diszes zászlószöveget, mely bronzból, passe-partoutba illesztve, mint falon alkalmazható disztárgy, vagy márványba illesztve mint levélnyomó 25 korona áron is kapható, melegen ajánlom egyházmegyém hazafias hiveinek figyelmébe. Megrendelhető „Az Orsz. Hadsegélyző Bizottság Jelvényosztálya” címén, mely Budapesten székel.

2521

1915

A magyarországi lat. és gör. szert. katolikus tanítók Segélyalapjának, Árvaházának s esetleg szervezendő Tápintézetének vagyonáról szóló 1914. évi jóváhagyott számadást az érdekeltek részére tudomásvétel céljából közlöm.

Orsz. Kath.
Tanítói Se-
gélyalap, Ár-
vaház és
Tápintézet
alapjának
számadása.

A zárótételek a következők:

I. A Segélyalapnál:

a) bevétel	50795 K 13 f
b) kiadás	49221 K 16 f
c) maradvány	1573 K 97 f

Vagyonszámla: 211684 K 25 f.

II. Az Árvaház alapjánál :

a) bevétel	40983 K 37 f
b) kiadás	40968 K 97 f
c) maradvány	14 K 40 f
Vagyonszámla : 177811 K 62 f	

III. A Tápintézet alapjánál :

a) bevétel	5501 K 44 f
b) kiadás (új tőkésítés)	5501 K 44 f
c) maradvány	0 K 0
Vagyonszámla : 16099 K — f	

2522

1915

Magyaror-
szág Tiszti
Cim- és Név-
tára.

A magy. kir. közp. statisztikai hivatal (Budapest, II. Oszlop-u.) f. é. november 15-ig előfizetést hirdet „Magyarország Tiszti Cim- és Név- tárá”-nak 1916. évi évfolyamára. E kézikönyvet, mely a magyar szent korona országainak állami és egyházi szervezetét illetőleg részletesen tájékoztat, nemkülönben sok más hasznos tudnivalót tartalmaz, az érdekeltek különös figyelmébe ajánlom.

Előfizetési ára, erős vászonkötésben 9 K, bolti ára 12 K. Gyűjtőknek minden 10 példány után egy tiszteletpéldány jár.

2523

1915

XV. Benedek
pápa képei.

A budapesti „Élet” Irod. Nyomda R. T. kiadta XV. Benedek pápa Őszent-ségének ima- és egyéb könyvekben célszerűen alkalmazható, sikerült képecs-kéit, melyek a hivek körében való széleskörű terjesztésre felette alkalmasak. A kép hátlapján a pápáért mondandó imádság található, melynek minél gyakrabbi végzése főleg a jelen háborus bonyodalmak között sokszorosan kívánatos. Minden plebánia részére csatolok néhány példányt s azok terjesztését a tiszt. papság szerető figyelmébe ajánlom. Megrendelhető Pécsen a „Dunántúl” könyvkereskedésében is. Ára darabonként 2 fillér, tömeges megrendelés esetén jutányosabb áron is kapható.

Datum Quinque-Ecclesiis, 1. Sept. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XVII.

2605

1915

In strepitu horrendo armorum, quae nostris diebus universum quasi replent mundum, Apostolus pacis atque caritatis, qui per duo decennia ecclesiae catholicae in nostra patria non tantum praefuit, sed vitae exemplo, animarum zelo, atque virtutibus iugiter praefulsit, e hac vita in pace migravit.

Obitus Clau-
dii Card.
Vaszary.

Triste munus Mihi nunc incumbit, cum Vobis omnibus Eminentissimum Principem Sanctae Matris Ecclesiae, Claudium Cardinalem Vaszary, Ordinis Sancti Benedicti, Dei misericordia et Apostolicae Sedis gratia usque ad finem anni 1912., quo munus peraltum sponte deposuit, Principem-Primates Regni Hungariae, Archiepiscopum Strigoniensem, Metropolitam-que Dioecesis Nostrae, plurimis titulis optime meritum atque insignitum, Sacerdotem Jubilarem, die 3. huius mensis, annos natum octoginta et tres, placide et sancte decessisse, hisce annuntio.

In suprema dignitate ecclesiae Hungaricae humilis filius Sancti Benedicti, in purpura principatus sacri simplex regularis, in apice summae potestatis paterfamilias, in tumultu conflictuum mundi apostolus pacis, inter opes atque facultates semper pauperrimus, cordis sui divitias large dispensavit. Pastor, praesul et sacerdos magnus se ubique ut ministrum Christi semper exhibuit, qui tam bonum Sanctae Matris Ecclesiae, quam patriae ardentem amatae toto zelo, totisque viribus ita semper promovere in corde habuit, ut harum saluti se et sua libenter dicaret. Hac de causa tribus ante annis — aetate et morbo fessus — ipsum Principatum ecclesiae Hungaricae

sponte deposuit, ut qui magnus eousque erat zelo, potestate, opibus, titulis, dignitatibusque, maior adhuc virtute evadat, curasque adusque toti regno, atque innumero gregi suo libenter impensas, sibi ipsi, salutique propriae reservet.

E hoc suo tranquillo recessu dignum Pontificem, ministrum fidelem pro virtute eximia atque laboribus in salutem animarum, cultumque divinum mire exantlatis digne praemiandum Deus Noster Optimus Maximus ad coelitum sedes evocavit.

Tumulo igitur Magni Pontificis orando adstantes pie Deum comprecemur omnes, ut patri ac pastori condam universi gregis Hungarici refrigerii sedem, quietis beatitudinem ac luminis claritatem donare dignetur.

Sacro demum officio nostro satisfaciens praesentibus ordinamus, ut tam in Ecclesia Nostra Cathedrali, quam in universis ecclesiis parochialibus, infra decem dies post perceptas has nostras litteras, populo fideli rite praemonito, sacrum cantatum de Requiem cum Libera pro anima denati Pontificis solemniter celebretur.

2606

1915

De imaginibus beatorum publicae venerationi expositis.

Expostulatum est a sacra Rituum Congregatione: utrum imagines seu statuariae alicuius Beati, formaliter beatificati, publicae fidelium venerationi in ecclesiis seu oratoriis publicis expositae, amoveri possint auctoritate respectivi Ordinarii?

Et sacra eadem Congregatio proposito dubio ita respondendum censuit: Si adfuit indultum apostolicum, vel tantum expositionis praedictarum imaginum seu statuarum, vel maius indultum celebrandi festum cum Officio et Missa de Beato (quo in casu facultas continetur exponendi memoratas imagines, seu statuas) *negative*; secus *affirmative*.

Atque ita rescripsit et declaravit die 24 iulii 1915.

A. Card. Vico, S. R. C. *Pro-Praefectus*.

L. † S.

Alexander Verde, *Secretarius*.

2607

1915

Dispensatio circa opera servilia.

Iteratis iam vicibus (12. Aug. 1914. sub Nro 3260. L. C. XIII., et 31. Maii a. c. sub Nro 1526. L. C. X.) declaravimus adiunctis belli duran-

tibus opera servilia omnibus diebus Dominicis, festisque praeceptis concessa, fidelesque de hac dispensatione rite instruendos esse. Penuria colonorum atque operariorum in dies augescit, motiva igitur huius etiam relaxationis quotidie crescunt. Ideoque fideles dioecesis Nostrae non tantum non cohibendi, imo statu rerum prudenter exposito adhortandi erunt, ut opera secus prohibita ad necessitatem propriam, proximorumque sublevandam etiam diebus Dominicis atque festivis — excepto sacrosancti Missae sacrificii et s. sermonis tempore — peragere velint.

2608

1915

A már második éve tomboló világháboru véres lángtengere sok fel-
emelő igazság mellett arra is rávilágít, hogy a halál veszedelmei között
önkéntelenül nemesebben gondolkodó és eszmélő ember sajtó-igényeit csak-
is az örök igazságok alapjain álló sajtó képes kielégíteni. A szenvedések
szorongató ereje, a halál közelségének kijózanító tudata még a léha embe-
rek figyelmét is arra irányítja, amit lelkük igazságnak ismer. Ezért kívántak
a hadbavonulók milliói örök igazságokat tárgyzó s a lelkeket Istenhez
emelő imakönyveket, ezért kapnak örömmel minden után, ami az üres,
mulékony dolgokról tekintetőket az örökkévalókra emeli, s ezért fordultak
el természetszerűleg mindattól, ami lelküket a nagy eszmélés állapotában be-
szennyezhetné. Amily vigasztaló azonban a lelkeknek eme általános forduló-
sa, épen olyan elszomorító annak megsejtése, hogy ez az állapot nem lesz mara-
dandó, mert ami ezt megalapozni, ezt a nemes irányt minden téren állandósi-
tani legfőképen hivatva volna: a tisztességes napi és időszak sajtó nem tud
kellőleg megerősödni. Ennek látása, ennek mindennapos tapasztalása ket-
tős kötelességünké teszi, hogy azt az egyesületet, mely e fenséges célt
változatlan kitartással szolgálni akarja, minden erőnkől támogassuk. Bár-
mily nehézségekbe ütközzék is a világháboru számtalan égető szükséglete
közepett a sajtóvasárnapi gyűjtést megtartani, nem szabad tágitanunk. A
kitűzött fenséges cél, a lelkek tartós és üdvös irányításának szüksége, s az
egyházmegye eddigi eredményes törekvése adjon erőt mindenkinek, hogy
az ide sajtógyűjtés eredményét is biztosíthassuk. A sajtóvasárnapot ez év-
ben is október hó második vasárnapján kell megyeszerte megtartani.

A sajtóvasár-
nap megtar-
tása.

Bizva bizom, hogy egyházmegyém tiszt. papsága és áldozatkész hi-
vei ezuttal is a kath. sajtó lelkes támogatóinak bizonyulnak. A Kath. Sajtó-

Egyesület a sajtóvásárnapot megelőzően az egyházmegye minden plebániájának megfelelő nyomtatványokat küld, amelyek a papság munkáját megkönnyíteni, s a gyűjtés sikerét előmozdítani vannak hivatva. A kath. sajtó céljaira a magam részéről 5000 koronát ajánlok fel és megengedem, hogy gyűjtés eredményéhez a felesleggel bíró templompénztárakból 10—10 korona csatoltassék. A begyűlt összegek a sajtóvásárnapot követő héten püspöki Irodámhoz küldendők.

2609

1915

A háboruban
feldúlt tűzhe-
lyek újraépi-
tése.

A háboruban feldúlt tűzhelyeket újra felépítő Országos Bizottság ki-tűzött hazafias és magasztos céljának elérésére lelkes szózatot intézett a magyar nemzethez. A szívhez szóló felhívást alább egész terjedelmében közölve elrendelem, hogy a tiszt. egyházmegyei papság adandó alkalommal a vásárnapi vagy ünnepi szent beszéd keretében emlékezzék meg az orosz pusztítás által nyomorba jutott és hajléktalanokká vált felsőmagyarországi honfitársainkról. Buzdítsák hiveiket, hogy az elpusztult falvak újraépítésére tehetségük szerint adakozzanak. Mert bár az ismételt gyűjtések anyagi erőinket a szokottnál jobban kimerítik, azért nem szabad nélkülözhető filléreinket megtagadnunk azoktól, akik a háboru folytán egész vagyonukat elvesztették. A begyűlt adományokat sziveskedjenek egyenesen a bizottság elnökségéhez (Budapest, Képviselőház) beküldeni.

„*Feldúlt tűzhelyeinkért!* Magyarország vármegyéihez, városaihoz és tehetős társadalmához szólunk. Mindazokhoz, akiket megkimélt a világháború pusztító forgataga, akik bár megfeszült idegzettel, de mégis távol minden veszedelemtől, dolgozhattak önmaguknak, kedveseiknek. A nagy magyar Alföld, a Dunántúl már be volt vetve, a gyárakban folyt a hasznat hozó munka, az üzletember megkötötte az üzletét, míg a Kárpátokon élet-halálharc dúlt, hogy minden élet, minden munka, minden üzlet, minden család, minden otthon a mienk marad-e? A magyar katona és nagy szövetségesünk világraszóló ereje visszavettették az ellenséget. Lengyelországot felszabadítottuk, bent Oroszország szívében kergetjük már az orosz és a fenyők újra szabad napfénybe fürödve állanak a vérlepett szabad Kárpátokon. De a győzelemnek ára is volt! Hőseink temetője lett a Kárpátok hegye-völgye, a kegyelet örök földje, ahova elzárándokol majd utód, hogy a névtelen sírokra letehesse a hála hervadhatatlan koszorúját. Az erő, mely „őseinket fel-

hozá Kárpát szent bércére“, meg is tartotta halálmegvető hősiességgel a Kárpátokat és vele Magyarországot: az Alföldet, a kincses Erdélyt, a televény Bánátot és gyümölcsös Dunántúlt. Mienk a győzelem; — óh, de milyen lehetett volna a pusztulás, ha a győzelem is ennyibe került. Községek, falvak mentek tönkre százsámra a Kárpátokban, a kis helyiségek lakóinak nincs lakóhelye, a tűzhely üszkös téglahalom és hamu lett. Gránátok furták át az ereszt, ahol máskor a fecske fészkel, tűz égette fel a gerendát, ahol aranyfényben csillogó kukoricasor mesélte eddig, hogy élet, béke, nyugalom volt. A Kárpátok népe egész Magyarországért szenvedett; a Kárpátok falvai azért pusztultak el, hogy Magyarország megmaradjon. Sáros vármegyében 20, Zemplénben 20, Ung vármegyében 5 község és falu pusztult el teljesen; töméntelen ezenkívül a községek és falvak száma, amelyek részben szenvedtek. Több mint 5000 ház semmisült meg. Nincs igavonó állat, nincs marha, nincs baromfi, mindent elpusztított az orosz. A mezőt nem lehet felszántani, a földet bevetni, a gyermeket iskoláztatni. Siessünk az érrettünk szenvedő Kárpátok segítségére. Az állam megtette, amit tehetett, gondoskodott az első segítségről, gondoskodott arról is, hogy a feldúlt tűzhelyek felépüljenek. De Magyarországnak, a magyar vármegyéknek, városoknak és társadalomnak nem lehet közömbös, hogy miként épülnek újra a Kárpátok elpusztult falvai. Szegény és elhagyott volt eddig ez a vidék, kultúrája elmaradt; a hála érzete, a magyarság szeretete és kegyelete kötelességgé teszi, hogy gondoskodjunk róla, hogy többé ne legyen szegény, elhagyott és kultúrátlan. Ujjá, szebbé, jobbá, egészségesebbé és magyarrá építjük az elpusztult falvakat, hogy gyermekei még az unokákban is arról meséljenek, hogy milyen csodát tett a magyar hála és szeretet. Magyar óvodák és magyar iskolák támadnak a rutén és tót falvakban és magyar imával fogja megköszönni a föld szegény népe a Kegyelmes Istennek, hogy a magyarság szívét feléje fordította és hogy őt a magyarság szívére zárta. Mindnyájunk közös, szent munkája az, hogy így történjék. Ezért alakult meg a Háborúban Feldúlt Tűzhelyeket Ujrafelépítő Országos Bizottság (Budapest-Képviselőház), amely Magyarország gazdasági, technikai és művészi legjobb erőinek bevonásával, a hatalmas magyar sajtó támogatásával akarja célját megoldani. Ezért fordulunk Magyarország vármegyéihez, városaihoz és tehetős társadalmához, hogy segítsenek munkánkban, lássanak el termékenyítő gondolatokkal és pénzzel, hogy leróhassuk hálánkat a Kárpátok népe iránt és vigyük egy fokkal előbbre a kultúra útján. A szív szeretetével, a gondolkodás bölcses-

ségével lehet ezt elérni. A szeretet és gondolkodás vezet ahhoz, hogy pénz, pénz és pénz szükséges ehhez a munkához. A Kárpátokban elveszett kedveseinek és szívének épít emléket, ki a Kárpátok népét segíti. Ha azok a vármegyék, azok a városok és az a társadalom, amelyet megkimélt, sőt üllethez juttatott a háboru, engedelmeskednek a szív és ész szavának, a Kárpátok elpusztult vidéke szebb, jobb és magyar lesz. Budapest—Képviselőház, 1915. Szent István király napján. A Háboruban Feldúlt Tűzhelyeket Ujrafelépítő Országos Bizottság: *Gróf Khuen-Héderváry Károly* v. b. t. t., elnök, *Gróf Andrássy Gyula* v. b. t. t., *Gróf Apponyi Albert* v. b. t. t., *Berzeviczy Albert* v. b. t. t., *Gróf Zichy Aladár* v. b. t. t., társelnökök. *Pekár Gyula* orsz. képv., alelnök.

2610

1915

A Kárpátokban elesett hősök sirjainak gondozása.

A Kárpátok erdőkoszoruzta bérceire bizakodó reménységgel és az Istenadta természeti védőművek biztonságába vetett jól eső tudattal tekintünk mindig. Mióta azonban legfélelmesebb északi ellenségünket testvéreink, fiaink és szövetségeseink a hosszú téli kárpáti csatákban életük és vérük feláldozásával megtörték s leverték, hazafias öntudatunkhoz és a bevált reménységhez a legbensőbb hála érzése is járul. A nemesen érző, hazafias lelkek soha ki nem alvó, legbensőbb hálája ama hősök iránt, akik a Kárpátok őrtálló hegyein, völgyein s erdőin vérüket ontották, hogy a drága hazai föld továbbra is a mienk maradjon. Ez a hála készíti most az egész magyar társadalmat, hogy azok sirjait, akik ott pihennek a lezajlott, félelmetes csaták színhelyein, gondjaiba vegye, feldisítse s megőrizze hálás szeretete nemes jelképéül. Midőn tehát a nm. vallás és közokt. miniszter urnak e mozgalom támogatása érdekében Hozzám intézett megkeresését alább közreadom, szeretettel kérem egyházmegyém tiszt. papságát s híveit, hogy azt minden tőlük telő módon felkarolni sziveskedjenek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 8281/eln. 1915. szám.

A világháborunak talán legnagyobb erőfeszítése és megpróbáltatása ama hősie küzdelem volt, melyet katonáink a Kárpátok természetadta erődeiben vívtak meg az idő viszontagságai mellett a hazánkra törő ellenséggel. Hála a Mindenhatónak, az ellenséget már saját hazájában üldözzük és a Kárpátok koszoruján új honalkotás munkája folyik; új tűzhelyek, új falvak, új templomok és új iskolák keletkeznek s a hadak útját ma már csak

ama jeltelen és névtelen sirdombok mutatják, hol a hős katonák nyugszanak, kiknek vére árán mi új életet kezdhetünk. Ezerek és ezerek zarándokolnak oda, özvegyek, árvák, szülők, rokonok és barátok keresik a jeltelen sírok között elhunyt legdrágább kincsüket.

E sírok nem maradhatnak jeltelenül! Hisz' Isten után őket illeti a hála azért, hogy szabad hazában ki-ki szabadon áldhatja Istenét. Hazánk egységét ők védték meg, ők tartották meg számunkra azt a helyet, hol honszerző őseink először látták meg a hazát, ők üzték távol az ellenséges hatalmat, mely az egyházi és polgári élet szabadságát saját birodalmában sem védi meg. Drágább nekünk azóta e föld, mióta benne nyugszanak, a Kárpátok földje, hol az ő emléküik, önfeláldozásuk dicső példája a legnemesebb polgári erényeknek lesz termékeny talaja. De kedves az ő sirhantjuk azért is nekünk, mert örökké emlékeztetni fog minket arra, hogy mint lett egygyé a hazának minden polgára a szenvedés napjaiban. Az elhunyt hősökkel való közösségünk szent érzete a társadalmi áldozatkészségnek oly csodálatos mozgalmát termette meg, hogy bizonyára csakis ez tehette lehetővé a hadsereg teljesítő képességét és nagyszerű fegyvertényeit. A nemzet eme nagy munkájában nemes rész jutott hazánk egyházi hatóságainak. Nemcsak személyes jelenlétükkel, anyagi áldozatkészségükkel, administratív szervezetükkel szolgálták a honvédelem ügyét, de azt a legnemesebb fegyvert kölcsönözték az elhunyt hősöknek, melynek révén fölényben voltunk és vagyunk ellenségeink fölött: lelket öntöttek a katonákba és ezzel a lelki-tul erővel tudtunk győzni kitűnő hadvezetés mellett, ellenségeink számbeli és anyagi tulereje felett. Vallásának vigaszával, lelkészének áldásával ment harcba a katona, s a harctéren is a vallás ihlette polgári erényeit és hősi áldozatkészségét. Talán utolsó perceiben is lelkipásztorának vigaszával bucsuzott el az élettől ott, hol most névtelen sirja domborul.

E síroknak hirdetniök kell a hősi áldozatkészségnek és az emberbaráti szeretetnek hűséges cselekedeteit. Mi sem természetesebb tehát, hogy azokhoz fordulunk, kik haláluk pillanatában is velük voltak s a sir szélén is lelket öntöttek hőseinkbe. Egyedül az egyházi hatóságok apostoli munkája teheti igazán gyümölcsözővé a vármegyék közönségének megindult ama mozgalmát, hogy a hősök sirját gondozni fogjuk, részt kérve a szeretet és irgalom ama munkájából, mellyel a lelkipásztorok a reájuk bizottak emlékét haláluk után is kegyelettel ápolják.

Midőn a magyar belügyi kormány a vármegyék közönségéhez intéz

felhívást ez ügyben, úgy érezzük, hogy eme nemes mozgalom csak akkor kecsegtet a siker reményével, ha az, az egyházhatóságoknál már több helyütt megindult ez irányu mozgalommal testvéri kezét fog, erkölcsi irányítást nyer s az egyházhatóságok részéről is administratív támogatásban részesül.

Az egyházhatóságok nemes munkájától függ a kegyeletes mozgalom sikere. Az egyházhatóságokra háramlík a kegyeletes feladat, hogy lelkészeket és tanítóikat a mozgalom szervezésére felhívják. A lelkészeknek és tanítóknak jut osztályrészül az a nemes tevékenység, hogy a hatóságokkal és a néppel karöltve, az elhunyt hősök sirját gondozás alá vegyék, azokat vallásuk jelvényével ellássák, az elesettek nevét feltüntessék. A nép a megélhetés viszontagságai mellett a béke idején is több helyen nem gondozhatta temetőit, ez a kegyeletes alkalom hozza tehát helyre a multak ebbeli mulasztásait. A legegyszerűbb faluban is gondozott legyen a temető, ahol elesett hőseink nyugosznak. A mezőkön és erdőkben pedig az elszigetelten álló sirokat is kerítsék be és jelöljék meg a hálás utódok.

Aldás lesz apostoli munkájukon s egy egész nemzet hálája fogja kísérni azt! Vallásos szempontból a nemzet legnemesebb kötelességének fog eleget tenni, és a kiengesztelés legnemesebb művét fogja végrehajtani ott, hol ellenségeink embertelensége a népnek az eszmények szeretetét megingatni s a hazafiságot tápláló lelki életet feldűlni igyekezett. De a mozgalom hazafias, nemzeti szempontból is fontos, mert éleszteti fogja a honi föld szeretetét, mely a halál után is édes nyughelyet ad. A hősökkel való szent közösség érzetében a nép erkölcsi felfogása is bensőbb lesz, érezni fogja, hogy csak törpe nép felelhet ős nagyságot. A nép, mely előtt magasabb feladat áll, eljár ősei sirlakához s ujjaépülő falvainak disze, szépsége és kulturájának kiegészítője lesz a temető. De eme kulturális tény mindenekben felülmulja amaz erkölcsi momentum, hogy emberbaráti szeretettel vigaszt nyújthatunk az elesett hősök hátramaradottainak, kiket megnyugtató az a tudat, hogy egy egész nemzet hálája virraszt kedveseik sirhalmán, kik nem hiába haltak meg, mert vérük nyomán új nemzeti élet támadott és sirjuk sem áll már többet jeltelenül, hanem neveiket buzgó imáiba foglalja a hálás utókor.

Mindezek alapján azon kérelemmel fordulok hazánk egyházi hatóságaihoz és azok fenkölt lelkü vezetőihez és így a Főtiszt. Főhatósághoz

is, hogy a vármegyék eme mozgalmát támogatni s a polgári hatóságokat minden rendelkezésükre álló eszközzel segíteni méltóztassanak.

Midőn az egyházhatóságoknak ily irányban eddig is nyilvánult e kegyeletes munkáját megköszönöm, egyben kérem, hogy a mozgalom sikeréről szóló közleményeket időnként a nyilvánosság elé bocsátva a közönséget ez által is buzditani kegyeskedjenek.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 31-én.

Jankovich.

2611

1915

A nm. m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter urnak a tűzifakész-
letek tárgyában a rendelkezése alá tartozó hatóságokhoz, intézetekhez és hi-
vatalokhoz intézett rendeletét oly célból közlöm, hogy ezt a főhatóságom alá
tartozó intézetek is irányadóul vegyék s a tiszt. egyházmegyei papság arra
alkalomadtán a hívek figyelmét is felhívni sziveskedjék.

A tűzifakész-
lettel való ta-
karékosko-
dás.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 7417/1915. eln. sz.
A tűzifakészlettel való takarékoskodás tárgyában kibocsátott rendeletemet szí-
ves tudomás és esetleges figyelembevétel végett van szerencsém a Főtiszt.
Főhatóságnak tisztelettel megküldeni. — Budapest, 1915. évi augusztus hó
13-án. *Jankovich.* — Valamennyi Főtiszt. Egyházi Főhatóságnak.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministertől. 7417/1915. eln. sz.
A munkaerőnek katonai célokra történt nagymértékű igénybevétele követke-
ztében a tűzifatermelés terén nagy visszamaradás állott elő, úgy hogy az or-
szágban ezidőszert találhatók tűzifakészletek korántsem elégségesek a be-
következő őszi téli tűzifaszükségletek kielégítésére.

Az előreláthatóan teljesen ki nem küszöbölhető tűzifahiány lehető csök-
kentése céljából és a várható tűzifaszükségletek lehető akadálytalan kielégi-
tésének biztosítása érdekében elkerülhetetlen tehát, hogy a tűzifaszükségle-
tek a lehetőségig mérsékelten legyenek.

A tűzifakészlettel való elkerülhetetlenül szükséges takarékoskodás ér-
dekében elrendelem, hogy a Cim hatósági és illetékességi köréhez tartozó
hatóságok, hivatalok, intézetek, közegek, gyárak, telepek stb. hivatalos jel-
legű tűzifafogyasztása a legközelebbi fűtési időszak beálltával a széntüzelésre
való áttéréssel, ha pedig ez lehetséges nem volna, legalább a tűzifaszükség-
letnek a lehetőségig való korlátozásával mérsékelten legyenek.

Egyben utasítom Cimet, hogy a tüzelőfakészlettel való takarékosko-
dás érdekében szükséges további intézkedéseket saját hatáskörében haladéka-

talánul tegye meg. Budapest, 1915. évi augusztus hó 13-án. *Jankovich.* —
Valamennyi közvetlenül a minster alá tartozó állami és közalapítványi hatóságnak, intézetnek és hivatalnak.

2612

1915

Tábori levelek II. sorozatának ajánlása.

Az „Élet“ irodalmi és nyomda részvénytársaság (Budapest, I. Fehérváry-u. 15.) kiadta a „Tábori levelek“ második sorozatát a következő címekkel:

9. Puskás kántor levelei a harctérről. Irta Kriston Endre. 10. Tábori lelkész levele az elesett hős feleségéhez. Irta dr. Tóth Tihamér. 11. Ami gyilkosabb a háborunál. Irta dr. Mester János. 12. Tábori ének. Irta Paksy Gáspár. 13. Levél gyászoló testvéreimhez. Irta dr. Vass József. 14. A hadba-vonult lelkész levele hiveihez. Irta Toma István. 15. Az Ur üzenete. 16. Az ember Fia szenvedése. Egy-egy füzet ára 14 fillér.

Ezen ujabbban kiadott füzetek, éppen úgy, mint a korábbi sorozat füzetei, a nagy időkhöz illő fenséges és felemelő tartalmukkal, s a bennük kifejtett örök igazságok meggyőző erejével felette alkalmasok arra, hogy a harcosok közt lelkesedést keltsenek, a szenvedőknek vigasztalást, az özvegyeknek és árváknak pedig nehéz keresztjük viselésében megnyugvást szerezzenek. Épen ezért e füzeteknek minél szélesebb körben való elterjesztését melegen ajánlom tiszt. papságom figyelmébe.

Datum Quinque-Ecclesiis, 6. Sept. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XVIII.

2708

1915

BENEDICTUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI
AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Incruentum Altaris sacrificium, utpote quod a sacrificio Crucis nihil natura ipsa differat, non modo caelitibus afferre gloriam, et iis qui in miseriis huius vitae versantur ad remedium et salutem prodesse, sed etiam ad animas fidelium qui in Christo quieverint expiandas quamplurimum valere, perpetua et constans Ecclesiae sanctae doctrina fuit. Huius vestigia et argumenta doctrinae, quae quidem, saeculorum decursu, tum christianorum universitatem praeclarissimis affecit solaciis, tum optimum quemque in admirationem infinitae Christi caritatis rapuit, in pervetustis latinae et orientalis Ecclesiae Liturgiis, in scriptis Sanctorum Patrum, denique in pluribus antiquarum Synodorum decretis expressa licet et manifesta deprehendere. Id ipsum autem Oecumenica Tridentina Synodus sollemniori quadam definitione ad credendum proposuit, cum docuit „animas in Purgatorio detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili Altaris sacrificio iuvari“, eosque anathemate perculit, qui dicerent, sacrum non esse litandum „pro vivis et defunctis, pro peccatis, poenis, satisfactionibus et aliis necessitatibus“. Neque vero rationem agendi huic docendi rationi dissimilem unquam secuta est pia Mater

Constitutio apostolica de sacro ter peragendo in die sollemnis commemorationis omnium fidelium defunctorum.

Ecclesia; nullo enim tempore destitit Christifideles vehementer hortari, ne paterentur, defunctorum animas iis carere utilitatibus, quae ab eodem Missae sacrificio uberrime profluerent. Qua tamen in re hoc laudi Christiano populo verti debent, nunquam eius pro defunctis studium industriamque defuisse: ac testis Ecclesiae historia est, cum fidei caritatisque virtutes altius insiderent animis, actuosiore tunc operam et reges et populos, ubicumque patebat catholicum nomen, in eluendas Purgatorii animas contulisse.

Ea ipsa profecto effecit tam incensa maiorum pietas ut, plura ante saecula, in Regno Aragoniae, consuetudine paulatim inducta, die Sollemnis Commemorationis omnium defunctorum sacerdotes saeculares sacrum bis peragerent, ter vero regulares; quod privilegium Decessor Noster immortalis memoriae Benedictus XIV. non modo, iustis de causis, confirmavit, verum etiam, rogatu Ferdinandi VI. Hispaniarum Regis Catholici, itemque Ioannis V. Lusitaniae Regis, Litteris Apostolicis, die XXVI. mensis Augusti a. MDCCXLVIII. datis, ita produxit, ut cuilibet sacerdoti a regionibus utriusque Principi subiectis facultatem faceret ter eadem in Sollemni Commemoratione litandi.

Procedente autem tempore, permulti, tum sacrorum Antistites, tum ex omni ordine cives, iterum et saepius supplices preces Apostolicae Sedi adhibuerunt, ut eiusmodi privilegio ubique gentium liceret uti: eademque de re a proximis Decessoribus Nostris et a Nobismetipsis, in hisce Pontificatus Nostri primordiis, postulatum est haud semel. Nec vero dixeris, causas, quae ad propositum olim afferrentur, iam nunc defecisse: quin immo et exstant adhuc et ingravescent in dies. Etenim Christifidelium, qui Missas in defunctorum solacium celebrandas vel quovis modo statuerint vel testamento legaverint, pia haec instituta et legata dolendum est partim deleta esse, partim ab iis neglegi qui minime omnium debeant. Huc accedit, ut ex iis ipsis, quorum explorata religio est, non pauci redituum imminutione cogantur, ad contrahendum Missarum numerum, supplices Apostolicam Sedem adire.

Nos igitur, denuo conscientiam eorum graviter onerantes, qui suo hac in re officio non satisfaciant, caritate in defunctorum animas, qua vel a pueris incensi sumus, vehementer impellimur, ut omissa cum ingenti earum detrimento suffragia, quantum in Nobis est, aliquo pacto supplementamus. Ea quidem miseratio hodie maiorem in modum Nos permovet, cum, luctuosissimi belli facibus Europae fere omni admotis, cernimus ante No-

stros paene oculos tantam hominum copiam, aetate florentium, immaturam in proelio mortem occumbere; quorum animabus expiandis etsi defutura non est propinquorum pietas, eam tamen necessitati parem quis dixerit? Quandoquidem vero communis omnium Pater divino consilio facti sumus, filios vita functos, Nobis carissimos et desideratissimos, volumus paterna cum largitate, congesti e Christi Iesu meritis thesauri abunde participes efficere.

Itaque, invocato caelestis Sapientiae lumine auditisque aliquot Patribus S. R. E. Cardinalibus e Sacris Congregationibus de disciplina Sacramentorum et Sacrorum Rituum, haec quae sequuntur in perpetuum statuimus.

I. Liceat omnibus in Ecclesia universa Sacerdotibus, quo die agitur Sollemnis Commemoratio omnium fidelium defunctorum, ter sacrum facere; ea tamen lege, ut unam e tribus Missis cuicumque maluerint applicare et stipem percipere queant; teneantur vero, nulla stipe percepta, applicare alteram Missam in suffragium omnium fidelium defunctorum, tertiam ad mentem Summi Pontificis, quam satis superque declaravimus.

II. Quod Decessor Noster Clemens XIII. Litteris die XIX. mensis Maii a. MDCCLXI. datis concessit, id est ut omnia altaria essent eo ipso Sollemnis Commemorationis die privilegiata, id, quatenus opus sit, auctoritate Nostra confirmamus.

III. Tres Missae, de quibus supra diximus, sic legantur, quemadmodum fel. rec. Decessor Noster Benedictus XIV pro Regnis Hispaniae et Lusitaniae praescripsit.

Qui unam tantummodo Missam celebrare velit, eam legat quae in Missali inscribitur legenda in Commemoratione omnium fidelium defunctorum; eandem adhibeat qui Missam cum cantu celebraturus sit, facta ei potestate anticipandae alterius et tertiae.

IV. Sicubi acciderit, ut Augustissimum Sacramentum sit expositum pro oratione XL Horarum, Missae de Requie, cum vestibus sacerdotalibus coloris violacei necessario dicendae (Decr. Gen. S. R. C. 3177—3864 ad 4.), ne celebrentur ad Altare Expositionis.

Quod reliquum est, pro certo habemus fore, ut omnes catholici orbis Sacerdotes, quamquam sibi licebit die Sollemnis Commemorationis omnium fidelium defunctorum semel tantum litare, velint libenter studioseque insigni privilegio uti quod largiti sumus. Impense vero omnes Ecclesiae filios hortamur, ut, memores officii, quo erga fratres, Purgatorii igne crucia-

tos, non uno ex capite obligantur, frequentes eo die sacris, summa cum religione, intersint. Ita futurum certe est, ut, immensa refrigerationis unda ex tot salutaribus piaculis in Purgatorium defluente, frequentissimae quotannis defunctorum animae inter beatos triumphantis Ecclesiae caelites feliciter cooptentur.

Quae autem hisce Apostolicis Litteris constituimus, eadem valida et firma perpetuo fore edicimus, non obstante quavis lege, antehac lata a Decessoribus Nostris, de Missis non iterandis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die X mensis Augusti anno MCMXV, Pontificatus Nostri primo.

P. Card. Gasparri
A Secretis Status.

Ph. Card. Giustini
S. C. de Sacramentis Praefectus.

Visa M. Riggi, C. A. Not.

2709

1915

Decretum de
tribus missis
in die sollem-
nis commem-
orationis
omnium fide-
lium defunc-
torum cele-
brandis.

Sanctissimus Dominus noster Benedictus Papa XV per Constitutionem Apostolicam sub die 10 huius mensis datam, et privilegium trium Missarum in die sollemnis Commemorationis defunctorum celebrandarum a Decessore suo fel. rec. Benedicto XIV Hispaniae et Lusitaniae ditionibus elargitum, et ipsas tres Missas quas idem Pontifex cuilibet sacerdote in iisdem regionibus praescripsit legendas, ad universam Ecclesiam benigne extendere dignatus est.

Ut autem omnibus innotescant praedictae Missae, sacra Rituum Congregatio, de ipsius Sanctissimi Domini Nostri mandato, ita in praesenti Decreto eas describit:

Prima Missa est, quae inscribitur in Missali Romano die Commemorationis omnium fidelium defunctorum.

Altera, quae in eodem Missali habetur in anniversario defunctorum cum sequentia Dies irae et Orationibus, ut infra:

ORATIO

*Deus, indulgentiarum Domine: da animabus famulorum famularum-
que tuarum refrigerii sedem, quietis beatitudinem, et luminis claritatem. Per
Dominum.*

SECRETA

Propitiare, Domine, supplicationibus nostris pro animabus famulo-

rum famularumque tuarum, pro quibus tibi offerimus sacrificium laudis: ut eas sanctorum tuorum consortio sociare digneris. Per Dominum.

POSTCOMMUNIO

Praesta, quaesumus, Domine: ut animae famulorum famularumque tuarum, his purgatae sacrificiis, indulgentiam pariter et requiem capiant sempiternam. Per Dominum.

Tertia Missa quae legitur in Missis quotidianis cum sequentia Dies irae et Orationibus, ut infra:

ORATIO

Deus, veniae largitor et humanae salutis amator, quaesumus clementiam tuam: ut animas famulorum famularumque tuarum, quae ex hoc saeculo transierunt, beata Maria semper Virgine intercedente cum omnibus sanctis tuis, ad perpetuae beatitudinis consortium pervenire concedas. Per Dominum.

SECRETA

Deus, cuius misericordiae non est numerus, suscipe propitius preces humilitatis nostrae: et animabus omnium fidelium defunctorum, quibus tui nominis dedisti confessionem, per haec sacramenta salutis nostrae cunctorum remissionem tribue peccatorum. Per Dominum.

POSTCOMMUNIO

Praesta, quaesumus, omnipotens et misericors Deus: ut animae famulorum famularumque tuarum, pro quibus hoc sacrificium laudis tuae obtulimus maiestati, a peccatis omnibus expiatae, lucis perpetuae, te miserante, recipiant beatitudinem. Per Dominum.

Servatis de caetero Rubricis nec non peculiaribus Ritibus Ordinum propriis. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Die 11 augusti 1915.

A. Card. Vico, S. R. C. *Pro-Praefectus.*

L. + S.

Alexander Verde, *Secretarius.*

2710

1915

Per impositionem manuum Nostrarum Episcopaliū *Ladislaus Döry* Ordinatio-
subdiaconus, alumnus noster in Collegio Germanico et Hungarico Urbis,

diebus 7. et 8. Septembris a. c. in Capella Nostra residentiali Quinque-Ecclesiensi ad ss. ordines diaconatus, respective presbyteratus promotus est.

2711

1915

Personalia.

Georgius Blandl parochus Nagymányok-ensis nominatus est notarius districtus vicearchidiaconalis Bonyhád-ensis.

Joannes Tihanyi curatus castrensis investitus est pro parochia Hetvehely.

Stephanus Braun administrator Czikó-ensis nominatus et investitus est parochus ibidem.

Joannes Böbel cooperátor Vajszló-ensis translatus est ad Vásárosdombó.

2712

1915

Ünnepélyes szentségimádás f. é. október második vasárnapján.

A szent Olvasó ünnepe, melyet október első vasárnapján szoktunk megtartani, eszünkbe juttatja ama fényes győzelmeket, melyeket a kereszténység Szűz Mária közbenjárására a multban aratott.

Ama nagyjelentőségű sikerek, melyeket dicsőségesen küzdő seregeink szövetségeseinkkel egyesülve a világháboruban felmutathatnak, májusban, Szűz Mária havában vették kezdetüket. Nem ok nélkül reméljük tehát, hogy október havában, mely szintén a boldogságos Szűznek van szentelve, még fényesebb sikereket fogunk kivivhatni. Ez a kívánságunk és reménységünk azonban csakis úgy fog teljesülni, ha kétszeres buzgósággal kérjük a seregek Urát és hazánk Nagyasszonyát, hogy dicsőséges fegyvereinknek adják meg a végső diadalt s ennek nyomán az epedve várt győzelmes békét. Október havában eddig is a szent Olvasót végeztük Szűz Anyánk tiszteletére megyeszerte. Fokozott buzgósággal mondjuk azt az idén, midőn hazánk és nemzetünk legfőbb javaiért fiaink és testvéreink milliói állnak még fegyverben s küzdik végig dicsőséggel a világnak legnagyobb csatáit, hogy a honnmaradtak békéjét és boldogságát életükkel és vérükkel vivják ki és biztosítsák mindnyájunk számára.

Megkivánom tehát, hogy az októberi rózsafüzér ájtatosság egyházmegyém összes templomaiban a szokottnál is buzgóbban végeztessék, azon célból pedig, hogy Magyarország Pátrónájának kegyes anyai segítségét különösebb módon is leesdjük népünkre, elrendelem, hogy október hó

második vasárnapján, melyen Magyarország Nagyasszonyának ünnepét szoktuk megtartani, az összes egyházmegyei templomokban reggeltől estig ünnepélyes szentségimádás és állandó rózsafüzér-imádság tartassék.

2713

1915

A nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister urnak 8972/1915. sz. eln. rendeletét vitéz harcosaink részére szükséges szederccserjelevélnek a tanulóifjuság által való gyűjtése tárgyában eh. főtanfelügyelőm minden plébánia hivatal részére külön megküldötte, illetve részben meg fogja küldeni, mert kellő számban nem érkezett meg a rendelet. Tekintettel ezen körülményre, valamint a mai nehézkes postaforgalomra, ez uton magam is különös figyelmébe ajánlom a püspöki fennhatóságom alá tartozó összes iskoláknak és tanintézeteknek e felhívást azon reményben, hogy azon t. plébános urak is, akiknek kezébe még talán nem jutott el a ministeri rendelet, nem fognak késni az előző évi rendelkezés értelmében felhívni a szederccserjelevelek gyűjtésére kedves tanítóim s általok a gyermekek figyelmét. Sürgős eljárás szükséges e tekintetben, mert csak azon esetben használhatók e levelek tea pótlására, ha kellő időben szedetnek. Meg vagyok győződve, hogy a hol csak lelhető ilyen, a tanulók nemes versenyre kelnek ez idén épúgy, mint az elmúlt esztendőben, hogy minél jelentékenyebb mennyiséget gyűjtsenek, a t. plébános iskolaigazgató urak és kedves tanítóim pedig gondot fognak arra fordítani, hogy előirt módon megszárogassák és megőrizték további intézkedésig. *Az összegyűjtött száraz levelek sulyáról f. év november 1-ig egyházmegyei főtanfelügyelőségemnek jelentés teendő.*

Vkm. rend. szederccserjelevelek és gubacsok gyűjtése tárgyában.

Fenthivatolt rendelettel egyidejűleg küldte szét eh. főtanfelügyelőm a nm. vallás- és közoktatásügyi minister urnak 8241/1915. eln. sz. körrendeletét a gubacs gyűjtés tárgyában. Tekintettel azon körülményre, hogy mily fontos a gubacs a bőrgyártásnál és mily nehézségekbe ütközik a mai háborus viszonyok között ennek gyűjtése, nagyon szívesen veszem, sőt kívánom, hogy a tanulóifjuság, ahol indokolt, a fenthivatolt rendelet értelmében ebben is közreműködjék.

2714

1915

Alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi minister urnak az állami és községi nép-, közép- és szakiskolák hatóságaihoz intézett 8604/

Iskolai adományok gyűjtése tárgyában.

tése a köz-
ponti gyűjtő
gyermekkor-
ház javára.

1915. eln. sz. azon rendeletét, mellyel az említett iskolákban a gyermekek között való gyűjtést a központi gyűjtőgyermekkorház javára megengedi:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministertől. 8604/1915. eln. sz. A Központi Gyűjtő Gyermekkorház javára iskolai adománygyűjtés engedélyezése tárgyában jelen szám alatt valamennyi kir. tanfelügyelőhöz, valamennyi tankerületi kir. főigazgatóhoz, az állami felsőbb leányiskolák ministeri biztosához, a felső kereskedelmi iskolák főigazgatójához és az iparoktatási főigazgatóhoz intézett körrendeletemet ide mellékelve azzal a kéréssel van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságnak megküldeni, hogy az iskolai gyűjtés ügyét saját hatáskörében is lehetőleg felkarolni méltóztassék. Budapest, 1915. évi szeptember hó 6. *Jankovich.*

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister 1915. évi 8604/el. sz. körrendelete. A Központi Gyűjtő Gyermekkorház javára indítandó iskolai adománygyűjtés engedélyezése tárgyában. Az Ő Fensége néhai Hohenberg Zsófia hercegnő legmagasabb nevét viselő Országos Gyermekszanatorium Egyesület, mely az almadii Zsófia Gyermekszanatorium létesítésével a magyar gyermekvédelemnek máris nagyon jelentős szolgálatot tett, a háborút megelőző iskolai években központi gyűjtő gyermekkorház építése végett iskolai gyűjtéseket rendezett.

Bár ez igazán fényes sikerü gyűjtések az egyesület anyagi erőit nagy mértékben fokozták, mindazonáltal még nem rendelkezik egy modern nagy kórház költséges felállításához elegendő összeggel.

Az Egyesület, hogy célját mielőbb megvalósíthassa, a tervezett központi gyűjtő gyermekkorház higiénikus belső berendezésének még fedezetlen költségeihez úgy véli a szükséges anyagi eszközöket megszerezni, hogy erre a célra a fennhatósága alatt álló iskolákban a jövő 1915/1916. tanév elején ismét adománygyűjtést eszközölne olyképen, hogy az igazgatóságok cimeire a gyűjtésre vállalkozó tanulók közt való szétosztásra megfelelő számú gyűjtőlevelet küldene, mellékelve a begyűjtött összegek továbbítására külön csekklapokat is.

Mínthogy a beteg gyermekekről való gondoskodás olyan feladat, amelynek megoldásáról való gondoskodás az államnak és társadalomnak közös kötelessége, s minthogy a szegénysorsu beteg gyermekek fölsegítésének ügye a tanuló ifjuság lelkiületéhez is közelebb áll: ezért az országos gyermekszanatorium egyesületnek a fent jelzett módon való adománygyűjtésre az engedélyt az állami és államilag segélyezett községi elemi iskolákban, az

állami tanító- és tanítónőképző intézetekben, az állami polgári, felsőbb leány- és felső kereskedelmi iskolákban, a gimnáziumokban és reáliskolákban és az iparos és kereskedő tanonciskolákban az 1915/1916. tanévben egy alkalomra ezennel megadom.

Erről a Cimet tudomás és további eljárás vagyis a Cim hatáskörébe tartozó illető tanintézetekkel való megfelelő közlés végett értesitem. Budapest, 1915. évi szeptember hó 6. *Jankovich.*

Midőn e rendeletet 3690/1913 sz. körlevéli rendelkezésemhez képest közzé teszem, ugyanakkor szívesen megengedem, hogy a hatóságom alá tartozó elemi, polgári és felsőbb leány iskolákban, tanító és tanítónőképző intézetekben a rendelet által megjelölt nemes célra gyűjtés rendeztessék s a plébános urakat, mint az iskoláknak rendszabály szerint való igazgatóit felhívom, hogy a gyűjtést kihirdessék, a gyűjtőiveket kiosszák, beszédjék és megfelelő elszámolás mellett rendeltetési helyére juttassák.

2715

1915

A nemzet fiainak adományaiból Nemzeti Fogadalmi Templom építése iránt országos mozgalom indult meg, hogy a dúló világháborút Isten irgalma mielőbb szerencsés befejezéshez juttassa és hogy a fővárosunkban építendő fogadalmi templom elesett hőseink emlékét méltó kegyelettel őrizze. Az előkészítő bizottság irodája, amely készséggel megadja a kellő felvilágosításokat, Budapesten IV. Ferenciek-tere 7. szám alatt van. Kérjenek innen t. lelkészeim hozzájárulási nyilatkozatokat, amelyek az azonnali és későbbre felajánlott adományok összejegyzésére alkalmasak és buzgó igyekezettel legyenek rajta, hogy a kegyeletes mű mielőbb létesülhessen.

Nemzeti
fogadalmi
templom.

2716

1915

A nemzeti áldozatkészség szobrának létesítése is egyike azoknak a műveknek, amelyek rokkanttá lett hőseink szánalmas sorsának enyhítését célozzák. A szobor beborítására szolgáló fémpikkelyek 2 koronájával, a Nemzeti Áldozat jelvényei ugyanannyiért kaphatók a végrehajtó bizottság irodájában. (Budapest, Képviselőház.) Magasabb összegű hozzájárulások pedig az üdvös eszme fokozottabb felkarolásának lesznek bizonyágai. Pártolják és segítsék elő t. lelkészeim ezt a hazafias törekvést is, úgy példájuk, mint buzdításaik által.

Nemzeti
áldozatkész-
ség szobra.

2717

1915

Az alturai
plébánia hi-
veinek anya-
könyvi adatai.

Felhivom azon plébániavezetőket, akiknek plébániájában a pola-
parenzo-i püspöki megyéhez tartozó „altura“-i (Altura, Pola mellett) plébá-
nia hivei nyertek elhelyezést, hogy a reájuk vonatkozó születési és halálo-
zási esetek anyakönyvi adatait mielőbb terjesszék Elém.

2718

1915

A halottak
napjára enge-
délyezett sz.
misék szöve-
gei.

Szentséges Atyánk kegyes engedélye folytán halottak napján ezentúl
minden áldozó pap három sz. misét celebrálhat. Az első szent mise szö-
vege minden misekönyvben megtalálható, a második és harmadik sz. mi-
sék szövegei ugyanott megvannak, csupán az oratio-k szenvednek némi
változást, amint ez a sz. szertartások kongregációja által megállapított és
fentebb közölt formulákból is látható. Ezen új sz. miséket a regensburgi
Pustet-cég egész terjedelmükben külön — a misekönyvekbe beilleszthető
lapokon — is kinyomatta. Ezen lapok akár közvetlenül, akár a pécsi Du-
nántúl könyvkereskedés útján (12 illetve 20 Pfennig áron) beszerezhetők. A
pécsi Dunántúl nyomda ezenkívül a misekönyvben meglevő szövegrészek
mellőzésével kinyomatta a szükséges oratio-kat. Egy-egy lap ára 10 fillér.
Megrendelhető Pécsen a Dunántúl könyvkereskedésben.

2719

1915

Pallanik: Az
élő rózsafü-
zér társulat
imakönyve.

Pallanik János, ferenczfalvai lelkész (Krassó-Szörény m., via Resicza-
bánya) immár II. kiadásban adja közre „Az élő rózsafüzér-társulat imaköny-
vé“-t, mely 272 oldal terjedelemben a nevezett társulat szervezetén kívül
sok más közkedvelt ájtatosságot is tartalmaz. Egyházmegyém Máriát tisztelő
hiveinek melegen ajánlom. Megrendelhető a szerzőnél, egyszerű kötésben 1
korona 40 fillér, chagrin bőrbbe kötve 3 korona.

Datum Quinque-Ecclesiis, 20. Septembris 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XIX.

2845

1915

Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia imper- Circa facul-
tita R. P. D. Adessori S. Officii, feria V, die 10 iunii 1915, prae habito tates et pri-
Emorum ac Revmorum PP. Cardinalium Generalium Inquisitorum suffragio, vilegia secre-
feria IV, die 9 iunii 1915 emisso, super dubiis: tiorum Pio-
rum Operum

I. „An sacerdotes, qui in Curiis dioecesanis secretarii munere fun- Propagati-
guntur per anni decursum oblationes recipientes, quas parochi dioecesum onis Fidei, S.
attulerint, ad respectivum directorem dioecesanum Piorum Operum Propa- Francisci Sa-
gationis Fidei, S. Francisci Salesii et S. Infantiae transmittendas, ius habe- lesii et S. In-
fantiae.
ant et facultates et privilegia parochorum?“

II. „An directores praedicti auctoritate polleant easdem facultates et privilegia iisdem secretariis communicandi?“

Respondendum mandavit: „Negative ad utrumque“.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*.

L. † S.

† Donatus, Archiep. Ephesin., *Adessor S. O.*

2846

1915

Propositis Supremae huic S. Congregationi S. Officii sequentibus du- Solvuntur
biis: quaedam du-
bia circa in-
dulgencias

I. „An is qui Apostolatui Orationis adscribitur, ut indulgentiam diei

Apostolatu
Orationis ad-
nexas. inscriptionis adnexam lucretur, loco ipsius diei inscriptionis, alium diem ad
libitum sibi eligere possit?“

II. „An quotidiana matutina intentio, in praedicto Apostolatu per quamlibet formulam, secundum statuta, peragenda, fieri possit per actum mere internum?“

Emi ac Rmi PP. Cardinales Inquisitores Generales, feria IV, die 9 iunii 1915, respondendum censuerunt:

Ad I. „Negative.“

Ad II. „Intentionem formula vocali esse exprimendam.“

Et feria V subsequenti, die 10 iisdem mense et anno, Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, Emorum PP. sententiam adprobavit, Suaque Suprema Auctoritate confirmavit.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*.

L. † S.

† Donatus, Archiep. Ephesin., *Adessor S. O.*

2847
1915

Circa privi-
legii altaris
applicatio-
nem.

Supremae Sacrae Congregationi S. Officii proposito sequenti dubio: „An Decretum S. Congr. Indulgentiarum d. d. 12 martii 1855 abrogatum censendum sit per resolutiones ab eadem S. Congregatione datas diebus 19 iunii 1880 et 19 decembris 1885; ita ut, tum Sacerdos celebrans, tum fidelis offerens Missae stipendium omnino elicere debeant intentionem, saltem virtualem, lucrandi pro defuncto Indulgentiam plenariam Altaris privilegiati?“ Emi ac Rmi PP. Cardinales Generales Inquisitores, feria IV, die 16 iunii 1915, respondendum censuerunt: Negative.

Et Ssmus Dnus noster D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia insequenti feria V, die 17 eiusdem mensis et anni, R. P. D. Adessori S. Officii impertita, EE. PP. sententiam adprobavit et confirmavit.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

R. Card. Merry del Val, *Secretarius*.

L. † S.

† Donatus, Archiep. Ephesin., *Adessor S. O.*

2848

1915

In examine prosynodali diebus 21-a et 22-a Septembris a. c. servato tentamen subierunt et ad sexennium approbati sunt: Stephanus Csizmadia, Franciscus Fehérváry, Josephus Hegedüs, Aloysius Hetényi, Ludovicus Iselstöger, Ferdinandus Thán. Praemium Král-ianum Stephano Csizmadia adiudicatum est.

In examine
prosynodali
approbati.

2849

1915

Julius Fent administrator parochiae Püspökszentlászló nominatus est notarius districtus vicearchidiaconalis Pécsvárad-ensis.

Personalia.

Josephus Kéthelyi dr. praebendatus Ecclesiae Cathedralis Quinque-Ecclesiensis nominatus et investitus est parochus pro Pécsvárad.

Cooperatores translati sunt:

Stephanus Auguszt e Nagynyárad ad Babarcz; *Josephus Bende* e Bátaszék ad Bakócza; *Joannes Sperai* e Bakócza in parochiam Cathedralem Quinque-Ecclesiensem; *Franciscus Schlachter* e Babarcz ad Himesháza; *Josephus Szentiványi* e Himesháza ad Bátaszék; *Paulus Vizsy* e Kajdacs in Abaliget.

2850

1915

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 9186/1915. eln. sz. intézkedése kapcsán elrendelem, hogy a 43—50 éves B/alosztályu népfölkelésre kötelezett azon tanítókról, akik a most folyó és f. évi október 7-ig terjedő időben megtartott, illetve megtartandó népfölkelési bemutató szemlén alkalmasnak találtattak, saját plebánia hivataluk útján *minden késedelem nélkül az egyházmegyei főtanfelügyelőségnek* jelentés tétessék. A jelentésnek fel kell tüntetni, hogy a szóban forgó iskola, ahol az illető alkalmasnak talált tanító működik, hány tanerős, ezen iskola tanítói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanító működik jelenleg s ezek közül eddig hány tanító mentetett fel a katonai szolgálat alól s a tanerők közt hány rendes nőtanító van alkalmazva s végül, hogy az illető tanító mióta van jelenlegi állásán véglegesen alkalmazva? A jelentéshez azon *népfölkelői igazolvány,*

A 43—50 éves
B/alosztályu
népfölkelő
tanítókról
sürgős jelen-
tés teendő.

melyet az alkalmasnak találtak a bemutató szemlén kapnak, csatolandó.

F. évi október 15-ike után érkező s olyan jelentések, melyek a fenti kérdésekre pontos adatokat nem szolgáltatnak s melyekhez a népfölkelői igazolványi lap csatolva nincs, figyelembe vehetők nem lesznek.

Érkeztek már be jelentések az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez, de ha azok a fenti rendelkezéseknek megfelelő adatokat nem tartalmazzák, mit a beküldőknek tudniok kell, akkor a hiányzó adatok pótlandók.

2851

1915

A rokkant katonák javára eszközölt gyűjtés eredménye.

Folyó évi augusztus 8-án a háború első évében rokkanttá lett hős harcosaink javára a pécsi egyházmegye összes plebániáiban templomi gyűjtést rendeltem el. A lelkes buzgósággal megtartott gyűjtés eredménye gyanánt az egyes plebániákból a következő adományok érkeztek be az egyházmegyei hivatalba:

Abaliget 25.75, Alsómocsolád 35.—, Apar 52.02, Babarcz 142.15, Bakonya 105.45, Baranyabán 123.—, Bányakisfalud 10.50, Baranyaszentgyörgy 49.—, Baranyaszentistván 20.—, Baranyavár 24.60, Bár 64.70, Bata 19.56, Bataaszék 95.85, Bedeg 40.—, Bellye 63.—, Beremend 300.—, Berkesd 218.—, Bikal 17.10, Bizovac 55.—, Bogdása 120.—, Bonyhád 80.—, Bonyhádvarasd 102.60, Bölske 322.50, Brodjanci 220.70, Bükkösd 22.77, Čepin 13.—, Czikó 43.07, Darázs 25.—, Dályok 220.—, Dárda 140.70, Diósberény 28.—, Dolnji-Miholjac 86.—, Dombóvár 150.25, Döbrököz 65.10, Dunaföldvár 100.—, Dunakömlőd 36.35, Dunaszekcső 73.04, Egerág 113.—, Értény 26.05, Fadd 50.28, Feked 16.—, Felsőireg 50.—, Felsőmindszent 70.—, Felsőnyék 46.—, Felsőszentmárton 5.—, Garé 22.34, Gödre 83.—, Görcsöny 50.—, Grábócz 7.20, Gyulaj 149.52, Gyüd 34.—, Harcz 12.29, Harkanovci 52.—, Herczegszőlős 114.63, Hetvehely 20.—, Himesháza 148.68, Hird 24.—, Hosszúhetény 105.—, Högyész 109.04, Ibafa 19.39, Izsép 20.30, Kajdacs 68.60, Kakasd 66.—, Kánya 17.70, Kárász 30.—, Keszü 50.—, Kisasszonyfa 23.62, Kisdorog 48.15, Kisköszeg 45.40, Kiskékely 28.48, Kistengelicz 13.31, Kisvaszar 22.—, Kocsola 97.50, Koppányszántó 50.—, Köblény 55.12, Kövágószőlős 78.49, Kurd 60.—, Lakócsa 145.69, Lapáncsa 122.44, Laskafalu 60.—, Lánycsók 31.72, Lengyel 41.—, Lippó 25.—, Lovászhetény 60.—, Lőcs 113.—, Magyarhertelend 22.—, Magyarkeszi 71.—, Magyarszentiván 108.—, Magyarszék 36.10, Majs 24.—, Marijanci 15.40, Mágocs 187.—, Máriakéménd 78.92, Mecsekjánosi 21.—, Mecsekszabolcs 200.70, Miszla 25.—, Mohács ad S. Cruc. 68.42, Mohács ad S. Mich. 180.—, Mozsgó 229.—, Mözs 57.20, Mucsi 14.20, Nagybecsérd 134.80, Nagykónyi 105.—, Nagymányok 94.98, Nagynyárad 93.10, Nagyvejke 33.—, Nak 19.10, Németbóly 811.42, Németi 114.—, Németkér 62.01, Németmárok 90.—, Olasz 90.—, Ozora 23.—, Paks 223.49, Palotabozsok 52.89, Pálfa 15.—, Pári 48.07, Pellérd 100.—, Petrijevci 33.—, Pécs-Székesegyház 158.54, Pécs-Belváros 89.—, Pécs-Budaikülváros 37.—, Pécs-Szigetkülváros 150.—, Pécsbányatelep 20.47, Pécsvárad 160.14, Pélmonostor 45.—, Pinczehely 180.10, Podgajci 62.—, Püspökbogád 62.50, Püspöklak 65.—, Püspöknádasd 25.—, Püspökpuszta 20.33, Püspökszenterzsébet 25.—, Püspökszentlászló 74.60, Radikovci 25.—, Ráczmecske 37.80, Ráczpetre 212.45, Rácztöttös 49.20, Ráczváros 128.33, Regöly 257.40, Sásd 75.50, Siklós 30.11, Siklósbadony 15.—, Simontornya 79.90, Sióagárd 43.—, Šljivoševci 60.—, Somberek 32.—, Sumony 18.50, Szabadszentkirály 50.80, Szajk 94.25, Szakadát 50.—, Szakály 72.13, Szakacs 240.13, Szalatnak

22.—, Szálka 2.—, Szászvár 200.—, Szebény 22.56, Szekszárd-Belváros 136.—, Szekszárd-Ujváros 85.—, Szentdienes 50.—, Szentlászló 13.35, Szentlőrincz 34.21, Szigetvár 100.—, Tamási 80.—, Tengőd 21.40, Tevel 140.—, Tolna 90.—, Vajszló 37.—, Valpovo 60.50, Várdomb 10.—, Városdombó 110.—, Veliškovci 30 50, Véménd 100.—, Viljevo 70.—, Villány 300.—, Vókány 34.60, Vörösmart 30.—, Závod 60.—, Zomba 132.—.

A megyei plébániák részéről összesen 14210 korona gyült egybe, mely összeget a magam 1000 koronás, a ftdő Káptalan 500 koronás és gróf Somssich Géza cs. és kir. huszárszázados urnak 500 koronás adományaival 16210 koronára kiegészítve a „Rokkant Katonákat Gyámolító és Elhelyező Hivatal“ elnökségéhez juttattam. Az összeg átvételét a Hivatal elnöksége f. évi szept. 20-án hozzám intézett levelében ismerte el s egyben hálás elismerését is kifejezte. A gyűjtés eredménye a tiszt. egyházmegyei papság és áldozatkész hiveim buzgóságának és nemeslelkűségének legszebb tanujele s épen ezért mindnyájuk fáradozásáért s értünk küzdő, szenvedő s rokkant harcosaink iránt tanusított áldozatos szereteteért főpásztori, hálás köszönetemet fejezem ki azzal, hogy a tiszt. lekipásztorok ugyanezt a szószékről az adakozó hivek előtt is tolmácsolják.

2852

1915

A pécsi egyházmegyében a sajtóvasárnapot rendes körülmények között október hó második vasárnapján szoktuk megtartani. A folyó évben ugyanezen a napon 2712/1919. számú rendelkezésem értelmében általános szentségimádás tartandó. Ahol tehát e kettőnek egybekapcsolása bármi okból nehézségekbe ütköznék, ezennel megengedem, hogy a sajtóvasárnap az idén kivételesen október harmadik vasárnapján tartassék meg.

A sajtóvasárnap áthelyezése.

2853

1915

Felséges Urunk 1914. december 8-án, az egész kath. magyar nemzet pedig az ő királyi példáján indulva 1915. január 1-én a magyar püspöki kar kezei által úgy a sz. koronát, mint édes hazánkat Jézus szentséges Szívének ajánlotta fel. Mária országa immár Jézus Szíve országa is.

„A Szív“ időszaki lap ajánlása.

E nagy történelmi aktussal a király és a nemzet különösebb módon is bekapcsolódott az isteni Gondviselés imádandó terveibe. Látjuk és tapasztaljuk, hogy a felajánlás megtörténte után szorongatott édes hazánk reménye uj életre kapott s ma már minden titkos sejtelmünket is megha-

ladó győzelmekhez segített az Ur Jézus Szive. Ezt a szent frigyet, amelyet Jézus Szívével kötöttünk, s amely hitünk szerint a győzelmes béke után új és boldog korszak napjait biztosítja számunkra, akarja megörökíteni, a kath. magyar nép öntudatába mélyebben bevésni és gyümölcsözővé tenni a budapesti Jézus Szive templomában eddig is áldásosan működő Jézus Szive Szövetsége, amikor a „A Szív” cimen időszakai lapot indított meg. A lap előfizetési ára évi 3 korona, megrendelhető „A Szív” kiadóhivatalában (Budapest, VIII. Baross u. 34.) Melegen ajánlom a Jézus Szívét, az irgalom és a reménység forrását tisztelő hivek figyelmébe és jóindulatába.

2854

1915

Somssich-
Stefán:
„Magyarok
imája.”

Somssich Sándor: „Magyarok imája” című költeményéhez Stefán Arthur plébános templomi használatra is alkalmas zenét szerzett. A magyar és német szöveggel ellátott 4. sz. vegyes karra vagy orgonakisérettel egy szólamra szánt, könnyen betanítható és középhangterjedelemben tartott, főképp hadi litániákra alkalmas énekeket annyival is inkább ajánlom, mert szerzők a tiszta jövedelmet a hadban elesett tanítók árváinak felsegélyezésére és a Pécs-Baranyai Tanítók Háza alapja gyarapítására fordítják. Kapható Taizs Józsefnél Pécsen. Ára 50 fillér.

Datum Quinque-Ecclesiis, 1. Octobris 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XX.

2910

1915

Ötnegyed éve tombol már az orkán, melyet ellenségeink egész világa támasztott ellenünk, hogy bennünket hűséges szövetségesünkkel, a hatalmas német néppel és birodalommal együtt legázolva, vérbe fojtva kitöröljenek a számottevő nemzetek közül. Az isteni Gondviselés azonban, mely ezer év óta őrökdi jószágosan nemzetünk felett, nem adott sikert agyarkodó ellenségeink nemtelen szándékának. Megacélozta fiaink karjait: dicső seregeink nemzeti létünk védelmében páratlan hősiességet fejtettek ki. A haza határaihoz tolakodó tulerős ellenséget példátlanul nehéz, véres csatákban visszaverték, most pedig már diadalt diadal után aratva a vert ellenséget idegen földön üldözik, s el vannak szánva, hogy addig nem teszik le a fegyvert, míg a végleges győzelem kivívásával el nem hozzák nekünk a béke áldásait.

A harmadik
hadi-kölcsön
ajánlása.

Az itthon maradt nemzet soha meg nem szünő hálával és elismeréssel kíséri harcos fiait utjaikon és kötelességszerűleg gondoskodik arról, hogy a küzdők teljes felkészültséggel s minden szükségessel ellátva állhassák a nemzet létét biztosító diadalmas harcot.

A mulhatatlanul szükséges eszközök biztosítása céljából a kormány most harmadizben fordul a nemzethez, s felajánlva magasan kamatozó államkötvényeit a harmadik hadikölcsön jegyzésére szólítja fel e hazának minden hű polgárát. Semmi kétség benne, hogy az ország közönsége az ezeréves magyar állam szilárdságába és végleges győzelmünkbe vetett rendithetetlen hittel még fokozottabb arányokban fogja kivenni részét e nemes honfiui kötelesség teljesítéséből, mint a két előző hadikölcsön kibocsátá-

sakor. Ezt parancsolja a saját létérdekünk, ezt kívánja a haza iránti szeretet, erre ösztönöz minden honfi szívet értünk küzdő és vérző fiaink megbecsülése és az a fenséges példa is, melyet a velünk szövetséges nagy német birodalom és nemzet a közelmúltban adott.

Tegye magáévá az ügyet mindenki, mert nem lehet méltó a hazafi nevére és becsületére az, aki e nagy nemzeti munkához erejéhez képest nem járul most hozzá. Buzdítson, lelkesítsen, jegyezzen mindenki, s akkor hisszük, hogy úgy a kölcsön sikere, mint küzdő harcosaink áldozatkész kitartása megszerzi nekünk a győzelmes békét.

Alább közlöm a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak e tárgyban hozzám intézett felhívását és felkérem egyházmegyém tisztelendő lelkészeit és tanítóit, hogy jó példával, buzditással, a hadikölcsönkötvények előnyeinek megismertetésével a jegyzések sikerét mindenképen biztosítani iparkodjanak és főképen arra törekedjenek, hogy hűveiket heverő pénzeiknek hadi kölcsön-kötvényekbe való fektetésére bírják.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 10626/1915. eln. szám.

A kormány az 1912. évi LXIII. t. cikkben nyert felhatalmazás alapján a közel jövőben harmadik hadikölcsönt fog kibocsátani, mely hadikölcsön sikerének előmozdítása érdekében ezuttal is közvetlenül fordul az ország közönségéhez. A pénzpiac helyzete most is kedvező, s az új kölcsön feltételei is ép oly előnyösek, mint az első két kölcsönnél s ugyancsak úgy vannak megállapítva, hogy e kölcsönben a kicsitől a legnagyobbig mindenki kiveheti a részét. A siker anyagi feltételei tehát mindenképen meg vannak. De kétségtelen, hogy egyrészt azért, mert a hadi kiadások fedezésére igen nagy összegek szükségesek, másrészt, mert a háborús időkben még ilyen egyébként az anyagi élet körébe tartozó kérdések sikeres megoldása is fokozottabb mértékben függ az erkölcsi rugók érvényesítésétől: a várt eredmény csak úgy lesz elérhető, ha az ország lakosságának hazafias áldozatkészsége is teljes mértékben fel lesz költve.

A siker eléréséhez azonban nélkülözhetetlen, hogy ez alkalommal is áthasson mindnyájunkat az a tudat, hogy elsőrendű hazafias kötelességet teljesítünk akkor, midőn minden nélkülözhető készpénzünket hadikölcsön alakjában a haza oltárára letesszük.

Mindkét előző hadikölcsön jegyzéseknél tapasztalt fényes eredmények méltóan bebizonyították úgy a lakosság hazafias áldozatkészségét, mint annak jogos harcunk teljes sikerébe vetett rendithetetlen hitét.

Eme nagy sikerek nagyrészt azon hatékony intézkedéseknek is köszönhetők, a melyekkel a Főtiszt. Főhatóság a papság buzditása és a hivek kioktatása útján méltóztatott a nagy cél érdekében közrehatni.

Éppen azért most is azzal a kérelemmel fordulok Főtiszt. Főhatósághoz, hogy a hazafias áldozatkészségnek a lakosság széles köreiben való ébrentartása és fokozása érdekében, úgy a saját, mint a kezelése alatt álló javadalmak és alapok részéről előljárva, a joghatósága alatt álló papságnak hasonló irányban való buzditása, de főként a hivek megfelelő kioktatása útján a cél elérésére ezuttal is közrehatni méltóztassék.

Tájékozás céljából van szerencsém megjegyezni, hogy a harmadik hadikölcsön feltételei nagyjában azonosak lesznek az első hadikölcsön feltételeivel. Ezuttal is igénybe lesznek vehetők az 1914. évi augusztus hó 1-e előtt elhelyezett, egyébként a moratorium feloldó rendeletben foglalt korlátozások alá eső betétek is, az Osztrák Magyar Bank és a m. kir. hadikölcsönpénztár pedig épúgy, mint az első és második hadikölcsönnél, a kibocsátandó harmadik hadikölcsönnél is messzemenő kedvezményeket fognak nyújtani a jegyzésben résztvevők részére, hogy ezek jegyzésüket minél előnyösebben bonyolíthassák le.

Az első két hadikölcsön jelentékeny sikere s az a körülmény, hogy a közönség kezében most az eléggé jó termés értékesítése és a magas árak következtében jelentékeny összegű készpénz van, a harmadik hadikölcsön sikere tekintetében is a legszebb reménnyel kecsegtet, annál is inkább, mert a harctéri helyzet a második hadikölcsön kibocsátása óta igen kedvezően alakult. Kedvezők a kilátások azért is, mert a közönségnek ama rétegei, amelyek eddigelé az állami kibocsátások szempontjából jóformán tekintetbe sem jöttek, s amelyek megtakarított összegeiknek állampapírokba való elhelyezését eddig nem is ismerték, de amelyeknek kezén a háború folytán igen sok készpénz gyűlt össze, az első két hadikölcsön kibocsátása alkalmával szervezett propaganda folytán a tőke elhelyezésének ezzel a módjával kezd megbarátkozni, s különösen azok az igen kedvező tapasztalatok, amelyek e tekintetben a második hadikölcsön jegyzése alkalmával tétettek, arra a reményre jogosítanak, hogy ha sikerül az akciót jól szervezni, illetve a második hadikölcsön kibocsátása alkalmával jól bevált szervezetet még tökéletesbíteni, s a közönséggel megértetni, hogy úgy a haza, mint a maga érdekében akkor cselekszik helyesen, ha otthon tartogatott készpénzét s a közeljövőben várható megtakarításait hadikölcsön jegyzésére fordítja: akkor

a harmadik hadikölcsön eredménye az eddigi kölcsönök eredményét is felül fogja mulni.

Az új kölcsönre vonatkozó hivatalos aláírási felhívás minden valószínűség szerint folyó évi október hó első felében fog közzététetni, s az aláírási idő az első és második hadikölcsönnél ezirányban általánosan megnyilvánult óhajtáshoz képest lehetőleg hosszú időben (3-4 hét) fog megállapíttatni. Igen célszerű volna tehát, ha a hivek a jelzett időbe első vasárnapi istentiszteleteken lehetőleg a szószékről, vagy más alkalmas módon buzdíttatnának lelkipásztoraik által a jegyzésben való minél tömegesebb és nagyobb arányu részvételre. Ha megismertetnének velük az aláírás feltételei és módozatai, az aláírásból reájuk háruló anyagi előnyök s emellett még kifejtenék előttük az, hogy hazafias kötelességet teljesítenek akkor, ha ott-hon őrzött készpénzüket — kamat ellenében — a haza rendelkezésére bocsátának a háboru kedvező eredményének biztosítása érdekében, s ha felvilágosíttatnának, hogy emellett saját érdekeiket is jobban megvédik, mint a készpénznek otthon tartása által, mert pénzünknek is épügy, mint állami kötvényeinknek tulajdonképen csak az állam hatalma, tekintélye és fizetőképessége adja meg az értékét és szükség esetén az állami kötvények is mindenkor pénzzé tehetők.

Ily irányu kegyes közreműködését kérve, fogadja a Főtiszt. Főhatóság őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1915. évi október hó 2-án. *Jankovich.*

Az új hadikölcsönre vonatkozó hivatalos felhívást, valamint az aláírás feltételeit és módozatait a m. kir. kormány legközelebb közzé fogja tenni, azokra tehát gondos betekintés után a hivek figyelme behatóan felhívandó.

Kelt Pécsett, 1915. okt. 6.

† Gyula s. k.
püspök.

1915.

XXI.

3087

1915

Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, enixis precibus Rmi P. Abbatis Primatis O. S. B. obsecundans benigne concedere dignatus est, ut sacerdotes omnes, operam suam saeculares vel regulares, qui in praelio aut in castrorum hospitalibus seu in militibus impendentibus, praesenti bello perdurante, militibus operam suam praestant in benedicendi spiritualibus, valeant unico signo crucis benedicere Numismata S. Benedicti, numismata iisque omnes applicare Indulgentias, hucusque huiusmodi Numismatibus a S. Sede concessas. S. Benedicti.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 5 augusti 1915.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*.

L. † S.

† Donatus, Archiep. Ephesin., *Adessor S. O.*

3088

1915

Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, omnibus et singulis christifidelibus corde saltem contrito piissimam orationem, remotissima vetustate venerandam, in Canone Missae asservatam, cum adiectis invocationibus, ut sequitur: „Liberam nos, quaesumus, Domine, ab omnibus malis praeteritis, praesentibus et futuris; et intercedente beata et gloriosa semper Virgine Dei Genitrice Maria, Indulgentiae recitantibus orationes quasdam pro pace.

cum beatis Apostolis tuis Petro et Paulo atque Andrea et omnibus Sanctis, da propitius pacem in diebus nostris, ut ope misericordiae tuae adiuti, et a peccato simus semper liberi, et ab omni perturbatione securi. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen. — Pax Domini sit semper nobiscum. — Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem“, vel quocumque alio idiomate, dummodo versio sit fidelis, quoties id egerint, toties Indulgentiam trecentorum dierum, defunctis quoque profuturam, benigne concessit. Iis praeterea, qui easdem preces per mensem recitare consueverint, semel infra eundem mensem, dummodo confessi ac s. Synaxi refecti, ad mentem Summi Pontificis pie oraverint, plenariam Indulgentiam, similiter animabus defunctorum applicabilem, clementer elargiri dignatus est. Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla brevis expeditione.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 5 augusti 1915.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*.

L. † S.

Aloysius Giambene, *Substitutus pro Indulgentiis*.

3089

1915

Oblata pro
monumento
Pii Pp. X.
urgentur.

Pia oblata pro monumento Pii Papae X. beatae memoriae, quorum collectionem sub Nro 1355. Litt. Circ. IX. anni currentis ordinavi, e pluribus adhuc parochiis dioecesis Nostrae desiderantur. Stipem amoris filialis erga magnum Pontificem quo citius fini destinato consignare desidero, praesentibus igitur omnes curatos, qui resultatum collectionis nondum Ordinaria-tui submiserunt provoco, ut oblata usque finem huius mensis Cancellariae Episcopali inomissee exhibeant.

3090

1915

Requiem or-
dinatur pro
militibus in
defendenda
patria de-
functis.

Anno elapso die 3-o Novembris solemne Requiem pro militibus nostris in glorioso certamine pro patria defunctis celebravimus. Immensum bellum praeter omnium opinionem hoc anno etiam perdurat, novaque in dies sacrificia postulat. Gratissimi animi nostri sensus erga fideles, qui patriam defendendo immaturam mortem occubuerunt, exigunt, ut carissimae eorum memoriae peculiaris et hoc anno dies dedicetur. Ideoque praesentibus ordino, ut tam in Ecclesia Cathedrali, quam in omnibus parochialibus et Re-

ligiosorum ecclesiis die 3-o Novembris a. c. Sacrum Cantatum de Requiem cum Libera pro refrigerio eorum celebretur, omnesque ad hanc Missam civiles et militares magistratus invitentur.

3091

1915

Fervidis illis vereque apostolicis verbis Benedicti Papae XV feliciter regnantis, cuius amantissimam epistolam Vobis una cum praesenti nostra cohortatione transmittimus, commoti et excitati, summo studio aggredimur ad exsequendum id quod dilectissimo nostro et communi Catholicorum totius orbis terrarum Patri pro eius animi nobilitate est in votis, quippe qui „*speret omnes suos filios, invitationi Episcopatus Poloniae obsequentes, certatim cohortationem illam accepturos et communibus precibus communibusque collationibus dolores nobilissimi populi poloni mitigaturos esse*“, et Vos, ut nobis Vestrum pretiosum auxilium largiri velitis, oramus atque obsecramus.

Episcopatus
Poloniae
supplicatio-
nes et munera
pietatis petit
pro Polonia.

Polonia immensa illa regio catholica, propter horribile bellum immania perpeti mala cogitur, maxima eius pars plane devastata est, et in tantam immersa miseriam, qua homines haud scio an unquam maiorem viderint: in cuius finibus non solum plus centies centena milia militum ex anno inter se pugnant, non solum innumerabilia oppida, pagi, templa, aedificia inexorabilibus belli hodierni eventibus destructa, non solum in immensa regione omnia quae ad victum sunt necessaria plane exhausta; sed etiam Polonos illos miserrimos contra se ipsos pugnare in tribus hostilibus exercitibus coactos videmus, ubi haud raro absque misericordia et multoties etiam nescius frater fratrem, patrem filius, cognatus cognatum, amicum amicus interficit. Sanctissimus Pater ipse affirmat hanc ultra modum horribilem conditionem populi Poloniae, cum dicit, illum „*plura quam ullum alium tristibus belli eventis et passum esse et pati*“.

Haec Polonia, quae semper propugnaculum fuit Christianorum, per saecula Europam contra feras Tatarorum catervas defendit eamque identidem iugo Turcarum servavit. Praeterea nunquam desiit, ne gravissimis quidem temporibus, filia esse optima et fidelissima Sanctae Ecclesiae atque etiam hodie in sua fide non vacillavit, quamvis terribilia sint quae Divina Providentia illi pro Suis inexplicabilibus consiliis reservavit; prostrata autem in extrema iacet indigentia auxilii tam moralis, — ut fide inconcussa firmaque fiducia mala illa superare valeat, quae adhuc ei sunt destinata, — quam

materialis, — ut centena millia filiorum e gravibus morbis, miseria, fame eripere possit, quae iam nunc tam innumeras exigunt victimas.

Cum vero, ut Sanctissimus Pater vere dicit, „*calamitates Poloniae non alio modo mitigari possint nisi unanimi auxilio populorum*“, nos in extrema pagina subscripti Archiepiscopi et Episcopi Poloniae cum fiducia et lacrimis Vos adimus, Venerabiles Fratres, nomine Matris Misericordiae et magnorum illorum Sanctorum, quos Polonia dedit Ecclesiae Catholicae, suppliciter rogantes, ut praecipere velitis, ut fideles Vestrarum dioecesium suas preces jungant cum fervidis illis supplicationibus, quas Sanctissimus Pater pro tota natione Polonorum promittit, sua praeterea pietatis munera cum eo dono, quod „*Vicarius Christi in excelsa sua paupertate, quae hac terribili hora magis quam unquam prius sentitur*“, pro Polonia benignissime destinavit.

Brevissimae etiam preces et munus modestissimum erunt monumentum quoddam charitatis Catholicorum omnium nationum erga miseram nationem sororem, neque est dubium, quin illa apud Dominum Misericordem mercedem uberrimam consequantur.

Cum praeterea Divinus Salvator ipse confirmet, precibus communibus omnia posse impetrari, dicens :

„ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum“ (Matth. XVIII, 20), rogamus Vos, his sanctissimis verbis confisi, ut precibus et muneribus, quae pro Polonia offerentur, — specialibus supplicationibus, quas Vobis Vestra charitas suggeret, constitutis, — diem statuatis, quem Vobis proponimus, ut totus orbis catholicus communibus precibus pro misera natione sese conjungat, atque pro illa misericordiam Dei efflagitet.

Dignemini igitur, Venerabiles Fratres, in Vestris dioecesibus praecipere, ut Clerus *Dominica, die 14 Novembris* a. 1915 populo in omnibus templis annuntiet, *sequentem Dominicam (i. e. diem 21. Novembris)* illis supplicationibus et colligendis pietatis muneribus esse constitutam, pro quibus Sanctissimus Pater iis omnibus, qui sese participes reddent illorum bonorum operum, et hoc modo

„*Poloniae amantissimi benefactores erunt*“, toto sui cordis affectu „*specialem Apostolicam Benedictionem*“ impertitur.

Benedicat Dominus benignus nostros labores pro salute morali et materiali fidelium, qui nostrae curae sunt commissi, et vulneribus tot mise-

rorum medeatur, orbi terrarum vero sanguine perfuso quam celerrime pacem stabilem et dulcem respirationem post horrendum hoc bellum largiatur:

Pax Domini sit semper Vobiscum, Venerabiles Fratres!

Vestri Fratres in Christo:

† Edmundus Dalbor, Electus Archiepiscopus Gnesnensis et Posnaniensis. † Josephus Bilczewski, Archiepiscopus Leopoliensis (Rit. Lat.). † Josephus Teodorowicz, Archiepiscopus Leopoliensis (Rit. Arm.). † Alexander Kakowski, Archiepiscopus Varsaviensis. † Franciscus Albinus Symon, Archiepiscopus Tit. Attaliensis. † Carolus Hryniewicki, Archiepiscopus Tit. Pergensis. † Adamus Stephanus Sapieha, Princeps-Episcopus Cracoviensis. † Augustinus Losinski, Episcopus Kielcensis. † Stanislaus Casimirus Zdzitowiecki, Episcopus Cujaviensis seu Callissiensis. † Antonius Julianus Nowowiejski, Episcopus Plocensis. † Josephus Sebastianus Pelczar, Episcopus Premisliensis. † Marianus Ryx, Episcopus Sandomiriensis. † Leo Walega, Episcopus Tarnoviensis. † Casimirus Ruszkiewicz, Episcopus Tit. Berisensis, Suffraganeus Varsaviensis. † Ladislaus Bandurski, Episcopus Tit. Cydoniatensis, Auxiliaris Leopoliensis. † Anatolius Nowak, Episcopus Tit. Irenopolitanus, Auxiliaris Cracoviensis. † Paulus Jedzink, Electus Episcopus Tit. Themisoniensis, Vicarius Capitularis Posnaniensis. † Gulielmus Kloske, Episcopus Tit. Theodosiopolitanus, Vicarius Capitularis Gnesnensis.

Datum Posnaniae, Leopoli, Varsaviae, Cracoviae, die 15 Augusti, anno Domini 1915.

A világháboru véres borzalmai és mérhetetlen csapásai által legmélyebben sujtott kath. lengyel nép lelki vezetői, főpásztorai által a fentebb közölt megindító segélykiáltással fordul az egész világ katolikus testvéreihez. A minden emberi képzeletet tulszárnyaló világfergeteg többé-kevésbbé minden népet és nemzetet megtép és megvisel, főleg azok közül, amelyeket e véres zivatar tevékeny részvételre sodort, ámde egyetlen egy sincs az egész világon, amely miatta és benne oly kimondhatatlan sokat szenvedett volna, vagy szenvedne, mint a jobb sorsa méltó szegény lengyel nemzet. Fiai három ellenséges állam polgárai; sokszor ép emiatt egymás ellen küzdenek s egymás fegyverétől hullanak el a véres csatákban. Városaik, falvaik, egykori országuk a legborzasztóbb harcok szintere már a háboru kitörése óta. Szakadatlan csaták rémes furiái pusztítanak náluk. Férfiaik zöme

a harcokban vérzik, az otthonlevőket a köztük, felettük, körülöttük dúló csaták emésztik, pusztítják. A legtöbben elvesztették otthonukat, vagyonukat, a gyermekek szülőiket, sok szülő harcba szállt fiait, a családok mindenüket, mi e földön drága s kedves nekik. E szomoru pusztulás közepett a lengyel püspöki kar azt kéri az egész világ katolikusaitól, hogy folyó évi november 21-ikén, mely vasárnapra esik, imnapot tartsanak Isten irgalmáért esedezve a mélyen sujtott lengyel nép részére, s ugyanekkor gyűjtés rendeztessék, hogy a katolikus testvérnépek szeretet-adományaival enyhíttessék a háboruban legtöbbet szenvedett lengyel nép nyomora.

A magyar nemzetben mélyen gyökerező rokonszenv él a lengyel nép iránt, mit csak fokoz az a bensőséges részvét, melyet e háboru rettenetes pusztításai közt legmélyebben sujtott nemzet iránt érez. Ennek alapján elrendelem tehát, hogy f. é. nov. 21-én a nyilvános istenitisztelek alkalmával úgy a szent misék, mint a litániák után közös ima végeztessék a mérhetetlen sokat szenvedő lengyel testvérekért s ugyanakkor vagy megfelelő persely kihelyezésével, vagy más alkalmas módon templomi gyűjtés rendeztessék a lengyel nép javára. A begyűlt összegek november végéig az egyházmegyei Hatósághoz küldendők, hogy a segílyt mielőbb rendeltetése helyére juttathassam.

3092

1915

Arany, ezüst
érmék és
bankjegyek
káros elrejtése.

Fájdalmas érzéssel közlöm alább a nm. vallás- és közokt. [minister úrnak újabb felhívását az arany, ezüst érmék, a bankjegyek, sőt a nikel és bronz váltópénzérmék felhalmozása és elrejtése ellen indítandó mozgalom ügyében, mert ez a felhívás újabb bizonyítéka annak, hogy népünk még mindig nem értette meg, milyen félelmetes károsodást okoz úgy magának, mint az egész társadalomnak azzal, hogy a kezeibe kerülő pénznemeket indokolatlanul visszatartja és eldugdossa. A forgalomból kivont pénz a mindennapi életet és a kereskedelmet szerfelett megnehezíti, szinte megbénítja, a pénznemek látszólagos hiánya hitelünket gyengíti, pénzünk értékét a külfölddel szemben csökkenti, az elrejtett tőkék tulajdonosait az annyira szükséges kamatozástól megfosztja, állandó zavarokat okoz s az egész nemzetet károsítja. Hazafias kötelessége tehát mindenkinek a rendelkezésére álló összes eszközök igénybevételével odahatni, hogy népünk legszélesebb rétegei is megértssék a pénzérmék és bankjegyek visszatartásának észszerűtlenségét

s azt a saját érdekük parancsolta kötelezettséget, hogy eddig elrejtve tartott pénzkészleteiket gyümölcsöző forgalomba hozzák. Felhivom tehát egyházmegyém tiszt. papságát és kedvelt tanítóimat, hogy e mozgalom támogatásában lankadatlan kitartással közreműködni sziveskedjenek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 11079/1915. eln. sz.

Körrendelet.

Folyó évi június hó 28-án 5782/el. szám alatt kelt és a vezetésem alatt álló minisztérium „Hivatalos Közlöny”-ének folyó évi július 15-iki számában közzétett rendelettemmel intézkedtem az iránt, hogy a váltópénzérték felhalmozása és elrejtése ellen a lakosság tájékoztatása és felvilágosítása céljából mily intézkedések foganatosítandók.

A belügy-, valamint a kereskedelemügyi miniszter urak a közigazgatási hatóságok, illetőleg a kereskedelmi és iparkamarák útján hasonló irányu tevékenység kifejtése iránt intézkedtek.

Sajnálatos jelenség, hogy ezek a széles körben foganatosított intézkedések nem vezettek a kívánt eredményre, mert a lakosság nagy része még mindig felhalmozza és elrejtve tartja az arany és ezüst érméket, a bankjegyeket, sőt a nikel és bronz váltópénzértékeket is, dacára annak, hogy csapataink ragyogó teljesítményei folytán ellenségeink az országból teljesen kiűzettek, sőt messze az ország határán túl viasszaszorítottak, úgy hogy országunk ellenséges betörések ellen ma már teljesen biztosítva van és az ország belsejében a kereskedelmi forgalom békésen és nyugodtan bonyolódik le.

Habár a háború következményeitől való túlzott félelem és az ellenséges betörések miatti aggodalom, valamint egyes vidékeken a rögtöni menekülésre való kényszer, amelyek a félénk és kishitű embereket a pénzérték felhalmozására és elrejtésére indíthatták, ma már okul még az ilyen kishitűek előtt sem szolgálhatnak, úgy látszik, hogy a pénzérték felhalmozása és elrejtése még mindig nem szűnt meg, aminek oka a fent említett félelem okozta megszokás hatalmában, a rossz példa követésében és abban a körülményben keresendő, hogy a köznép, amely a jelenlegi rendkívüli viszonyok közt aránylag tetemes pénzösszegek felett rendelkezik, nem bír a célszerű pénzkezelés ismeretével.

Ismeretes, hogy különösen a mezőgazdasággal foglalkozó néposztálynak a mezőgazdasági termékek szokatlanul magas ára, nemkülönben a

hadsereg részére igénybevett eszközök és jószágok értékének készpénzzel történő kifizetése következtében szokatlanul nagy pénzösszegek jutottak birtokába és az a körülmény, hogy ezek a körök nincsenek hozzászokva a bankszerű pénzkezeléshez, most sokkal nagyobb mértékben válik érezhetővé, mint a rendes békés viszonyok között, mert most sokkal több pénz lévén kezeik között, a pénzforgalmi eszközök nagyobb mennyisége válik áldozatává a pénzfelhalmozás szokásának. Ehhez járul még az is, hogy a férfiak nagy része, akik békés állapotok között a pénzt kezelni szokták, ma katonai szolgálatot teljesítenek és a gazdaság vezetése sok esetben nagyobb részt az asszonyokra hárul, akik azután részben aggodalomból, részben tapasztalatlanságból a kezük közé került összes pénzt gondosan elrejtik.

Ezek a körülmények, amelyek pedig főokai a mai váltópénz hiánynak, még kellemetlenebb következményekkel járhatnak akkor, ha a földműveléssel foglalkozó lakosság az idei termés értékesítéséből bofolyó tekintélyes mennyiségű pénzt ismét felhalmozza és elrejt. Ennélfogva idejében gondoskodni kell a lakosság legszélesebb rétegeinek kellő felvilágosításáról abban az irányban, hogy a pénz felhalmozása és elrejtése különösen a mai háborús viszonyok között úgy az egyeseknek, mint az összeseknek érzékeny károkat okoz és emellett még hazafiatlan cselekedet is. A felhalmozott pénz ugyanis nemcsak nem kamatozik, hanem ki van téve a megsemmisülés veszélyének is. A korábbi idők tapasztalatai is igazolják, hogy a felhalmozva otthon tartott pénz nagy része lopás, rablás, tüzkár következtében megsemmisült, a félretett papírpénzt s bankjegyeket egerek rágták el, avagy hogy a pénz rejtkehelye örök feledésbe ment.

Ezzel ellentétben, ha a pénz adósság törlesztésére fordítatik, megkönnyebbülnek a tulajdonos terhei, ha pedig bizalomra méltó hitelintézetknél elhelyeztetik, vagy hadi kölcsön kötvények vásárlására fordítatik, a tulajdonos örökre biztosítva van a megsemmisülés veszélye ellen, sőt a magas kamatok révén tetemes jövedelemre tesz szert.

Ennélfogva tisztelettel arra kérem a Főtiszt. Főhatóságot, méltóztassék sürgősen intézkedni az iránt, hogy a főhatósága alá tartozó tanítószék és papság a lakosság kellő felvilágosítására különös gondot fordítsanak és összes befolyásuk latbavetése mellett igyekezzenek a bankjegyek és pénzérmék felhalmozását megszüntetni, vagy legalább a lehetőség szerint korlátozni és odahatni, hogy az elrejtve tartott pénz — ha adósságok fizetésére

fel nem használtatik, — forgalomba hozassék, illetőleg gyümölcsözően elhelyeztessék.

Ennek a célnak elérhetése végett a közigazgatási hatóságok által megindított propagandát teljes erejükből támogassák; kezdeményezzék, hogy a társadalmi egyesületek ebben az irányban mielőbb akciót indítsanak és ezeknek a működésében is tevékeny részt vegyenek.

Igen jó hatással lenne ezen akció sikeres keresztülvitele érdekében mindenki által megérthető módon rámutatni arra, hogy a hadi kölcsön kötvényeket a szelvények beváltásával megbízott hivatalos beváltó helyek (állami pénztárak és adóhivatalok, póstatakarékpénztár, egyes budapesti bankintézetek) és az Osztrák-magyar bank főintézetei és fiókjai költségmentesen megőrzik és kezelik, ugyszintén arra is, hogy a takarékbetétek fentartással is elhelyezhetők, minélfogva ezek az értékpapírok különösen biztosíthatók a jogtalan eltulajdonításból eredhető minden károsodások ellen.

Ahhoz azonban, hogy e téren a kellő eredmény eléressék, szükséges, hogy a megindított akció céltudatosan, állandóan és eréllyel folytattassék. Nem elég ennélfogva a köznép figyelmét ezekre egy ízben felhívni, hanem folyton és állandó propaganda szervezendő és hivatalos eljárások alkalmával, tárgyalásoknál, összejöveteleknél, egyszóval minden kínálkozó alkalommal a hivatásuk, műveltségük vagy befolyásuk révén alkalmas egyének az akció hatékony támogatására és lelkes pártolására felhivandók.

A propaganda érdekében az előadottakon kívül különösen a következő szempontokra van szerencsém felhívni a Főtiszt. Főhatóság figyelmét:

I. Az ezüst-, nikel és bronz váltópénz érméket illetőleg.

A pénzfelhalmozás különböző faja között a legkevésbé indokolt és a közre nézve legkárosabb a váltópénz érmék elrejtése.

A váltópénz érméknek vagyonzbiztosítás céljából való összegyűjtése teljesen céltalan és egyedül csak arra alkalmas, hogy ezeknek a forgalomból való kivonása által a pénzforgalomban zavarok idéztessenek elő. Azáltal ugyanis, hogy egyes helyeken a váltópénzérmék nagy mennyiségben összegyűjtetnek és a forgalomból elvonatnak, váltópénz hiány áll elő; nehézségek támadnak a pénzváltásnál és bérfizetéseknél; ami a lakosság körében nyugtalanságot és bosszankodást idéz elő és ugy a munkaadóknak, mint a munkásoknak kellemetlenséget és nehézségeket okoz.

Uj érméknek kiverése nem segít a bajon, mert a tapasztalás szerint az uj fényes pénz különösen kedvelt tárgya a pénzgyűjtésnek és elrejtésnek még olyan egyének részéről is, akik különben érmék elrejtésével nem foglalkoznak.

II. A bankjegyeket illetőleg.

A napi szükségletnél nélkülözhető bankjegyeknek takarékpénztárban, bankokban vagy szövetkezetekben volna helyük, ahol kamatozó betétként lennének elhelyezendőek.

A ládafiába zárt, vagy a harisnyaszárba dugott pénz holt tőke; nem kamatozik és a közgazdaságnak sem használ. A hitelintézetek kezében vagy a hadi kölcsönre történő jegyzés esetén azonban a bankjegy átváltozik záloggá, hitellé, kölcsönné, váltóvá stb. és megtermékenyíti a közgazdaságot.

A hitelintézeteknél ma elhelyezett összegek nem esnek a moratorium rendelkezései alá, tehát ha más önkéntes megegyezés nem jött létre a betevő és a hitelintézet között, a betét bármikor felmondható és igénybe vehető.

Mindenek felett illő és ajánlatos, hogy a mai viszonyok között megtakarított pénzfeleslegek hadi kölcsönbe fektetessenek, amely a jegyző félnek 6%-ot meghaladó teljesen biztos jövedelmet hoz, sőt ha a kölcsön kötvények a visszafizetés időpontjáig megtartatnak még tőkenyereséget is biztosít.

Állami érdek, hogy a megtakarított pénzfeleslegek a hadi kölcsön jegyzés lezárása után is hadi kölcsönbe fektetessenek be, mert ezáltal a hadi kölcsön kötvények forgalmi értéke emelkedik és állandósul.

Aki eddig elmulasztott hadi kölcsönt jegyezni, tegye jóvá mulasztását a legközelebbi jövőben.

III. Az aranyat illetőleg.

A hadviselés egyik legfontosabb és nélkülözhetetlen eszköze az arany; minden hadviselő állam különös gondot fordít ennél fogva arra, hogy jegybankjának aranykészletét szaporítsa. Ebben a tekintetben is különösen nagy eredményt ért el a Németbirodalom. Ott a legélénkebb mozgalom indult meg a népesség minden rétegében, hogy minden aranypénz a birodalmi bankba

beszolgáltatassék és bankjegyekért becseréltessek. Több 100 millió márka aranypénz folyt be így a németbirodalmi bank pincéjébe.

A lelkészek, tanítók, városi és községi alkalmazottak versenyeztek abban, hogy minél nagyobb mennyiségű aranyat szállítsanak be a birodalmi bankba. Iskolás gyermekek jártak házról-házra aranyat gyűjteni és bankjegyek ellenében becserélni.

Ne maradjunk tehát mi se vissza, kövessük Németország példáját. Ámbár nálunk jóval kevesebb aranypénz érme volt eddig is forgalomban, mint Németországban, mégis szükséges, hogy az, ami még egyesek között van, mind az Osztrák-magyar bankba kerüljön.

Elsősorban a községi előljáróságok feladata a lelkészek és tanítók által támogatva a lakosságot ezen hazafias kötelességéről felvilágosítani, az arany értéket bankjegyekért becserélni és az aranyat az Osztrák-magyar bank legközelebbi fiókjába beszállítani.

Budapest, 1915. évi október hó 12-én. — *Jankovich.*

3093

1915

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 11500/1915. eln. sz. hozzám intézett megkeresésében a póttartalékosok és A) alosztályu népfölkelők felmentése ügyében a következő elvi kijelentést tette:

Póttartalékos és A) alosztályu népfölkelő tanítók felmentése.

„Szives tájékoztatásul van szerencsém a Főtit. Főhatósággal tisztelttel közölni, hogy katonailag kiképzett póttartalékos, valamint A) alosztályu népfölkelő tanítók felmentésre csak az esetben hozhatók javaslatba, ha a mondott kategóriába tartozók katonai felülvizsgálaton fegyveres szolgálatra alkalmatlannak s csupán segédszolgálatra alkalmasnak osztályoztatnak s ez a körülmény szabályszerű katonai bizonylattal igazoltatik, mely igazolvány a felmentési javaslatokhoz minden esetben csatolandó.”

A felmentési javaslatot a főhatóság terjeszti a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr elé, miért is, hogy az ilyen javaslatok elkészíthetők legyenek s a szükséges adatokat a tanhatóság ne legyen kénytelen ismét és ismét kérni a kérvényező iskolaszékektől s ezáltal az ügy elintézése ki ne nyújtassék, közlöm, hogy a következő adatokat kell a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett kérvényben megemlíteni: az iskola hány tanerős, az iskola tanítói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanító működik jelenleg s ezek közül hány mentetett fel a katonai szolgálat alól

s a tanerők közt hány rendes nőtanító van alkalmazva s hogy mennyi azon iskolába tényleg feljáró növendékek száma. Közlendő az is, hogy az illető tanító mennyi ideje van jelenlegi állásában alkalmazva. Ezenkívül a miniszteri rendelet még az iskolaépületek egymástól való távolságát s egyéb a helyettesítésre befolyással levő körülmények megemlítését is szükségesnek tartja s a cél érdekében a kérvényben mindezek felsorolandók. Végül ismételtén előforduló esetek miatt újból hangsúlyozom s ez az összes felmentési kérvényekre vonatkozik, hogy a felmentési kérvények kizárólag mindig a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézendők s az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz nyújtandók be, mert a felmentés iránti javaslatokat a katonai hatóságokkal a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr közli.

3094

1915

Gyűjtés a
harctéren tü-
dőbetegséget
szerzett kato-
nák javára.

A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület, mely az ismert „Csak egy virágszálat“ nemes jelszó alatt halottak napja körül a tüdőbetegségben szynylódó betegek javára szokott évente gyűjtést rendezni, ez évben, — a világháboru számtalan gyötrelmet érlelő idejében — széleskörű mozgalmat indít azon célból, hogy a harctéren tüdőbetegséget szerzett katonák és a tüdőbetegség folytán rokkantakká vált hősök egészségének, munkaképességének visszaállítására intézményei révén minél hatékonyabban közreműködhesék. E nagy problémát, a tüdőbeteg katonák megmentését az egyesület úgy látja legjobban megoldhatónak, ha a szenvedő hősök befogadására és szeretetteljes ápolására szanatóriumi jellegű intézményeket létesít. A saját meglevő szanatóriumait kiegészíti tehát s ennek céljaira nagyarányu gyűjtőakciót indít, s miután iskolai és közigazgatási uton már megindult a gyűjtés, felette kívánatos, hogy *a templomok szószékeiről is meleg lelkipásztori szavak hirdessék a gyűjtés emberszeretettől áthatott, nemes hazafias célját.*

Az Egyesület elnökségének felkérésére készséges örömmel megengedem tehát, hogy egyházmegyém tiszt. lelkészei e nemescélú gyűjtést halottak napja körül a szószékről hiveik szerető gondjába ajánlják, templomaikban megfelelő gyűjtőperselyeket helyezzenek el s a begyűlt adományokat f. évi november hava közepéig a püspöki Irodába küldjék.

3095

1915

Vitéz katonáink új téli harcok előtt állanak. Épen ezért a nagyközönség minden rétege a téli hideg ellen óvó cikkekre vonatkozó kérdésekkel ostromolja a honvédelmi minisztérium Hadsegélyző Hivatalát. A Hadsegélyző Hivatal ezekre való tekintettel elhatározta tehát, hogy a közvetlen tapasztalatok alapján a küzdő harcosok szükségleteinek valóban megfelelő tárgyak leírását egy — rajzokkal és kimerítő magyarázatokkal ellátott „Utmutató”-ban foglalja össze, melyből mindenki tájékozást nyerhet arról, minő cikkekre van szüksége harctéren küzdő, vagy oda induló katonáinknak. A Hadsegélyző Hivatal e feletle szükséges és hasznos Utmutatót, mely a közeli napokban fog megjelenni, minden plébániahivatalnak megküldi. Szeretettel kérem tehát egyházmegyém tiszt. lelkészeit, hogy e füzetet tanulmányozni s a benne foglaltakra a hívek figyelmét minden alkalommal felhívni el ne mulasszák.

A Hadsegélyző Hivatal Utmutatója.

3096

1915

F. évi X. körlevelemben 1536/1915. sz. alatt kiadtam a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 47654/1915. sz. s f. évi XI. körlevelemben 1781/1915. sz. alatt 60614/1915. sz. rendeletét. Alábbiakban ezeknek kiegészítésül tudomásvétel céljából közreadom ugyancsak a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak az államsegélykérés körüli eljárásra vonatkozó 108076/1915. VII/a sz. pótrendelkezését.

Min. rend. a szerzetes iskolák államsegélye körüli eljárás tárgyában.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 108076/1915. sz. VII/a.

A szerzetesi elemi iskolák építési segély engedélyezése iránti kérelmeinek felterjesztése tárgyában a folyó évi május hó 1-én 47654. sz. a. kelt iratom kapcsán van szerencsém a Főtitzt. Főhatóságot pótlólag tisztelettel felkérni, hogy mindazon nagybecsű előterjesztéseiben, amelyek szerzetesi elemi iskolák részére bármilyen természetű államsegély engedélyezésére vonatkoznak, méltóztassék feltüntetni azon körülményt is, hogy az illető elemi iskolában a tanítást ellátó szerzetes milyen rendhez, s a rend melyik rendtartományhoz tartozik, hol van a rendtartomány székhelye és kiterjed-e a rendtartomány Magyarországon kívül eső területekre is. Budapest, 1915. szeptember hó 22-én. *Jankovich.*

3097

1915

A felekezeti
iskolának a
község részé-
ről való segé-
lyezése tár-
gyában elvi
döntés.

Elvi jelentőségénél fogva alábbiakban közlöm a m. kir. belügymi-
niszteriumnak 95775/1915. sz. döntését.

Másolat. M. kir. Belügyminiszter. 95775—1915. sz. — IV—a. A vá-
laszirat alapjául szolgáló jelentés száma: 13413—1914. alisp. Tárgy: heli-
vágási róm. kath. iskola községi segélyezése. Szepesvármegye közönségé-
nek. Lőcse.

A vármegye közönsége 1914. évi október hó 14. napján tartott köz-
gyűlésében 9955/520—1914. kgy. sz. alatt hozott meghatározásával megta-
gadta a jóváhagyást Helivágása község képviselőtestületének 1914. évi ju-
nius hó 10-én tartott közgyűlésében hozott attól a véghatározatától, amely-
lyel a nevezett község képviselőtestülete kimondotta, hogy az ottani róm.
kath. felekezeti elemi népiskola 16400 K-t kitevő építési költségeit magára
vállalja oly módon, hogy három éven át évente 5466 K 66 fillért vesz fel
e cimen a község költségelőirányzatába. A vármegye közönségének ezt a
véghatározatát a helivágási róm. kath. iskolaszék felebbezése következtében
felülvizsgálván, azt a vallás és közoktatásügyi miniszter ur véleményének
meghallgatása után megváltoztatom és a községi képviselőtestület szóban
levő véghatározatát azzal a módosítással emelem érvényre, hogy a segélye-
zési összeg nem három, hanem 10 (tiz) évi részletben és pedig a háboru
teljes befejezését követő költségvetési év kezdetétől számítva folyósíttassék.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter megállapítása szerint ugyanis
mig egyrészt kétségtelen, hogy Helivágás pol. község eddig a római katho-
likus iskolát nem segélyezte és így az iskolafentartó a segélyezésnél régi
gyakorlat jogcímére nem hivatkozhatik, másrészt azonban az 1868. évi
XXXVIII. t.-c. alapján nincs törvényes akadálya annak, hogy a község az
iskolát önként segélyben részesítse és figyelemmel arra, hogy az ujonnan
épült róm. kath. iskola Helivágásán az egyetlen iskola lévén, ennek ujra-
építése és fejlesztése által tulajdonképpen a pol. község mentesült az iskola-
állitás kötelezettsége alól, indokolt, hogy a község által megajánlott építési
segély a szóban levő iskolának megadassék. A szó alatti segélyezés kérdése
tehát csak vagyonszelvényes szempontból igényelvén elbírálást, az e tekin-
tetben felmerülhető aggályok azzal, hogy az építési segély évek hosszú so-
rára felosztva folyósíttatik és pedig csak a jelengi súlyos gazdasági viszo-

nyok megváltoztatása, illetőleg a normális idők bekövetkezése utáni első évtől kezdve fogja a község lakosságát terhelni — eloszthatók voltak. A vallás- és közoktatásügyi miniszter urral egyetértőleg kijelentem azonban, hogy eme segélyezésből a községre nézve állandó segélyezési kötelezettség nem származhatik. Erről a vármegye közönségét az iratok visszaküldése mellett további eljárás végett értesitem.

Budapest, 1915. augusztus hó 15-én.

A miniszter rendeletéből: *Diószeghy* János s. k., miniszteri titkár.

A hivatalos másolat hitelül: Lőcse, 1915. évi szeptember hó 1-én,
Olessák m. kiadó.

3098

1915

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 9712/1915. eln. sz. A postán
A postahivataloknál a rendkívüli körülmények következtében előállott cso- elfekvő cso-
magtorlódások arra készítették a m. kir. kereskedelemügyi miniszter urat, magokért fek-
bér fizetendő.
hogy minden olyan kézbesítendő csomag után, a mely a postaszolgálat hi-
báján kívül raktáron hever, fekbér szedessék, amelyet csomagonként és na-
ponként 5 fillérben állapított meg.

A fekbér úgy a bel- és külföldi csomagok, valamint a fiók- és rak-
tárbérlők csomagjai után is jár.

Nem számítandó fekbér:

a) arra a napra, amelyen a csomag a rendeltetési postahivatalhoz be-
érkezett és az azt követő két napra;

b) poste restante címzett csomagoknál a beérkezés napját követő hét napra;

c) a postahivatal székhelyét képező község külterületére és a posta-
hivatal külső kézbesítő területébe szólóknál, ha e helyekre nincs hetenként
legalább hatszori kézbesítés, szintén a beérkezés napját követő hét napra;

d) az igazgatóságához felterjesztett kézbesíthetetlen tért csomagok után;

e) oly csomagoknál, amelyeknél a kézbesítés a címzett által előzőleg
beszerzendő okmány beérkeztéig fel van függesztve;

f) oly csomagoknál, a melyekről bármely okból jegyzőkönyv vétetett
fel, vagy bármilyen okból csak hivatalos közbenjárás mellett kézbesíthetők;

g) olyan csomagoknál, a melyek a postahivatal hibájából fekszenek
a raktárban. Ezeknél ezt a körülményt a szállító levélre fel kell jegyezni.

A csomagnak belföldre való vissza- vagy utánküldése esetében a fekbért, az
a) — g) pontok alatt foglalt korlátozások figyelembe vétele mellett kell felszámítani.

Erről a Főtiszt. Főhatóságot, az alárendelt hatóságokkal, hivatalokkal és közegekkel leendő szives közlés céljából, azzal a felkéréssel van szerencsém értesíteni, hogy hivatalos csomagjaikat minél előbb elhozatni sziveskedjenek a postahivataloktól, mert a fentemlitett határidők letelte után azok után is fekbér fog szedetni. Budapest, 1915. évi szeptember hó 28-án. — *Jankovich.*

3099

1915

Lelkigyakorlatok a Kongregáció-Otthonban.

A folyó év nyara folyamán a tömeges papi szentgyakorlatokat a legtöbb helyen nem lehetett megtartani. A budapesti Mária Kongregáció-Otthon hadi kórháza miatt nem nyújthatott annyi jelentkezőnek alkalmat az exercitiumokra, mint egyébkor. Az Otthon jézustársasági vezetősége elhatározta tehát, hogy egész éven át tartani fog triduumokat. Tekintettel arra hogy az idén a mi egyházmegyénkben sem tarthattuk meg a közös papi lelki gyakorlatot, az alábbi sorrendben tartandó exercitiumos triduumokat a legmelegebben ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe. A csoportok ideje a következő: Október 25—29; november 8—12; 15—19; nov. 29. — dec. 3. Akik a lelkigyakorlatokon résztvenni óhajtanak, forduljanak a Kongregáció-Otthon Regenséhez. (Budapest, VIII. Mária-u. 25.)

3100

1915

Bihun P:
A gör. kath.
liturgia értelmezése.

Bihun Pál salánki gör. kath. lelkész „A görög szertartásu katolikus Anyaszentegyház szent Liturgiájának értelmezése” címen érdekes művet adott ki. A munka 19 beszédben a sz. misének görög kath. szertartás szerinti bemutatását ismerteti. Gyermeke mély hit, valami szokatlan melegség, a Szentírás könyveinek kitűnő használata vonul át a munkán. Mint lelkiolvasmány is bensőséges és vonzó. Van benne valami a görög-szláv keleti hangulatból, mely nekünk nyugatiaknak ujszerű. Azon papok és műveltebb hívők számára, kik e szertartást még nem látták, a munka külön érdekességgel bír. A könyv ára portóval együtt 1 kor. 70 fillér. Megrendelhető a szerzőnél Salánk-on. (Ugocsa m.)

Datum Quinque-Ecclesiis, 20. Octobris a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

XXII.

3410

1915

Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp: XV, universis ex utroque sexu christifidelibus, quoties piam invocationem *Regina Sacratissimi Rosarii, ora pro nobis*, corde saltem contrito ac devote recitaverint, Indulgentiam *centum dierum* defunctis quoque adplicabilem, benigne concessit. Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Invocatio ad
B. V. a
Ssmo Rosa-
rio indulgen-
tia C dierum
ditatur.

Die 1 octobris 1915.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*.

L. † S.

Aloisius Giambene, *Substitutus pro Indulgentiis*.

3411

1915

Vigore Constitutionis Apostolicae, quae incipit „Maxima cura“, 20. Augusti 1910. emanatae (Litt. Circ. XVIII—1910), de consensu Capituli Cathedralis *examinatores prosynodales* ad quinquennium nominavi: *Stephanum Szeifricz*, elect. episcopum, praepositum maiorem; *Antonium Walter*, praelatum, canonicum, vicarium eppalem; *Gabrielem Hanny*, praelatum, canonicum; *Josephum Wurster* drem, praelatum, canonicum; *Julium Wajdits*, praelatum, canonicum; *Aloysium Döbrössy*, t. abbatem, canonicum; *Ludovicum Szilvek* drem, t. praepositum, canonicum; *Adalbertum Igaz* drem, canonicum, inspectorem scholarum dioec.; *Josephum Streicher*, t. abbatem,

Examinatores
prosynodales
et parochi
consultores.

canonicum, parochum Cathedralem; *Josephum Rézbányay* drem, cubic. intimum S. S., professorem theol.; *Stephanum Késmárky* drem, directorem academiae iuris eppalis; *Stephanum Sipos* drem, assessorem consist., professorem theologiae.

*

In obsequium eiusdem Constitutionis, item consentiente Capitulo Meo Cathedrali *parochos consultores* ad quinquennium elegi:

Geysam Frühwirth, can. ad hon., vicearchidiaconum et parochum in Gyulaj; *Ludovicum Beck*, vicearchidiaconum et parochum in Nagybecskerd; *Aloysium Zádor*, vicearchidiaconum et parochum in Baranyabán; *Adalbertum Schmidt*, vicearchid. et parochum in Hosszuhetény; *Ladislaum Charvat*, vicearchid. et parochum in Petrijevci; *Eduardum Koch*, vicearchid. et parochum in Villány.

3412

1915

Censores
dioecesani.

Vi decreti „*Pascendi dominici gregis*“ die 8-a Septembris a. 1907. editi censores dioecesani ad novum quinquennium constituti sunt: *Ludovicus Szilvek* dr., *Franciscus Romaisz*, *Franciscus Hanuy* dr., *Josephus Rézbányay* dr., *Stephanus Késmárky* dr., *Sigismundus Gyömöre* dr., *Carolus Erdélyi*, *Franciscus Virág*, *Joannes Schlick* S. J., *Augustinus Szendei* O. S. Fr., *Norbertus Párkányi* S. O. C., *Stephanus Komócsy*, *Stephanus Szentkirályi*, *Stephanus Sipos* dr., *Otto Szőnyi* dr., *Adalbertus Horváth*, *Carolus Müller*.

3413

1915

Concursus
pro parochia
Bikal.

Beneficium parochiale Bikal, per amotionem Gregorii Hoffer parochi aegroti incurabilis et secus provisi vacans, iurique patronatus Illustrissimae Dominae vid. L. Baronis Puchner obnoxium, concursui publico usque 10-um Decembris a. c. exponitur. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, beneficium istud obtinere desiderantes provocantur, ut recursus suos Illustrissimae Dominae Patronae inscribendos infra terminum praefixum Officio dioecesano exhibeant.

3414

1915

Personalia.

Guilelmus Mindszenti vicarius adusque in Bikal nominatus est administrator ibidem.

Gabriel Gere dr. curatus castrensis relevatus a servitio activo milit. munus praefecti studiorum et professoris theol. suppl. in Seminario nostro suscepit.

Petrus Frost cooperator in Palotabozsok constitutus est ibidem vicarius in spiritualibus.

Cooperatores translati sunt: *Joannes Baranyai* tamquam subsidiarius e Zomba ad Szálka; *Antonius Berta* ex Egerág in Petrijevci; *Josephus Marek* e Petrijevci ad Egerág; *Josephus Nyári* e Kárász ad Zomba; *Franciscus Tillinger* e Bogdása ad Beremend; *Emericus Wucskits* e Beremend ad Bogdása. *Andreas Kelemen* neopresbyter tamquam cooperator missus est in Koppányszántó.

3415

1915

Körlevéli intézkedéseimben ismételten megjelöltem azokat a módozatokat, amelyek mellett az egyházi fémtárgyak hadi célokra átengedhetők. Rendelkezéseimben mindig az a cél vezetett, hogy egyfelől minél több fémet juttassunk dicsőségesen küzdő hadseregeink szükségletére, másfelől azonban olyan fémtárgyak ne kerüljenek a beolvasztandó anyag közé, amelyeknek megsemmisülése műtörténeti szempontból érzékeny veszteséget jelentene anélkül, hogy a csekély fémanyag bárminő hasznót képezne a hadviselés érdekeire. Ezért hangsúlyoztam f. évi jun. 18-án kiadott XI. körlevelem 1786. száma alatt is, hogy azon templomi és egyéb egyházi fémtárgyak, melyek már használaton kívül vannak s a leltárakban nem szerepelnek, vagy amelyek az istentiszteleti ténykedéseknél nem szükségesek és műbeccsel nem bírnak, a hadsereg részére indított fémgyűjtési mozgalom céljaira felajánlhatók.

Hadi célokra szánt egyházi fémtárgyak beküldése.

A felajánlani szándékolt tárgyakról azonban előzetesen hozzám jelentés teendő, s a tárgyak püspöki irodámba beküldendők, hol egyházi szakértőm bevonásával a netán műbeccsel bíró tárgyak kiválasztatnak.

A Nemzeti Múzeum régiségtárának kérelmére most még pótlólag azt is elrendelem, hogy a hadi célra *engedélyem alapján* felajánlt fémtárgyak egyenesen a Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárába küldessenek, hogy az a felajánlt darabokat újból megvizsgálhassa, s a megfelelőket kiválaszthassa. A csupán beolvasztásra alkalmas darabokat azután a fémgyűjtő központnak szolgáltatja át, s ennek elismervényét a beküldőkhöz juttatja. A Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárához címzett postai küldemények 50 kilogram-

míg portómentességet élveznek, ha a csomagon és a szállító levélen a következő felírás alkalmaztatik: „Műbecsü régiség, hivatalos felszólításra beküldve. Viteldijmentes a Po. ü. cg. 70704—1905. sz. rendelete alapján.”

3416

1915

Templom,
plébánia és
kántorlak
előtt készített
járda költsé-
geinek fedé-
zése tárgya-
ban elvi
döntés.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter folyó évi október hó 22-én 112400. sz. a. kelt s Beregvármegye közigazgatási bizottságához intézett rendeletének mása. — A Közigazgatási Bizottság 1907. évi junius hó 13.-án 2067/907. szám alatt hozott azon határozatát, amellyel a beregszászi róm. kath. templom, plébánia és kántorlak előtt épített asfalt járda költségének fizetési kötelezettsége tárgyában intézkedett, Szalay Sándor beregszászi róm. kath. esperes-plebános közbevetett felebbezése alapján felülvizsgálat alá vevén, megváltoztatom s a templom előtti asfalt gyalogjáró fele költségének viselésére a beregszászi róm. kath. hitközséget azzal kötelezem, hogy nem fizetés esetén a hitközség tagjaitól fog e költség az adóforint arányában eszközrendő hatósági kivetéssel végrehajtásilag felhajtani. A beregszászi róm. kath. parochia és kántorlak előtti asfalt járda fele költségének 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett való megfizetésében pedig a javadalmas plébánost és a javadalmas kántort marasztalom el.

Igy kellett határoznom azért, mert a beregszászi róm. kath. templom tulajdonosa a beregszászi róm. kath. egyház, melyet a róm. kath. beregszászi parochiális hivek egyeteme alkot: következőképen az egyház hiveinek a kötelessége e városi közterheknek a viselése is.

A kegyurra ez a teher át nem hárítható, mert nem ő a viselésre, illetve a fizetésre kötelezett alany.

A parochiai és kántorlak előtti asfalt járda feleköltsége pedig azért terheli a javadalmasokat, mert a javadalmukat dologi jogon kizárólag élvező javadalmasok tekintendők a járda fektetési költségeknek, mint köztehernek viselésére egyedül kötelezetteknek.

3417

1915

Az
1873—1896.
években szü-
letett népfi-

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 12029/1915. eln. sz. alatt kiadott intézkedése kapcsán elrendelem, hogy az 1873—1896. években született s a f. évi október 27-ikétől december 31-ig terjedő időben

végbemenő népfölkelési bemutató pótszemlén besorozott népfölkelésre kötelezett tanítókról *legkésőbb 1916. évi január 7-ig* jelentés tétessék. A jelentéseket a besorozottak saját plébániahivataluk útján késedelem nélkül az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez tartoznak beküldeni. A jelentésnek fel kell tüntetnie, hogy a szóban forgó iskola, ahol az illető alkalmasnak talált tanító működik, hány tanerős, mennyi az összes tanulók száma, ezen iskola tanítói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanító működik jelenleg s ezek közül eddig hány tanító mentetett fel a katonai szolgálat alól, a tanerők közül hány rendes nőtanító van alkalmazva s végül, hogy az illető tanító, akiről a jelentés szól, mióta van jelenlegi állásán véglegesen alkalmazva? A jelentéshez azon népfölkelői igazolvány, melyet az alkalmasnak találtak a bemutató szemlén kapnak, csatolandó.

Az 1916. évi január 7-ike után érkező s olyan jelentések, melyek a fenti kérdésekre pontos adatokat nem szolgáltatnak s melyekhez a népfölkelői igazolványi lap csatolva nincs, figyelembe nem vehetők.

3418

1915

Alábbiakban közlöm a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 13000/1915. eln. sz. körrendeletét s felhivom a hatóságom alá tartozó összes iskolák igazgatóit, tanítóit és iskolaszékeit, hogy eme lelkes miniszteri intézkedés értelmében, — melyet én is egész terjedelmében magamévá teszek, — teljes odaadással buzgólkodjanak a gyűjtés sikere érdekében, hogy vitéz és hős katonáinknak megfelelő karácsonyi szeretetadományokkal kedveskedhessünk.

A katonák karácsonyára iskolai gyűjtés ajánlása.

Mult évi 4283/1914. sz. rendeletem szerint a gyűjtőivek a kir. tanfelügyelői hivatalok útján küldettek szét. Jelen intézkedések szerint a gyűjtőivek, még pedig minden plébániahivatal számára egy, mely az odatartható összes iskolák gyűjtését fogja tartalmazni, az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal által fognak a plébániahivataloknak megküldetni.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 13000/1915. eln. szám.

Jelen kelet és ügyszám alatt kelt körrendeletemnek az egyes intézetek igazgatóihoz és az elemi iskolákra vonatkozólag a tanfelügyelőkhez közvetlenül is megküldött másolatát van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságnak tisztelettel megküldeni s egyuttal felkérni, hogy a főhatósága alá tartozó

tanintézeteknél a körrendeletemben vázolt cél fontosságára való tekintettel hasonló intézkedéseket foganatosítani sziveskedjék.

Budapest, 1915. évi november hó 10-én.

Jankovich.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 13000/1915. eln. szám.

A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala és a magyar Vörös Kereszt Egylet a közelgő karácsonyi ünnepek alkalmából új felhívással fordul a magyar nemzethez. A közelgő karácsony ünnepi hangulatához kíván járulni azzal, hogy a harctéren küzdő hőseinknek a hálás szeretet önkéntes adományait nyújtja. Irántuk való szeretetünk a hazafias hála forrásából fakad; ez a hála készíti a hazának minden rendű és rangú polgárát arra, hogy békés otthonában lelkes ragaszkodással gondoljon azokra, akik ezt a drága otthont vérük hullásával, nélkülözések, szenvedések, emberfölötti áldozatok árán védelmezik.

S elszakadva az otthontól, melynek szeretete bátorítja szívüket s edzi fegyverüket legyőzhetetlenné, talán soha annyira nem érzik a boldog meleg otthon hiányát, mint karácsony szent estéjén. Haza száll szívük lelkük minden emlékezése, szálljon tehát hozzájuk minden magyar szív hálás megemlékezése is. Távol idegenben értünk harcoló, haza sóvárgó véreink érezzék meg elhagyott otthonuk hozzájuk ragaszkodó, reájuk váró meleg tűzhelyét a lövészárkokban, a hegyek kopár gerincei és idegen pusztaságok kietlenségei között.

A Hadsegélyző Hivatal s a Vörös Kereszt Egyesület a megvédett magyar haza rég nélkülözött melegét akarja kiárasztani a nehéz harcokat küzdő katonákra. A szent estén szeretné éreztetni hőseinkkel, hogy mindnyájan valamennyiükkel érezünk és mindnyájuknak szívesen juttatunk otthonunk karácsonyesti melegéből, feleslegéből.

A karácsony a gyermekek öröme s a szülők ünnepe. Hazánk tanuló ifjúsága, mely a győzelmes békének minden áldását élvezni fogja, mely hisszük, hogy dicsőbb, békésebb korban szolgálja majd nemzetünk jövőjét — nem maradhat el attól a mozgalomtól, mely az első sorban értük küzdő harcosok karácsonyestéjét kívánja családiasan derültté tenni. A magyar tanuló ifjúság otthona boldog ünnepének fénye áradjon szét a messze harcterekre is és a hazai társadalom jótékony adományai között találják meg

katonáink fiaink és leányaink szeretetének drága bizonyosságát: a magyar tanuló ifjuság önkéntes, kedveskedő ajándékát, melynél jobban, őszintébben, megindítóbban semmi sem emlékeztetheti az elszakadt apákat, testvéreket, fiukat reájuk váró otthonukra.

E célból folyó évi november havában az intézetek ifjusága — esetleg a szorgalmi idő egy-két órájának felhasználásával is — egybegyűjtendő, előtte a gyűjtés célja, lehetőleg a fent kifejtettek alapján, ismertetendő. A tantestületek a gyűjtést, a helyi viszonyokhoz szabott, lehetőleg rövid határidőn belül, végeztessék. A tanintézetek igazgatói a gyűjtött összeget, az adományozók neveit és az általuk adott összeget feltüntető „Kimutatás“-sal együtt, legkésőbb november hó végéig közvetlenül a m. kir. honvédelmi minisztérium Hadsegélyző Hivatalának (Budapest, V. Országháztér, képviselőház, félemelet) küldjék be és a gyűjtés eredményéről egyidejűleg közvetlen felettes hatóságukhoz is tegyenek jelentést.

Budapest, 1915. évi november hó 10-én.

Jankovich.

3419

1915

Horvát-Szlavon és Dalmátországok bánja f. évi november hó 11-én 10056. prs. szám alatt lelkeshangú körlevélben hirdet gyűjtést hősieken küzdő katonáink karácsonyi ajándékaira. Ez alkalommal a magam részéről is felhívom verőczemegyei tisztelendő papságomat, hogy ezen gyűjtéssel kapcsolatos munkából az első sorában és a tőlük kitelhető buzgósággal vegyék ki részüket és a begyűlt pénzadományokat az adakozók pontos névsorával egyetemben legkésőbb f. évi december 5-ig küldjék fel Verőcze megye kormánybiztosának.

Gyűjtés a katonák karácsonyára Horvátországban.

3420

1915

A rendkívüli viszonyok miatt ott, ahol a most folyó év őszén a koronai gyűlések elmaradtak s ennek következtében a Troll-féle tanítói segélyekre való ajánlások tárgyalása sem volt a szokott módon keresztülvihető, avagy feledésbe ment, felhívom az esperes, kerületi tanfelügyelő urakat, hogy az általuk legjobbnak talált módon e segélyre a kerületükhöz tartozó tanítók közül a jelölést ejtsék meg s javaslataikat legkésőbb f. évi december 15-ig terjesszék elélem.

Troll-féle tanítói segélyre való ajánlás.

3421

1915

Min. rend.
a felmentett
tanítók állás-
változtatása
esetében
szükséges
jelentés-
tételről.

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 12029/1915. eln. sz. rendeletének második részében azon esetre nézve, amikor a népfölkelői szolgálatra alkalmasnak talált, de egyuttal felmentett tanítók állásukat megváltoztatják, a következőképen intézkedik:

„Van szerencsém a főtiszt. Főhatóságot felkérni, hogy alkalmazottainak elbocsátását (kilépését) a felmentő hatósághoz történő, — eddig gyakorlatban volt bejelentésen kívül jövőben még az illető alkalmazottak első foku katonai nyilvántartó hatóságának is azonnal és közvetlenül bejelenteni sziveskedjék, illetőleg a főtiszt. Főhatóságnak alárendelt vagy ügykörébe utalt hatóságokat hivatalokat, intézeteket stb. e bejelentésre utasítani sziveskedjék.

Elbocsátás, illetőleg kilépés esetén bejelentendők:

a) az „A” alosztályu (katonailag már békében kiképzett) népfölkelésre kötelezettek a községi illetőség szerinti népfölkelő parancsnokságoknak;

b) a háboru folyama alatt bármikor bemutató szemle alá vont népfölkelésre kötelezettek azon honvéd kiegészítő, illetve cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokságnak, amelyhez az illetők a birtokukban levő „Népfölkelési igazolványi lap” szerint bevonulni tartoznak;

c) a bemutató szemlén való megjelenés és egyuttal bizonytalan időre a népfölkelési tényleges szolgálat alól felmentett népfölkelésre kötelezettek a tartózkodás szerinti honvédkiegészítő parancsnokságoknak.

Ez az intézkedés azt célozza, hogy az alkalmaztatásból elbocsátott (kilépett) népfölkelésre kötelezettek elbocsátásuk (kilépésük) után tényleges szolgálatra a legrövidebb idő alatt behívhatók legyenek.

Utasitom ezek alapján az összes, hatóságom alá tartozó iskolaszékeket, iskolagondnokságokat, hogy mihelyt egy náluk alkalmazásban volt katonai szolgálatra alkalmasnak talált, de felmentést élvező tanító állásáról lemond, arról a fenti miniszteri rendeletben megjelölt hatóságoknak haladéktalanul tegyenek jelentést.

3422

1915

Nemzeti
Fogadalmi
Templom.

A világháboru súlyos megpróbáltatásai között a hívők serege nem érheti be azzal, hogy az anyagi fegyverkezés eszközeivel siet a fenyegetett

Haza védelmére, hanem bizva az isteni Gondviselés jóságában első sorban Istent igyekszik megengesztelni s a szenvedő országot az Ő oltalmazó kegyelmébe ajánlani. E célból folynak országszerte a háborus ájtatosságok a templomokban és családi tűzhelyek körül egyaránt.

A katolikus hívők azonban még többet szeretnének tenni az isteni kegyelem megszerzése s a várva-várt béke mielőbbi visszatérése érdekében: fogadalommal szeretnék siettetni a jó Isten segítségét a nagy rázkódtatások és aggodalmak között. S mivel hiszik, hogy semmiféle fogadalommal sem tetszhetnek ugy Istennek, mintha az Isten házainak számát az amugy is oly templomszegény fővárosban gazdagítják, *nemzeti fogadalmi templom* építését vették tervbe, melynek létesítéséhez már ma hozzájárulhat fogadalmával mindenki, aki a háboru mielőbbi szerencsés befejezését és a béke visszaszerzését óhajtja.

A nemes terv megvalósulását kész örömmel előmozdítandó alább közlöm a Nemzeti Fogadalmi Templom előkészítő-bizottságának lelkes felhívását, s midőn ugy ezt, mint a templom ügyét egyházmegyém tiszt. papságának és hiveinek áldozatkész, meleg szeretetébe ajánlom, a magam részéről a templom építési költségeihez 2000 koronával járulok s elrendelem, hogy a folyó évben — a tiszt. lelkes urak belátása szerint — megtartandó első gyűjtés eredménye december végéig püspöki Irodámhoz küldessék. Ugyanitt megemlítem, hogy a gyűjtési akciónak a központi bizottsággal egyetértőleg történő további szervezésével Streicher József c. apát, kanonok urat biztam meg, kihez ugy a gyűjtő iverk mint a később befolyó adományok küldendői lesznek. A gyűjtés eredményeit évről-évre az egyházmegyei körlevelek mellékleteként közölni fogom.

„Több mint egy esztendeje vívódunk már halálos tusakodásban. A félvilággal állunk harcban. Több mint egy esztendeje küzdenek fiaink, hitveseink, testvéreink tűzviharos, srápnelésős, vérpatakos romboló zivatarban s az emberirtásnak még mindig nincs vége: a váravárt béke diadalmas szivárványa csak nem akar feltűnni a borús égbolton.

A tatárjárás óta nem zúdult ekkora megpróbáltatás erre az országra. A legszebb győzelmek is, melyeket aratunk, sok drága emberéletbe kerülnek. Nincs család, mely máris ne gyászolna egy-egy szeretett rokont, egy-egy hű barátot vagy ismerőst s még egyre növekszenek a veszteséglisták, még egyre hantolják az elesett hősokeket, még egyre hull a rög szívékhöz nőtt kedves véreink hült teteme fölé.

Kit ne indítana magábaszállásra és imádkozásra ez a szörnyű látvány?

Ki ne csatlakoznék az imádkozók Istent engesztelő táborához s a könyörgéshez, hogy rövidítse meg fölöttünk Isten a szenvedés napjait s adja meg küzdő nemzetünknek mielőbb a várvavárt, hőn epedett, diadalmas és maradandó békét? Ki ne gondolna a halál borzalmas aratása közepett az Élet és Halál mindenható Urára, akinek kezében van a népek sorsa, milliók veszte, milliók boldogsága? . . .

Ezer és ezer szívből, ezer és ezer tűzhely mellől száll fel a könyörgő ima az irgalom Istenéhez. Azonban az imádság egymaga kevés, ha nem csatlakozik hozzá az a szent elhatározás, hogy Istenünknek kegyes oltalmáért különösen hálások is leszünk. S így született meg az eszme, hogy már most, a háború folyamán indítsunk mozgalmat s szólítsuk fel csatlakozásra a kath. közönséget egy a háború szerencsés befejezéseért építendő *nemzeti fogadalmi templom* emelésére.

E fogadalmi templom itt az ország szívében, az amúgy is szálmassan templomszegény fővárosban méltó megörökítője lenne annak a nagyszerű ténynek, hogy a háború komoly megpróbáltatásában a magyar nép ezrei és százezrei forró imádságban Istennél kerestek menedéket; hogy ősünk nagy tradícióhoz híven, elsősorban a Mindenható irgalmát s a Magyarok Nagyasszonyának pártfogását siettek maguknak megszerezni; gyönyörű kifejezője lenne annak a meggyőződésnek, hogy — amint a háború folyamán ismét napfényeszerű világossággal beigazolódott — a nemzet legnagyobb válságaiban csakis a vallás adja meg azokat a legnagyobb erkölcsi erőket, a leghősiesebb áldozatkészséget s a legkitartóbb hűséget Trón és Haza iránt, melyek nélkül a haza megmentése lehetetlen volna; hirdetője lenne unokáink és dédunokáink előtt a vallásosság és hazafiság összetartozásának, a nemzet és az Egyház elválaszthatatlan kapcsolatának, melynek szükségét válságos időben még az is érzi, aki béke idején elfeledkezett róla; legszebb emlékjele s diadalíve lenne azon hősöknek, kik Isten nevével ajkukon hozták meg piros vérük áldozatát a haza védelmében; mindennél ékeesebben szóló tanújele lenne annak az isteni segítségnek, melyre ha valaha, most szorultunk rá igazában. Szebben, maradandóbban, ékesszólóbban semmivel sem fejezhetnők ki a háború nagy vallásos és hazafias tanulságait, mint a hazafiúi és vallási érzelmeinket egyként megörökítő sziklába, kőbe fogláló nemzeti fogadalmi templom felépítése által.

A mozgalom, mely a nemzeti fogadalmi templom építése érdekében megindult, egy csapásra meghódította mindazokat, akiknek a terv tudomásukra jutott s főuri hölgyek azonnal biztosították számára a legfőbb egyházi és világi hatóságok jóváhagyását és lelkes pártfogását.

Az építendő templom mozgalmára a *Biboros-Hercegprimás* adta főpásztori áldását. A székesfőváros törvényhatósága ismert nagylelkűségével szintén kiveszi részét az eszme megvalósításában s kilátás van arra, hogy a fővárosnak egyik, főleg a jövő fejlődést tekintve, kiváló pontján ingyen telket fog a nemzeti fogadalmi templom céljaira átengedni. Az építési költségeket azonban közadakozásból kell fedeznünk s azért fordulunk a kath. közönséghez, hogy az eszme szépségéről meggyőződven, annak kivitelében ő is kivegye részét. Az előkészítő-bizottság irodája (Budapest IV., Ferenciek tere 7. Kath. Népszövetség) már most elfogad hozzájárulásokat akár rögtöni adomány, akár — miután úgyis *fogadalmi* templomról van szó s ma kevés a pénz — ígéret, fogadalmi nyilatkozat alakjában, melyet a háboru bevégeztével, nyugalmasabb, rendezettebb időben fogunk teljesíteni.

Aki akár azonnal, akár öt éven belül 20,000 K-val járul hozzá a fogadalmi templom építési költségeihez, az a templom *főalapítójának* fog tekintetni s nevét a templom megfelelő helyén márványtáblán megörökítjük. Aki 2000 K-val járul hozzá, annak nevét, mint *alapítóét*, szintén megörökítjük. Mindenki, aki legalább 2000 K-val járul hozzá a templom építéséhez, tagja a templom építő-bizottságának.

A templom — hasonlóképen a lurdi bazilikához — két egymás fölé épített templomból fog állni, melyek közül az *alsó templom* (a „kripta“) főleg a *hadban elesett hősök* emlékét fogja fenntartani. Itt lesznek elhelyezve a templom falazatának egész hosszában köröskörül az elesettek *márvány- emlékei* egymás mellett a hősök nevével, születése és halála napjával, s az ütközet nevével, melyben elesetek vagy megsebesültek s itt fognak havonként szentmisék bemutatni a háborúban elesettek lelki nyugalmáért. Egy-egy ilyen emlék ára 200 K. lesz s azokat már most elő lehet jegyeztetni.

Katholikus magyar testvéreink! Segítsetek felépíteni a nemzeti fogadalmi templomot, hogy a jóságos Isten a Boldogságos Szűz közbenjárására hárítsa el rólunk a megérdemelt büntetéseket s adja meg országunknak mielőbb a diadalmas békét, elköltözött hőseinknek pedig az örök nyugodalmat.

Aki szereti hitét és hazáját, csatlakozzék hazafias és vallásos kezdeményezésünkhöz!

Budapesten, 1915. évi június 1-én.

Az előkészítő-bizottság nevében:

gróf Apponyi Adél, özv. gróf Apponyi Lajosné, gróf Batthyány Tivadarné, herceg Batthyány-Strattmann László, herceg Batthyány-Strattmann Lászlóné, gróf Bethlen Aladárné, gróf Chotek Henriette, gróf Desewffy Júlia, özv. gróf Esterházy Ferencné, herceg Festetics Taszilóné, gróf Hunyady Teréz, özv. gróf Károlyi Gyuláné, Lutzenbacher Pálné, özv. Mészáros Károlyné, herceg Odescalchi Gézáné, báró Orosdy Fülöpné, gróf Pálffy Józsefné, özv. gróf Serényi Istvánné, gróf Somssich Béláné, gróf Szápáry Frigyesné, Sztankovánszky Jánosné, gróf Zichy Sarolta.

3423

Denk R.:
„Sankt Gerardus“ és
„Gebete für
Krieger.“

1915 Denk Rezső kiskomlói plebános „Sankt Gerardus“ címen egy kéthetenként megjelenő vallásos lapocskát ad ki, mely az egyszerű nép fiainak s ezek közt is első sorban a férfiaknak vallásos igényeit akarja kielégíteni. A kis lap gyakorlati tartalmával, hangjának közvetlenségével és melegségével céljának kitűnően megfelel s épen ezért melegen ajánlom a német ajku hívek lelkipásztorainak figyelmébe. Előfizetés egyesek részére évi 1 kor. 40 fillér, tömeges (legalább 20 példány) megrendelésnél évi 52 fillér.

Ugyanő „Gebete für Krieger“ címen a legszükségesebb imákat és rövid, gyakorlati oktatásokat 6 oldalra terjedő, s összehajtható kemény lapokon foglalta össze, melyek főleg a katonák közt való elterjesztésre alkalmasak; 50 darab ára portómentesen 3 korona. Megrendelhetők szerzőnél Kiskomlóson (Torontál vm.)

3424

„Jézus Legszentebb Szíve“ képes népnaptára.

1915 Megjelent a „Jézus Legszentebb Szíve“ nagy képes népnaptára az 1916-ik évre igen érdekes tartalommal, gyönyörű színes műmelléklettel. Tartalmazza a legujabb háborús eseményeket szép képekkel tarkítva, közli az 1915. év fontosabb eseményeit, továbbá igen érdekes olvasmányokat eredeti szövegképekkel. Tömeges megrendelésnél nagy árkedvezményt nyújt az Egyházmegyei Könyvnyomda Szombathelyen, hol a megrendelések eszközölhetők. Kapható az ország minden könyvkereskedésében. Bolti ára 60 fillér.

Datum Quinque-Ecclesiis, 20. Novembris a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XXIII.

3634

1915

Quum in Constitutione Apostolica *Incruentum altaris* diei X augusti huius anni sub num. 1 data fuerit facultas „omnibus in Ecclesia universa Sacerdotibus, quo die agitur Solemnis Commemoratio omnium fidelium defunctorum, ter Sacrum facere; ea tamen lege, ut unam e tribus Missis cuicumque maluerint applicare et stipem percipere queant; teneantur vero, nulla stipe percepta, applicare alteram Missam in suffragium omnium fidelium defunctorum, tertiam ad mentem Summi Pontificis, quam satis superque declaravimus“, sequentium dubiorum solutio a S. Congregatione Concilii ex postulata fuit, nimirum :

Dubia circa
trium missarum celebra-
tionem in die
solemnis
commemora-
tionis om-
nium fidelium
defunctorum.

I. Ad normam praefatae Constitutionis, in die Solemnis Commemorationis omnium fidelium defunctorum, possuntne Sacerdotes unam e tribus Missis, quae magis eis placet, cui maluerint applicare et stipem inde percipere, vel primam tantum exclusive?

II. Pro unica Missa quam illa die sacerdotes possunt cui maluerint applicare et stipem inde percipere, possuntne maiorem exigere eleemosynam, vel contenti esse debent eleemosyna ex constitutione synodali, vel consuetudine locali statuta?

III. Potestne sacerdos pro aliis duabus Missis, quas illa die celebrat pro omnibus fidelibus defunctis et ad mentem Pontificis, aliquid accipere ratione laboris, seu incommodi extrinseci, puta si ad aliorum commodum illas celebrare debeat hora vel loco satis incommodo, puta in aurora vel

circa meridiem, in ecclesia vel oratorio rurali, aut coemeterii; vel ne hoc titulo quidem valeat aliquid percipere?

IV. Potestne sacerdos, etiam remoto quovis motivo lucri, alias duas Missas illa die pro suo arbitrio applicare et stipem percipere, et insequentibus diebus applicare per se vel per alium duas Missas, unam pro fidelibus defunctis, alteram ad mentem Pontificis?

Et quatenus negative:

V. Potestne Episcopus poenam suspensionis, etiam latae sententiae, et non faciendi suum stipendium, irrogare in eos qui ita agerent?

Sacra autem Congregatio Concilii ad proposita dubia respondendum censuit prout respondit:

Ad I. *Affirmative* ad primam partem, *negative* ad secundam.

Ad II. *Negative* ad primam partem, *affirmative* ad secundam, excepto casu ultroneae oblationis, vetita tamen non solum petitione, sed etiam quacumque insinuatione ut eleemosyna maior ordinaria a fidelibus offeratur.

Ad III. *Negative* ad primam partem, *affirmative* ad secundam.

Ad IV. *Negative*.

Ad V. *Affirmative*.

Datum Romae, die 15 octobris 1915

F. Card. Cassetta, *Praefectus*.

L. + S.

O. Giorgi, *Secretarius*.

3635

1915

De oleo luminis perpetui. Usus Cereorum restringendus.

In extraordinariis bellicosis his temporibus ex eo, quod oleum ex olivis expressum, quale in lampade luminis perpetui de regula ardere debet, procuratu valde difficile, imo aliquando etiam impossibile est, varia exoriantur dubia. Ad haec tollenda in memoriam revoco rectorum ecclesiarum S. Congr. Rituum decretum, cuius tenor: „Generatim utendum esse oleo olivarum; ubi vero haberi nequeat, remittendum prudentiae Episcoporum, ut lampades nutriantur ex aliis oleis, quantum fieri possit, vegetabilibus“ (9. Julii 1864.), quod hisce permitto.

Insimul omnes ecclesiarum rectores attentos reddo de caritate indies crescente, necnon fors subsequente requisitione cerae. Velint ergo usum cereorum restringere, quin tamen praescriptiones ecclesiarum laedantur vel splendor cultus divini detrimentum patiatur.

3636

1915

A világháboru borzalmas jelenetei és nehéz szorongatásaink közepett ujév napján édes hazánkat s egész nemzetünket felajánlottuk Jézus legszentebb Szívének. A hanyatló év világtörténelmi jelentőségű eseményei és győztes előnyomulásaink örökre bizonyítják, hogy az isteni Szövetségesbe vetett bizalmunkban nem csalatkoztunk. A hála és a benső ragaszkodás igaz érzelmei természetesen arra ösztönöznek bennünket, hogy hazánk felajánlását az évfordulón megújítsuk, s új kegyelmi, természetfölötti erőt biztosítsunk magunknak és küzdő nemzetünknek. Az ország fővárosában székelő Jézus Szive Szövetség felkérése alapján készséges örömmel elrendelem tehát, hogy egyházmegyém összes templomaiban, amelyekben nyilvános istentisztelet tartatik, 1916. január 1-én a felajánlás ünnepélyesen megújíttassék. A felajánlás azon módon végeztessék, amint azt 1914. évi XXV. körlevelemben meghatároztam.

Az egyházmegye felajánlásának megújítása.

Azon célból pedig, hogy e renováció igazi lelki megújodást is teremtsen a hívők lelkében, az ó-év utolsó három napján reggel a sz. mise a legméltóságosabb Oltáriszentség kitétele mellett, este pedig az áldás Jézus Szive letenyéjével és a megkérelő imával tartassék. Ahol a körülmények javasolják, az esti áldáshoz rövid szent beszéd is kapcsolható.

Mivel e szent ténykedés Istennek annál kedvesebb, minél tisztább a nemzet szive, a lelkipásztorok hathatósan buzdítsák hivatottait, hogy minél tömegesebben járuljanak a szentségekhez.

Az Ur Jézus imádandó Szive könyörüljön küzdő és vérző nemzetünkön és segítsen bennünket mielőbb a dicsőséges béke áldásaihoz!

3637

1915

A nm. kir. horv.-szlav.-dalm. orsz. kormány vallás és közokt. osztályának 1915. szept. 16-én 14859. sz. a. kelt rendelete alapján tudomásvétel s a szükséghez képest megfelelő intézkedés céljából közlöm Szlavóniában működő tiszt. papsággal, hogy mindazon napokon, melyeket a róm. kath. egyház ünnepélyes istentisztelettel ül meg, a róm. kath. iskolai ifjúság — az 1889. évi 6798. számú iskolai s közoktatási rendtartás 10. §. 15. b. d. pontja értelmében — az istentiszteleten megjelenni köteles,

Iskolai ifjúság s az istentisztelet látogatása Horvát-Szlavon-országban.

3638

1915

A M. K.
Rokkantügyi
Hivatal
felhívása.

Az az áldozatkészség, mellyel hadbavonult katonáink életüket és testük épségét kockára tették, hogy hősi küzdelmeik árán bennünket megvédhessenek, hazafias és felebaráti szeretet-sugallta kötelességünkkel teszi, hogy róluk, ha emberfeletti küzdelmeikben rokkantakká váltak, első sorban megfelelő foglalkozás és munkaalkalmak nyújtása által gondoskodjunk. A rokkant katonák elhelyezését tulajdonképen a m. kir. Rokkantügyi Hivatal végzi intézményesen, kitűzött hatalmas feladatának azonban csak úgy fog megfelelni, ha az egész országból tudomására hozzák mindazon munkaalkalmakat, amelyek a rokkant katonáknak testi állapotukhoz mért foglalkoztatására alkalmasak.

Midőn tehát a m. kir. Rokkantügyi Hivatal felhívását alább egész terjedelmében közreadom, egyben elrendelem, hogy a fentemlített munkaalkalmak a Hivatalnak rendszeresen bejelentessenek.

M. Kir. Rokkantügyi Hivatal. Budapest, V. Országház VII. kapu.

Méltóságos Gróf, Püspök Ur!

A rokkant katonákat gondozó szervezetről folyó évi szeptember hó 4-én kiadott 3301. számú m. kir. miniszerelnöki rendelet 3. §-a a rokkant katonák orvosi utókezelését, mesterséges testrészekkel való ellátását, csökkent munkaképességüknek megfelelő foglalkozásra való kiképzését és munkájuk közvetítését a m. kir. Rokkantügyi Hivatal feladatává teszi.

A Hivatal utókezelő gyógyintézeteiből kikerülő rokkant katonák egy része régi foglalkozását folytatni képes, más része azonban rokkantsága következtében eddigi foglalkozásában nem maradhat. — Ezen utóbbiak a Hivatal rokkantiskoláiban rokkantságuk mellett folytatható foglalkozásra képeztetnek ki.

Mind a két csoportba tartozó rokkant katonákat illetően a gazdasági életben való elhelyezkedés szervezése, irányítása és elősegítése a Hivatal munkaközvetítő feladatához tartozik.

Hogy ezen feladatának a Hivatal megfelelhessen, nyilvántartja mindazon munkaalkalmakat, melyek a rokkant katonák állandó foglalkoztatására, megélhetésére és lehetőleg családfenntartásra alkalmasak.

Rokkant katonáknak megfelelő munkaalkalmak gyűjtése céljából

van szerencsém Méltóságodat felkérni, hogy az alája rendelt főtisztelendő papságot, intézeteket, hivatalokat, gazdaságokat, intézményeket és üzemeket utasítani méltóztassék, miszerint azok mindazon munkaalkalmakat, melyek rokkant katonáknak, testi állapotuknak megfelelő, tartós foglalkoztatására alkalmasak, a m. kir. Rokkantügyi Hivatalnál (Budapest Országház VII. kapu) jelentsék be.

Munkaalkalmaknak rokkant katonák részére való felajánlásánál van szerencsém a következő adatok közlését kérni.

1. A munkaadó pontos címe.
2. A felajánlott állás és abban végzendő munka pontos megjelölése.
3. Az alkalmazandó mily foku rokkant lehet?
4. Iskolai előképzettség megköveteltetik-e?
5. Az alkalmazandó lehet-e családos?
6. Próbaidő kikötött-e?
7. A munkaalkalommal járó fizetés és egyéb javadalmazás. (Lakás, ellátás stb.)
8. A munkaalkalom nyugdíj vagy végkielégítésre jogosít-e?
9. A munkaalkalomnak rokkant katonával való betöltésre kikötött végső határidő.

A fentiek figyelembe vétele mellett bejelentett munkaalkalmakra a Hivatal rokkant katonát javaslatba fog hozni és amennyiben az állás betöltésére alkalmas rokkant katona nem jelentkezik, erről a Hivatal a bejelentő munkaadót értesíteni fogja.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1915. november hó 19-én.

Klebensberg

államtitkár,
ügyvezető alelnök.

3639

1915

1778/1915. sz. rendeletemhez pótlólag szigorú miheztartás céljából közlöm Baranyavármegye alispánjának 15177/1915. sz. rendeletét s egyben hangsúlyozom, hogy a kath. körök is nyilvános társasköröknek tekintendők, minélfogva úgy az 1778/1915. sz. rendelettel közölt vármegyei szabályrendelet, mint az itt következő alispáni rendelet a maga egészében vonatkozik a kath. körökre is.

Társaskörök
nyilvános
helyek.

15177/1915. alisp. számú körrendelet.

A 15 éven aluli gyermekeknek a korcsmák és egyéb nyilvános mulató helyek látogatásáról való eltiltásáról szóló vármegyei szabályrendelet érvényének az olvasókörekre és más egyletekre is kiterjedése tárgyában.

Valamennyi járási főszolgabíró urnak és községi elöljáróságnak.

Tudomást szerezvén a vármegye egyes községeiben uralkodó ama helytelen felfogásról, mintha az olvasókörek, vagy más egyletek helyiségeiben rendezett táncmultságokon azok zártkörű voltának ürügye alatt, a 15 éven aluli gyermekeknek is részt szabadna venni ezennel kijelentem, hogy a 15 éven aluli gyermek részéről való látogatási és részvételi tilalom a fent megjelölt vármegyei szabályrendelet helyes értelmezése szerint és annak közrend, közerkölcsiség, és közegészség érdekeit védő célzatához képest a felnőttek számára alapított olvasóköreknek és más egyleteknek szeszes italok kimérésére igénybevett helyiségeire, valamint az olvasókörek vagy egylet helyiségeiben tartott mindennemű oly tánc- vagy egyéb mulatságra is kiterjed, amely *nem kizárólag gyermekeknek* a nappali órákban rendeztetik.

A járási főszolgabíró urakat felhivom, hogy az idézett vármegyei szabályrendelet alkalmazását, és a folyó évi május hó 10-éről 8375/1913. szám alatt kiadott rendeletem fogantatását a fentirt kiterjedéssel eszközöljék, a községi elöljáróságoknak pedig meghagyom, hogy a fentjelzett kijelentésemet a községben létező olvasókörek és egyletek vezetőségeinek tudomására hozván, a hivatkozott szabályrendelet utasításainak betartása feletti kötelességszerű örökösük keretébe a községbeli olvasóköreket és épületeket is vonják bele.

Jelen rendeletem a csendőrszárnyparancsnokság útján a csendőrszaksz és őrsparancsnokságokkal is közöltetik.

Pécs, 1915. évi november hó 6-án.

Stenge Ferenc s. k.
alispán.

3640

1915

A Szent
László Társu-
lat ajánlása.

A Szent László Társulat a katolikus egyház közszükségleteinek fedezéséhez való áldozatkész hozzájáruláson kívül legfontosabb céljául azt tűzte ki, hogy egyfelől a Magyarországból külföldre vagy idegenbe szakadt katolikus

testvérek lelki szükségleteit gondozza, s az ott letelepedett magyaroknak egyházi, nevelő, oktató és egyéb jótékony intézetek felállítására és fentartására segítséget nyújtson, másfelől pedig hazánkban a rászoruló szegényebb sorsu katolikus közönség körében templomok építését, s egyéb katolikus intézetek létesítését és fentartását előmozditsa.

Nemes és nagy feladatának a Társulat évtizedes kitartó munkával eredményesen megfelelt. A Romániában élő magyarok gyermekei számára több virágzó iskolája van; Bukovinában 11000 szintiszta magyar testvérünk iskolai és egyházi ügyeit öt községben gondozza; négy kikötői lelkeszséget tart fen, hogy kivándorló véreinknek minden ügyeikben tanácsadójuk és támogatójuk legyen. Itthon pedig főleg a fővárosban, hol a kellő számu templom és a lelkivezetés híján az egyszerűbb hivek jelentékeny része a züllés veszélyének van kitéve, szükségtemplomokat létesít, s egy ilyent a legutóbb épített Szent László házban fenséges rendeltetésének már át is adott.

A Társulat azonban csak úgy képes fenkölt céljait megvalósítani, ha törekvései a magyar kath. közönség körében megértő támogatásra találnek, s ez a támogatás tetteikben nyilvánul. Ez a Társulatba való belépés által történhetik. A rendes tagsági díj évi 10 korona, a pártoló tagság díja csupán 2 korona; a jótevők pedig bármily csekély adománnyal is előmozdithatják a Társulat céljait.

Midőn a Társulatot egyházmegyém tiszt. papságának és buzgó hiveinek jóakaró figyelmébe és támogatásába ajánlom, egyuttal minden plébánia részére 2—2 társulati füzetkét küldök, melyek a Társulat célját, eszközeit, eddigi tevékenységét és jövő törekvéseit ismertetik. A templomi könyves-táblák révén igen célszerű e füzetkéket terjeszteni.

3641

1915

A cs. és kir. apostoli tábori helynökség f. é. nov. hó 22-én 43225. A sebesülteket szállító vonatokat kísérő polgári lelkészek f. é. nov. hó 30-ától kezdve nem részesülnek természetbeni élelmezésben az élelmezési állomásokon, hanem ennek fejében napi 5 koronát kapnak mindazon napokon, a mikor a sebesülteket szállító vonatokat kísérik. Ezenkívül megkapják azonban a nekik járó 5 korona utazási napidíjat is. Az ilyen lelkészek igazolványai

A sebesülteket szállító vonatokat kísérő polgári lelkészek figyelmébe.

a megfelelő katonai parancsnokság által a változáshoz képest ki főgnak igazittatni.

3642

1915

Karácsony a
harctéren.

A m. kir. honvédelmi ministerium Hadsegélyző Hivatala és a Vörös Kereszt Egylet szeretetadomány-osztálya azzal az együttes kérelemmel fordul a hazafias magyar papsághoz, minden emberbaráti törekvés leghivatottabb előmunkásához, hogy a harctéren levő katonaság karácsonyi megajándékozását gyűjtési mozgalmuk szeretetteljes felkarolásával tegye lehetővé. A karácsonyi szeretetmozgalmat intéző fenti egyletek a múlt évi tapasztalatok tanulságai alapján biztosítják, hogy minden — harctéren küzdő vérünk feltétlenül megkapja a maga ajándékát. A mozgalom azonban csak az esetben vezethet sikerre, ha azt az egész társadalom lelkesen felkarolja. A hivatalos gyűjtőívet és két póstatakarékpénztári befizetési lapot a nevezett egyletek közvetlenül küldik a lelkes uraknak, kiknek apostoli buzgalmától velük együtt a legszebb eredményt remélem.

3643

1915

A „Katho-
likus Kántor.”

A „Katholikus Kántor” című folyóirat, mely a folyó évben immár harmadik évfolyamába lépett, hazánk egyházzenei viszonyainak javítását tűzte ki célul és pedig főleg ott, ahol arra a legnagyobb szükség van: a vidéki kántoroknál. Ernyedetlen munkával és elismerésre méltó törekvéssel azon alapelveket igyekezett népszerűsíteni és megvalósítani, melyeket b. e. X. Pius pápa az egyházi zene fenségének és magasztos hivatásának megóvására előírt. A két hetenkint megjelenő és kottamellékletekkel ellátott lap méltán megérdemli, hogy az arra hivatottak lelkes felkarolása mellett erőteljesen tovább fejlődhessék és kitűzött nemes célját mindjobban megközelíthesse. Azzal ajánlom tehát a lapot a tiszt. lelkeszkedő papság és kedvelt tanítóim figyelmébe, hogy annak minél tömegesebb megrendelése és használata által a lapot céljainak elérésében hathatósan támogatni szíveskedjenek. Előfizetési ára évi 10 korona, megrendelhető a szerkesztőség címén Eger-ben (Gimnázium-u. 3.)

Datum Quinque-Ecclesiis, 10. Decembris a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

XXIV.

3800

1915

Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, benigne concedere dignatus est, ut Sacerdotes omnes, qui militibus terra marive, hac perseverante belli vastitate, spiritalibus exhibendis subsidiis, assistunt, valeant Crucifixos ex metallo aliave solida materia confectos, unico signo crucis benedicere, eisque indulgentias applicare Pii Exercitii, a S. Via Crucis nuncupati, ab iis militibus durante eodem bello, lucrandas, qui aliquem ex praedictis Crucifixis manu gerentes, quinques *Pater*, *Ave* et *Gloria* devote recitaverint, ni viginti, alias praescribi solitas, eiusmodi preces recitare potuerint.

Conceditur facultas applicandi crucifixis indulgentias viae crucis in favorem militum, durante bello.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 11 novembris 1915.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*.

L. + S.

† Donatus, Archiep. Ephesin., *Adessor S. O.*

3801

1915

Ex Audientia Ssmi die 16 novembris 1915.

Episcopi complures, nomine etiam cleri populique sui, supplices Apostolicae Sedi preces adhibuerunt, ut decernere vellet, in Litaniis Lauretanis, post invocationem *Regina Sacratissimi Rosarii, ora pro nobis*, hanc adiici: *Regina Pacis, ora pro nobis*, quo facilius christianus populus, inter-

De invocatione addenda postremo loco in Litaniis Lauretanis.

posita sic Beatissimae Virginis deprecatione, optatissima pacis munera impetraret. Cum hac de re ad SS. D. N. Benedictum divina providentia Papam XV infrascriptus S. Congregationis a Negotiis Ecclesiasticis Extraordinariis Secretarius pro officio retulerit, Beatissimus Pater, eorundem Antistitum populique iis commissi votis obsecundare cupiens, omnibus Ordinariis potestatem benigne facit, ex qua, pro sua quisque dioecesi, permittere possint ut in Litanis Lauretanis recitandis, quoad praesens hoc bellum duraverit, postremae Reginae Sacratissimi Rosarii invocationi ea, quae sequitur, subiiciatur: *Regina Pacis, ora pro nobis.*

Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, e Secretaria eiusdem S. Congregationis, die, mense et anno praedictis

Eugenis Pacelli, *Secretarius.*

Sensu huius b. indulti Apostolici ordino, ut in Litanis Lauretanis durante praesenti bello post invocationem Regina Sacratissimi Rosarii addatur nova invocatio: *Regina Pacis, ora pro nobis.*

3802

1915

Indultum S.
Congr. Cons.
concedendi
clericis ad-
ministrati-
onem in arcis
nummariis.

Cum facultas episcopis Hungariae — concedendi clericis suarum dioecesium, ut assumere vel retinere valeant in arcis vel mensis nummariis officia — a S. Sede Apostolica ad triennium impertita et in Litt. Circ. XX. a. 1912. sub Nro 4817. publicata proxime (1. Apr. 1916.) exspiret, sequentibus notifico S. Congr. Concilii rescriptum, cuius tenore facultas eadem ad novum prorogatur triennium.

„1368/15. S. Congregatio Consistorialis, vigore facultatum a SSmo D. N. Benedicto PP. XV. sibi tributarum, Emo ac Rmo Principi-Primate et ceteris R. R. D. D. Ordinariis Hungariae, attentis peculiaribus rerum adiunctis, facultatem ad triennium impertit concedendi, quoties vera necessitas postulet, clericis suarum dioecesium ut adhuc retinere vel denuo assumere valeant in arcis vel mensis nummariis etc. officia, quae a decreto huius S. Congregationis diei 18 Nov. 1910. prohibentur; dummodo in singulis casibus, meliori quo fieri potest modo, constiterit nihil in administratione rerum, de quibus agitur, male gestum inveniri; cauto ut quodvis ex mala administratione scandali damnive periculum removeatur in posterum; sub lege denique curandi, ut interim laici viri experti atque probatae fidei sensim iisdem

clericis sufficiantur. Datum Romae, ex aedibus eiusdem S. Congregationis, die octava mensis octobris, anni 1915. † C. Card. De Lai m. p. Eppus Sabinen. Secret.“

Vigore huius facultatis Mihi concessae provoco DD. Curatos, ut qui in huiusmodi arcis nummariis munera gerunt aut suscipere intendunt, pro facultate prologanda vel obtinenda recursus suos Mihi tempestive exhibeant.

3803

1915

Magnam Nobis, universoque clero dioecesis tristitiam repentina mors Caroli Prikler, vicearchidiaconi districtus Völgység, parochi Tevel-ensis attulit, qui 13. Decembris e hac mortali vita ad aeternam evocatus est haereditatem anno aetatis 63-o, sacerdotii vero 39-o. Parochia pio pastore, districtus prudenti rectore, dioecesis vero zeloso sacerdote orbantur, cuius memoria in benedictione erit.

Obitus Caroli Prikler.

Pro anima defuncti confratris meminerint omnes dioecesis sacerdotes tria sacra quo citius esse offerenda. Requiescat in pace!

3804

1915

Beneficium parochiale Tevel, liberae collationis episcopalis, per mortem proprii pastoris vacans, praesentibus concursui publico usque 10-um Ianuarii a. 1916. exponitur. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, beneficium istud obtinere anhelantes recursus suos Mihi inscribendos usque diem praefixum Ordinariatui exhibeant.

Concursus pro parochia Tevel.

3805

1915

Sigismundus Offenmüller parochus in Dombóvár, *Desiderius C. Ujlaki* parochus in Darázs, *Antonius Evetović* parochus in Valpovo nominati sunt assessores S. Sedis Consistorialis Quinque-Ecclesiensis.

Personalia.

Ludovicus Razgha inspector schol. distr. et parochus in Zomba constitutus est vicearchidiaconus districtus Völgység-ensis. *Guilelmus Pévald* parochus in Kisdorog nominatus est notarius districtus eiusdem.

Administratores constituti sunt:

Julius Koch parochus Ibafa-ensis in Kisszékely, *Vincentius Budanovich* administrator parochiae Kisszékely-ensis in curatia Harcz, *Antonius*

Faust cooperator Báticaszék-ensis in Tevel, *Franciscus Schlachter* cooperator Himesháza-ensis in Ibafa.

Nicolaus Gebauer dr. archivarius noster episcopalis tamquam curatus marinae, *Emericus Hauser* cooperator in Pécsbányatelep et *Franciscus Bálint* cooperator in Püspöknádasd tamquam curati castrenses ad serv. activum milit. vocati sunt.

Rudolphus Kiss administrator curatiae Harcz-ensis a servitio dioec. relevatus et pensione interim. provisos est.

3806

1915

Az egyház-
megyei kath.
tanítók fe-
gyelmi
tanácsa.

A pécssegyházmegyei rk. tanítók fegyelmi tanácsának megbízatása a folyó év végével letelvén, az új tanács elnökévé Wajdits Gyula pápai praelátus, c. prépost, kanonok, tagjaivá pedig Glatt Ignác t. kanonok, székesegyházi énekiskolai igazgató, Jakab Béla dr. tanítónőképző-intézeti igazgató, Horacsek Endre esperes, ker. tanfelügyelő, göröcsönyi plébános és Hal Viktor pécsváradi tanító 3 évre kinevezettek. A tanácsnak hivatalból tagjai: Wurster József dr. pápai praelátus, c. apát, kanonok, mint egyházmegyei ügyész és Igaz Béla dr. kanonok, mint egyházmegyei főtanfelügyelő. Gyömörey Zsigmond dr. pápai t.-kamarás, tanítóképző-intézeti igazgató, Czernohorszky József pécs-budai-külvárosi plébános és Szentkirályi Ede gerdei tanító tanácsstagok tisztségük alól buzgó működésük elismerése mellett felmentettek.

3807

1915

Póttartalékos
és népfölkelő
tanítók fel-
mentése és
szabadságo-
lása.

Az ez ügyben 3093/1915. s 3417/1915. sz. alatt kiadott rendeleteim összefoglalásául alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr 14970/1915. eln. sz. körrendeletét, mely körrendelet most már a mai helyzetnek megfelelő módon felöleli mindazon intézkedéseket, amelyek a jövőben a póttartalékos és népfölkelő legénységi állományba tartozó tanítók felmentésére, szabadságolására és a tényleges állományon kívüli állapotba való helyezésére vonatkoznak.

Egyben a rendelet végén közlöm azon igazolvány mintát, a melyet a tanító közvetlen felettes hatósága mindig kiadni tartozik olyan tanítónak, akinek felmentése iránt a rendeletnek megfelelő módon a kérvényezés megtörtént. Félreértés elkerülése céljából meghatározom, hogy minden tanítónak közvetlen felettes hatósága az illetékes iskolaszék, vagy iskolagondnokság.

Az igazolványt a közölt minta szerint az iskolaszék vagy gondnokság nevében annak elnöke saját aláírásával és pecsétjével ellátva tartozik kiadni.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 14.970/1915. eln. szám. Kőrendelet a fegyveres hadi (front) szolgálatra alkalmatlannak s segéd- irodai szolgálatra alkalmasnak osztályozott legénységi állományú tanárok és tanítók nem tényleges viszonyba való áthelyezése, illetve polgári foglalkozásukba való visszabocsátása tárgyában.

A cs. és kir. hadügyminiszter úr 111.634/10-1915. szám alatt kiadott rendeletével akként intézkedett, hogy a cs. és kir. hadsereg, illetve a m. kir. honvédség kötelékébe tartozó katonai (népfölkelői) szolgálatra bevonult *legénységi állományú* tanszemélyzet (az összes tanárok és tanítók) közül azok, akik arcvonalbeli (front) szolgálatra alkalmatlanoknak és segéd (irodai) szolgálatra alkalmasoknak osztályoztattak, a további katonai (népfölkelői) szolgálat alól bizonytalan időre felmentendők és polgári foglalkozásukba való visszabocsátás céljából *késedelem nélkül* a nem tényleges viszonyba áthelyezendők; ellenben a katonailag kiképzett, arcvonalbeli szolgálatra alkalmatlannak és *őrszolgálatra* alkalmasnak minősített tanszemélyzetnek hasonló értelemben való szabadságolását általában nem találta elrendelendőnek.

Épp azért, ha az utóbbi kategóriába tartozó tanár avagy tanító felmentése iránt Cimedhez kérelem intéztetnék, úgy a kellően *indokolt konkrét javaslat az illető csapattestének és illetékes katonai* parancsnokságának megjelölése mellett, minden esetben hozzám terjesztendő fel.

A fentiek szerint a katonailag kiképzett hadbavonult tanszemélyzet közül azoknak a szabadságolása, akiknek polgári foglalkozásukba való visszabocsátását a hadügyi érdekek megengedik, elrendeltetett s ehhez képest az ilykép osztályozott s hadbavonult tanárok és tanítók minden további közbenjárás nélkül az illetékes katonai parancsnokságok által fognak szabadságoltatni, illetve a nem tényleges viszonyba áthelyeztetni.

Egyben közlöm Cimeddel, hogy amennyiben a fegyveres hadi szolgálatra alkalmatlannak osztályozott tanár avagy tanító segédszolgálatra történt osztályozását követőleg a fent idézett hadügy- illetőleg honvédelmi miniszteri rendeletek értelmében *30 napon belül* nem szabadságoltatnék, illetőleg a nem tényleges viszonyba való áthelyezése a mondott határidőig meg nem történnék, úgy ily esetben Cimed a szabadságolás kieszközlését a szabadságolandó tanár avagy tanító csapattestének s illetékes katonai pa-

rancsnokságának feltüntetése, valamint a segédszolgálatra való osztályozást igazoló *katonai bizonylattal* felszerelt s hozzám intézett felterjesztésben szorgalmazhatja.

Közlöm egyben Cimeddel, hogy katonailag kiképzett póttartalékos, avagy népfölkelő tanár vagy tanító felmentése érdekében ezentúl nem vagyok hajlandó lépéseket tenni s ez alapon felkérem Cimedet, hogy az esetleg ez irányban Cimedhez intézett kérelmet jelen rendeletemre való hivatkozással visszautasítani méltóztassék.

Végül tisztelettel értesitem Cimedet, hogy az 1865—1872-ben született, valamint a pótszemléken népfölkelői szolgálatra alkalmasnak minősített B) alosztályú népfölkelésre kötelezettek felmentése iránt a szokásos módon, a nélkülözhetetlenség kellő indokolása mellett, javaslatok ezentúl is minden esetben hozzám terjesztendők fel, megjegyezvén, hogy azok a B) alosztályú népfölkelésre kötelezett tanárok és tanítók, akiknek felmentési ügyét a vezetésem alatt álló m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium tárgyalja, az 1914. október hó 24-én 59. szám alatt megjelent honvédelmi Rendeleti Közlönyben foglalt 16.600/el. 18. 1914. számú Utasítás XV. pontja 2. bekezdése értelmében mint közszolgálati alkalmazottak egyelőre felmentetteknek tekintendők és polgári foglalkozásukban mindazideig megmaradnak, míg felmentési ügyükben ezen miniszterium részéről értesítést nem nyernek.

Mégis abban az esetben, ha a felmentésre javaslatba hozott korosztályának a népfölkelési tényleges szolgálatra való behívása — a felmentés elintézése előtt — megtörténnék, úgy jogosított az illetőnek közvetlen hivatali felsőbb hatósága olyszerű igazolvány kiállítására, amelyben az előbb említett honvédelmi miniszteri Utasítás mondott pontjára való hivatkozással igazoltatik az a körülmény, hogy a szóban levő népfölkelésre kötelezettnek a felmentése a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnál tárgyalatik.

Ezen igazolvány mintáját idezárva csatolom.

Budapest, 1915. évi december hó 16-án.

Jankovich.

Igazolvány.

Hivatkozással a m. kir. honvédelmi miniszter úr 16.6000/el. 18. 1914. szám alatt kiadott Utasítás XV. pontja 2. bekezdésére, igazolom
..... tanár (tanító) népfölkelésre kötelezett közszol-

gálatti alkalmaztatását és azt, hogy nevezett felmentése érdekében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz.....szám alatt felterjesztés intéztetett.

Kelt.....

P. H.

3808

1915

A nm. vallás és közokt. m. kir. miniszter úr 15159/1915. eln. sz. közlése szerint a távirda vezetékeknek forgalommal való nagymérvű megterheltetése miatt többször fontos és sürgős táviratok szenvednek késedelmet. A késedelmet okozó távirattorlódások jórészt arra a körülményre vezethetők vissza, hogy hivatalos táviratok adatnak fel nagy számban oly ügyekben is, amelyek írásban is teljesen megfelelően elintézhethetők volnának. Emellett a feladott táviratok szövegezése is gyakran hosszadalmas és terjedős.

Távirda-
használat
korlátozása.

A távirda-vezetékek túlterhelésének elkerülése érdekében felhivom a főhatóságom alá tartozó hivatalokat s intézeteket, hogy a távirdát csakis halaszthatatlanul sürgős ügyekben vegyék igénybe és a táviratok lehetőleg rövid szövegezésére gondot fordítsanak.

3809

1915

A Budai Katholikus Kör ez év szeptemberében fölvetette a gondolatot, hogy az orosz dúlással elpusztított felső vidéken épülő községek közül egyet a magyar katolikus társadalom *Máriafalva* néven létesítsen. A mozgalom megindítására felkérte az Országos Katholikus Szövetséget, amely átérezve azt a nagy kötelességet, mely egyest és egyesülést, a földönfutókká tett honfitársaink érdekében, egyaránt terhel, a legnagyobb készséggel állott az ügy szolgálatába és követte világi fővédőjét Esterházy Miklós herceget és a Budai Katholikus Kör elnökét, Széchenyi Emil grófot, akik már is megvetették a kezdődő munka alapjait.

Máriafalva.

Minden katolikus már régtől várja, hogy mikor fog az első szó elhangzani, amely minket is sorompóba szólít olyan cselekedet végrehajtásához, amely széles e hazában a legkülönbözőbb cimek alatt szervezkedett embereket, mintegy ösztönszerű erővel, megmozdította. Tudjuk, hogy a nemzet tagjai minden kötelezettséget még erejükön felül is elvállaltak, korszak-

kos példát adva az áldozatkészség nemes hivatásának teljesítéséről. De bármily súlyosak is a terhek, lehetetlen, hogy át ne érezzék annak a feladatnak a jelentőségét, amely mindnyájunkra hárul, amikor a Magyarok Nagyszögyényének nevére akarunk örökidőkre egy helységet elnevezni ott, ahol minden testület, minden élethivatás, hasonló módon igyekszik lelkesedésének és a felebaráti szeretetnek maradandó emléket állítani.

Az Orsz. Kath. Szövetség elnökségének felkérésére bizalommal kérem egyházmegyém tiszt. papságát, hogy e nemes gondolatokat hűvekkel közölni, őket az adakozásra felhívni, adományait átvenni és az *Országos Katholikus Szövetség számlájára a postatakarékpénztárnál befizetni, vagy az Alkotmány vagy az Uj Lap szerkesztőségének beküldeni* sziveskedjék.

A magyar katolikusok törhetetlen hazafiassága biztosítani fogja, hogy Máriának a Kárpátok tövében faluja lesz!

3810

1915

Orsz. kath.
tanítói segély-
alap közpon-
ti bizottságá-
nak gyűlésé-
ről értesítés.

A magyarországi latin és görög-szertartású rk. tanítók segélyalapjának központi bizottsága f. évi október 30-ikán tartotta XXXI. közgyűlését, amelynek jegyzőkönyvéből egyházmegyém tanítóinak tájékoztatása végett a következőket közlöm:

Az 1914. évi zárszámadások szerint az elnöknel maradt 2363 K. 30 f. s ebből közvetlen segélyekre, továbbá az egyesület szükségleteire kiadott az elnök 2257 K. 40 f-t s így a pénztári maradvány kitett 105 K. 69 f-t.

A megszavazott m. évi segélyösszeg 3000 K-t tett ki, amiből 2900 K. tényleg segélyekre adatott ki s e címen még maradt 100 K., vagyis készpénzmaradvány a fenti összeggel együtt 205 K. 69 f. Erre nézve az elnökség és a pénztár kezelőse a felmentvényt megkapta.

Az 1915. évre a következő előirányzatok javasoltak: Felosztás alá esik 11514 K. 37 f., amiből ösztöndíjakra 3454 K. 31 f., segélyezésekre 4605 K. 75 f., létesítendő árvaházra 2302 K. 87 f., és a létesítendő kath. tanítói tápintézetre 1151 K. 44 f. irányoztatott elő. Ennek alapján az elnök megkésztette a költségvetést s e szerint ösztöndíjakra előirányzott 3000 K-t, segélyekre 2000 K-t s rendkívüli segélyekre 3265 K. 75 f-t. Ezen utóbbi összeget a bizottság a hadbavonult tanítók családjainak sürgős segélyezésére fordította.

A folyamodások alapján a következő ösztöndíj számok állottak elő:

Régi ösztöndijas 30, tanulmányait befejezte 7, meghalt 1, tehát régi ösztöndijas összesen 22. Ezeknek 100 K-val kiosztatott 2200 K. s 8 új ösztöndijasnak 800 K., összesen 3000 K.

Pécsegyházmegyei ösztöndijas ez idő szerint egy sincs. A beérkezett segély iránti folyamodványok akként intéztettek el, hogy a 48 folyamodó közül 40-nek egyenkint 50—50 K. segély utaltatott. A segélyezettek között sincs jelenleg senki a pécsi egyházmegyéből.

A segélyegyesület bizottsága az indítványok során behatóan foglalkozott az egyesület iránt való érdeklődés felkeltésével s továbbá azzal, hogy a tagsági díjakat lanyhán fizetik. Kíváncsnak találom hangsúlyozni s kedves tanítóim figyelmét arra felhívni, hogy az egyesületnek minél nagyobb mérvű felkarolása s a tagsági díjaknak pontos fizetése által saját és családjaik érdekeit mozdítják elő s különösen súlyosabb anyagi gondokkal küzdő kartársaik és azok családjai sorsán enyhítenek.

3811

1915

A „Religio“ Magyarország legrégibb lapja s egyuttal az egyetlen hit- és bölcsellettudományi közlöny hazánkban. Tárgyalja elsősorban a hittudomány minden szakát, de ezenkívül a bölcsészetnek mindama részeit is, amelyek a helyes világnézet megalapozására vagy kiépítésére szolgálnak. A Dr. Kiss János kiadásában és szerkesztésében megjelenő tartalmas közlönny, mint a magyar kath. papság szakközlönnyét melegen ajánlom tisztendő egyházmegyei papságom figyelmébe és támogatásába. Előfizetési ára évi 12 korona. Megrendelhető a szerkesztő-kiadónál. (Budapest, IX. Mátyás u. 18.)

A Religio.

3812

1915

Tóth János fertőmeggyesi plebános kiadásában „Lourdes“ címmel A „Lourdes.“ egy rendkívül érdekes regény jelent meg, mely tulajdonképen a lourdesi események apologiáját adja meleg, vonzó, szépirodalmi olvasmány formájában. A mű írója Lucens, magyarra fordította Filó Károly. Ugy tárgyánál, mint kidolgozásánál fogva általános érdeklődésre tarthat számot. Melegen ajánlom a tiszt. papság és hiveim figyelmébe. Bolti ára füzve 4 kor. 60 fillér, a „Lourdes“ folyóirat előfizetőinek 4 kor. 20 fillér. Megrendelhető a kiadónál.

3813

1915

A Sz.-István-
Társulat leg-
újabb kiad-
ványai.

A legnagyobb elismerésre méltó a Szent-István-Társulatnak minden időkben tapasztalt, de főleg a mai háborus viszonyok között szinte megbecsülhetetlen áldozatkészsége és lelkes igyekezete, mellyel a vallásos, tudományos és nemesen szórakoztató munkák egész sorozatát bocsátja újból a magyar kath. közönség rendelkezésére.

Alább közlöm e munkák címeit s egy-két szóból álló jellemzését s valamennyit azzal ajánlom a tiszt. papság jóindulatába, hogy reájuk a hivek figyelmét minden kínálkozó alkalommal felhívni sziveskedjék.

Tagilletmények: A Szent-István-Társulat nagy képes naptára 1916-ra. Gazdag közhasznú tartalma mellett a világháború nagy eseményeit ismerteti érdekes cikkekben és nagyszámu képben. Mellékletül Öszentsége művészi, színes arcképe van csatolva. Ára 80 fillér. *Apologiai vitatkozások az igazság körül.* Irta Platz Bonifác dr. Az utóbbi évek legjelentősebb vallásbölcseleti és természettudományos műve, a keresztény ellenes áltudomány érveinek objektív cáfolata. Ára 4 korona. *XV. Benedek pápa.* Irta De Waal Antal. A nagy bölcsességű béke-pápának első kimerítő élet- és jellemrajza, művészi, színes arcképével és autografiával. Ára 2 korona. *Magyarok vigasztalása.* Irta Vass József dr. Az Isten jóságának, a Gondviselésnek minden kincsénél többet érő, minden szenvedést meggyógyító bizonyítékai a háború csapásaitól sujtott magyar nép számára. Kétféle kiadásban jelent meg: 3 koronáért és 1 kor. 80 fillérért. *A magyar nép hősei.* Irta Huszár Károly. Jellemző történetek a magyar katona vitézségéről, a magyar nemzet lelki nagyságáról és áldozatkészségéről. *Nemes Mihály* festőművész rajzaival. Ára 1 kor. 20 fillér. *Munkáctól Rodostóig.* Irta Schöner Ferenc dr. A magyar történelem egyik legeszményibb férfiának: II. Rákóczi Ferencnek hiteles adatok alapján megírt életrajza, számos képpel. Ára 60 fillér.

Tudományos és vallásos művek: Széchenyi István gróf életrajza. Irta Friedreich István. Befejező (második kötet.) A legnagyobb magyarról írt korszakos mű, mely magában foglalja az egyképen nagy ember és nagy hazafi tevékenységének és egyéniségének mélyreható taglalását. Ára 10 korona. *Szentírás.* Az Ó és Újszövetségi Szentírásnak újabb kiadása, mely az előző egykötetes, nagyalakú kiadásoktól főképen abban különbözik, hogy négy kötetben és kisebb (negyedré) alakban jelenik meg. Eddig az I. és II. kötet

jelent meg, egy-egy kötet ára vászonkötésben 3 K 50 f. bőrkötésben 5 K. *Babérlombok a hősök sirjára.* A katolikus vallásos irodalom legszebb elmélkedései és imái a világháboruban elesettek hozzátartozóinak vigasztalására. Ára 1 korona.

Szépirodalom, ifjúsági művek: Tüzzel-vassal. Irta Sienkiewicz Henrik, fordította Bányai Károly. A Quo Vadis világhírű megalkotójának leg-hatalmasabb történelmi regénye, mely a lengyel nemzetnek örökös ellenségével: Oroszországgal való harcait tárja fel megrázó erővel. A négy kötetnek ára 3 kor. 60 fillér. *Uj Magyarország.* Ifjúsági regény. Irta Blaskó Mária. A magyar irodalom első ifjúsági könyve, mely a világháboru nevelő értékeit nagy költői tehetséggel és ugyanoly nagy pedagógiai rátermettséggel érvényesíti. Ára 4 korona. *Tábortűz.* Versek 1914—15. Irta Kiss Menyhért. A keresztény magyar nemzet hazaszeretetének költői formában való gyönyörű megnyilatkozása. Háborús poezisünk legértékesebb kötete. Ára 3 korona. *Fronton és a front mögött.* Ifjúsági operette. Irta dr. Marczell Mihály. Az ifjúság nagyratörő, nemes érzései a világháboru keretébe illesztve. A háborús idők egyetlen magyar ifjúsági szindarabja. Ára 1 korona. *Halálfejú pille.* Elbeszélések. Irta Harsányi Lajos. A kiváló író novellái nagyrészenek témája a világháború talajából sarjad s így a nagy idők nagy érzéseinek megörökítője. Ára 2 korona. *A jó testvérek,* vagyis a testvéri egyetértésről. *Uralkodjunk fájdalomunkon!* Vigasztalás az elesettek hozzátartozóinak. *Gyenge lelkek,* vagy akik másoknak könnyen beugranak. *A pénz és a boldogság,* vagyis a meggazdagodásnak túlságos vágyáról. E négy könyvecskét Jehlicska Ferenc dr. egyetemi tanár írta. Ára füzetenkint 20 fillér. *Szenvedések iskolája.* A keresztény magyar nép vigasztalására írta Zsigovits Béla dr. Ára 30 fillér.

3814

1915

A folyó évben a következő adományok folytak be a Pius-internátus céljaira:

Lajos Gyula énekisk. tanulm. felügyelő 90 K, Romaisz Ferenc c. kanonok, bátaszéki pl. 50 K, N. N. 100 K, Dr. Frey János himesházai esp. pl. 50 K, Schultz Károly beremendi esp. pl. 200 K, N. N. 100 K, I. b. Spies János hagyatékából 6000 K, N. N. 40 K, Dr. Sipos István theol. tanár 30 K,

Adományok és alapítványok a Pius-internátus céljaira.

N. N. 20 K, Magyar Zsigmond koppányszántói esp. plebános 25 K, Dom-
bóvári esperesi kerület 32 K, N. N. 100 K.

Magyar Miklós k. esperes, lánycsóki plebános 2 drb. 100 kor.
n. é. 6% hadikölcsönkötvényben 200 K.

Hanny Gábor pápai prael., c. apát, kanonok 100 koronás vasuti
törzsrészevényben 2000 K.

Walter Antal pápai prael., püspöki helynök 12 drb. 100 kor. n. é.
vasuti törzsrészevényben 2400 K.

Wajdits Gyula pápai praelatus, kanonok a Pius-internátussal kap-
csolatban emelendő Jézus Szive templomában egy mellékoltár költségeire
2000 K.

Walter Antal pápai praelátus, c. apát, kanonok a Jézus Szive temp-
lomának belső felszerelési szükségleteire 6%-os hadikölcsönkötvényben
30000 K.

Fenti adományokon kívül Hanny Gábor pápai praelátus, apátkano-
nok egy tanuló neveltetési költségeinek biztosítására 14000 kor. névértékű
6%-os hadikölcsönkötvényt tett le alapítványul.

Döbrössy Alajos c. apát, kanonok pedig a Pius-főgimnázium
egyik tanulójának jutalmazására 5000 kor. névértékű 6%-os hadi kölcsön
kötvényben ösztöndíj-alapítványt létesített.

A nemeslelkű adakozóknak és az alapítványok létesítőinek itt is
meleg köszönetet mondok. Deus retribuat!

Datum Quinque-Ecclesiis, 28. Decembris a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

CONSIGNATIO OBOLORUM PETRI

DE ANNO DOMINI 1915.

I. E foundationibus perpetuis :

1. Census foundationis parochi Spiltiner	1340	c	49	f.
2. Census foundationis Illmi Francisci Troll	1000	"	—	"
3. Census foundationis parochi Huimann	21	"	64	"
4. Census foundationis parochi Mike	5	"	—	"
5. Census foundationis parochi Gregorii Andrin 2400	120	"	—	"
6. Census foundationis parochi Francisci Krecht	10	"	—	"
7. Census foundationis parochi Joannis Németh	10	"	—	"
8. Census foundationis parochi Josephi Magyar	5	"	—	"
9. Census foundationis parochi Henrici Dobos	10	"	—	"
10. Census foundationis parochi Pancratii Gombárovics	12	"	50	"

Universim : 2534 c 63 f.

II. Ex oblatis Cleri gremialis non curati :

Illmus Dominus Episcopus	5000
Venerabile Capitulum Ecclesiae Cathedralis	2000
Ecclesia Cathedralis	200
RSS. D. Joannes Rézbányay	10
" Carolus Körmendy	5
" Ignatius Glatt	10
A. R. D. Carolus Czippon	2
" Colomannus Békefi	1
" Joannes Kulcsár	5
" Sigismundus Pártos	3
" Josephus Rézbányay	10
" Stephanus Késmárky	10
" Stephanus Szentkirályi	5
" Stephanus Komócsy	10
" Dionysius Mosonyi	20
Lat. :	7291

		Translata :	7291
A. R. D.	Stephanus Sipos		5
"	Otto Szőnyi		5
R. D.	Georgius Gábor		5
"	Adalbertus Jakab		10
"	Julius Lajos		4
"	Alexander Gedeon		2
A. R. D.	Josephus Mérő		5
R. D.	Gabriel Gere		2
"	Nicolaus Gebauer		5
"	Carolus Fejes		2
"	Joannes Rumsauer		4
"	Joannes Scharfenberger		2
"	Josephus Györkös		1
"	Georgius Hajós		1
Pius Intern.			35
N. N.			100
		Summa :	7479

III. Ex Oblatis Cleri Curati et fidelium.

Parochiae :	E fiscis Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa					
	S e m e s t r i													
	I.		II.		I.		II.		I.		II.			
	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.
Abaliget	2		2		488	1183	1		2		212	417	30	
Alsómocsolád	1		1		1	2					550	530	15	80
Apar	1	50	1	50	3	2					150	160	11	10
Babarcz	3		3		250	250			1		1	274	15	74
Bakonya	3		3		2	2					240	240	14	80
Bár	2		2		2	2					2	403	14	03
Baranyabán	5		5		5	5	2		2		20	38	82	
Baranyakisfalud	1		1		1	1					3	4	11	
Baranyaszentistván	2		2		2	2					4	6	18	
Baranyaszentgyörgy	3		3		1	1					2	2	12	
Baranyavár	3		3		351	433					349	647	23	80
Báta	1		1		1	1					738	340	14	78
Lat. :												263	05	

Parochiae:	E fiscis Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa										
	S e m e s t r i																		
	I.		II.		I.		II.		I.		II.								
	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.					
Translata :													263	05					
Bátaszék	6		6		4	21	3	75	2		1		17	79	29	25	70		
Bedeg	2		2		2		2						3	90	4		15	90	
Bellye	1		1		1		1						3		3		10		
Beremend	4		4		2		3		2		2		10		13		40		
Berkesd	12		6		5		6		1		4		25		34		93		
Bikal	2		2		1		1						1		1		8		
Bizovac	5		5		2		3						17		6		38		
Bogdása	6		6		2		2		1		1		1		7	20	26	20	
Bonyhád	2		2		2		2		2		1		2	84	2	80	16	64	
Bonyhádvarasd	5		5		2		2						20		25	45	59	45	
Bölcske	4		4		2		2						4		2		18		
Brodjanci	7		7		5		5						13	30	48		85	30	
Bükkösd	10		4		2		3						5	75	9	16	33	91	
Čepin	3		3		3	02	3						12	98	14		39		
Czikó	3		3		2		2		1		2		15	42	9	39	37	81	
Darázs	4		4		5		5	04					8	50	7	46	34		
Dályok	6		8		4		4						5		13		40		
Dárda	2		2		2		2						4		5	70	17	70	
Diósberény	2		2		1	50	1	50					2		4	50	13	50	
Dolnji-Miholjac	4	50	4	50	2		2			16	2		2	34	12	20	29	70	
Dombóvár	2		2		2		4		1		1		4	1	20	25	40	78	60
Döbrököz	5		5		2		2		1		1		19	32	17	51	52	83	
Dunaföldvár	6		5				6	28	6		2		7	70	24	82	57	80	
Dunakömlőd	2		4		4		4						4		7	31	25	31	
Dunaszekcső	5		5		3		3		1		1		3	10	4	83	25	93	
Egerág	4		4		3		3		1		1		4	24	12	30	32	54	
Értény	2		2		2		2						3	66	3	81	15	47	
Fadd	2		2		2		2		1		1		1	90	4		15	90	
Feked	1		1			50		50					1		1		5		
Felsőireg	3		3		3		3						10		11		33		
Felsőmindszent	1		1		1		3				1		18		13		38		
Felsőnyék	1		1		1		1						3	90	3	47	11	37	
Felsőszentmárton	2		2		2		2	40					2		4	60	15		
Garé	2		2		1		1						2		4		12		
Lat. :													1407	91					

Parochiae :	E. fiscis Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa									
	S e m e s t r i																	
	I.		II.		I.		II.		I.		II.							
	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.				
Translata :													1407	91				
Gödre	4		4		1		1	50	1		1		6	4	50	23		
Görcsöny	2		2		10		10						6	5		35		
Grábóc	1		1		1		1						1	46	3	902		
Gyulaj	3		3		3		3				1		6	10	10	29	10	
Gyűd	2		2		1		1						3	3		12		
Harcz	1		1		1		1						1	78	1	64	7	42
Harkanovci	6		6		4		4						9	7		36		
Herczegszőlős	6		6		10		10		1				11	20	46	64	46	
Hetvehely	2		2		3		2						3	2		14		
Himesháza	4		4		3		4		1		2		11	24	16	05	45	29
Hird	2		2		2		2						2	2		12		
Hosszúhetény	6		6		5		5		1		1		19	04	30	12	73	16
Hőgyész	4		6		2		2						4	78		96		
Ibafa	2		1		5		2						2	1		13		
Izsép	5		5		3		3						2	31	3	60	21	91
Kajdacs	3		2		2		1		1				5		4	31	18	31
Kakasd	6		12		4	58	6						4	42	17		50	
Kánya	2		2		5		2						8	18	13	12	32	30
Kárász	15		10		25		5				2		5		45		62	45
Keszű	5		5		5		5						6	20	14	74	40	94
Kisasszonyfa	2		2		2		2						2	2		12		
Kisdorog	2		2		2		2						5	51	8	89	22	40
Kiskőszeg	2		2		2		2						3	7		18		
Kisszékel	2		2		1		2						1	60	8	60	17	20
Kistengelic	2		1		2		2						5	66	1	89	14	55
Kisvaszar	1		1		10		1		1				6	50	4	50	25	
Kocsola	2		2		2		2						3	50	5	13	16	63
Koppányszántó	2		5		10		37				3		8	15			80	
Köblény	4		4		4		4						1	96	1	60	19	56
Kövágószőlős	6		6		3		3						19	45	27	64	65	09
Kurd	4		4		5		5				1		6	20	10	08	35	28
Lakócsa	5		5		5		10						2	50	2	50	30	
Lánycsók	2		2		5		5						2	70	5	30	22	
Lapáncsa	1		2		1		2						2	50	10	50	19	
Lat. :													2499		98			

Parochiae :	E fiscis Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa					
	S e m e s t r i													
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	c.	f.				
	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.			c.	f.		
Translata :									3616	52				
Paks	5	5	2	3	2	4	13	50	23	60	58	10		
Pálfa	1	50	1	36	1	1					4	86		
Palotabozsok	6	2	2	1	2	2	7	84	4		26	84		
Pécsvárad	4	1	5	6	84	2	2	3	15	20	39	04		
Pécs székesegyház	6	4				2	4	174	81	79	81	270	62	
„ belváros	2	2	2	2	75	2	2	46	37	47	25	106	37	
„ budai külv.	5	6			2	27	2	4	64	82	48	73	132	82
„ szigeti külv.	10	10	5	5				85		85		200		
„ bányatelep	3	3	3	49	3	72	1	1	6	51	7	28	29	
Pélmonostor	2	2	2	2				15		11		34		
Pellérd	10	10	21	19	24	31		18	81	15	69	100		
Petrijevci	8	8	10	10		2	3	13		12		66		
Pinczehely	3	3	2	2		1	1	4	25	5	65	21	90	
Podgajci	6	6	2	4			1	4		6		29		
Pükpökbogád	20	25	15	15		1	1	3		4	30	84	30	
Püspöklak	4	4	2	2		1	1	5		5		24		
Püspöknádasd	5	5	5	5				5		5		30		
Püspökpuszta	1	1	2	2				3		3	86	12	86	
Püspökszenterzsébet	4	4	2	2				8	58	8		28	58	
Püspökszentlászló	2	2	10	20				26		28		88		
Radikovci	4	6	2	3				3	50	6		24	50	
Ráczmecske	2	50	2	50	1	1		2	40	1	61	11	01	
Ráczpetre	5	5	2	2		2	2	19	58	25	86	63	44	
Rácztöttös	2	2	2	2				6	84	1	65	16	49	
Ráczváros	4	4	2	4				7	42	14	77	36	19	
Regöly	2	2	3	3				7		5		22		
Sásd	3	3	2	2				8	80	7	90	26	70	
Siklós	5	10	5	6	30	2	2	70	8	17	52	56	52	
Siklósbodony	1	1	2	2				1		1		8		
Simontornya	4	4	3	3				3		3	50	20	50	
Sióagárd	4	4	3	37	3	12		5	63	25	88	46		
Šljivoševci	4	4	5	5				19		21		58		
Somberek	5	11	4	5				7		9		41		
Sumony	1	1	1	1	21			1	57	2	79	8	57	

Lat.: 5441/73

Parochiae :	E fiscis Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa					
	S e m e s t r i													
	I.		II.		I.		II.		I.		II.			
	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.	c.	f.
Translata :													5441	73
Szabadszentkirály	5	10	2	84	2				2	12	12	72	34	72
Szajk	2	2	2		2		1	1	4	81	3		17	81
Szakadát	2	2	1		1				1	50	2		9	50
Szakály	3	3	5		3				7	36	5	26	26	62
Szakcs	4	4	3		3		2	1	5	82	8	80	31	62
Szalatnak	2	1	2		2				1	28	3	27	11	55
Szálka	1	1	1		1					50		50	5	
Szászvár	12	12	3		10	54	1	1	8		9	46	57	
Szebény	2	2	1		1				4	68	5		15	68
Szekszárd-ujváros	3	3	7		4				20		15		52	
Szekszárd-belváros	5	5	5	42	5	20	2	3	44	58	40	80	111	
Szentdienes	3	3	2	70	2	72			4	30	13	28	29	
Szentlászló	3	3	1		2				2	35	1	09	12	44
Szentlőrincz	4	4	2		2				2		11	87	25	87
Szigetvár	20	20	10	47	6		6	4	14	53	16		97	
Tamási	3	3	4		2		1	1	11	30	16	54	41	84
Tengőd	2	2	2		2				5	15	9	46	22	61
Tevel	2	2	5		4	79			10		7	21	31	
Tolna	5	10	10		10		4	4	28		20		91	
Vajszló	2	2	1		1		1		2	50	3		12	50
Valpovo	10	8	4		2		2	2	5		5		38	
Várdomb	1	1	1		1				1	50	1	50	7	
Vásárosdombó	8	8	5		5		1	1	6	78	5	55	40	33
Veliškovci	3	3	2		2				10		8	20	28	20
Véménd	2	2	2		2				6		6		20	
Viljevo	2	2	5	80	5				5	20	9	50	29	50
Villány	3	3	2		2		1	1	16	97	29		57	97
Vókány	2	2	1		1				10		10		26	
Vörösmart	3	3	3		3				4		2		18	
Závod	3	3	2		2				5		7		22	
Zomba	2	50	2	50	2	3		1	2	74	2	36	16	10
Lat. :													6480	59

IV. E censibus intercalaribus :

Census intercalares 1283 cor. 96 f.

R e c a p i t u l a t i o :

I. E foundationibus perpetuis	2534 cor. 63 f.
II. Ex oblati Cleri gremialis non curati	7479 " — "
III. Ex oblati Cleri curati et fidelium	6480 " 59 "
IV. E censibus intercalaribus	1283 " 96 "
Summa totalis :	17778 cor. 18 "

Datum Quinque-Ecclesiis, die 31-a Decembris 1915.

Cancellaria Episcopalis.